



کَافُوتَ کَرِاصِلُو سِلَ
 الْحَقْلُغِ یُوقَ بَکَرْدَ
 هَدَرِگَاسَنِ کِم سَاقِینِ
 حَرَجِیَازِیَرِ بَرَاقَ
 جَمَلَه سِی حَرَجِی صَنَلَه
 یُونُسْ
 یَدِ کِم پُوشِی خَبَرِ
 وَدَن فَرِیْدُوغَ
 قَتْلَو نِیْسَ
 اَشَلَر کِیْلُو
 جَانَه قِیَارَ
 دَرَامَنَ
 کِیْسَ

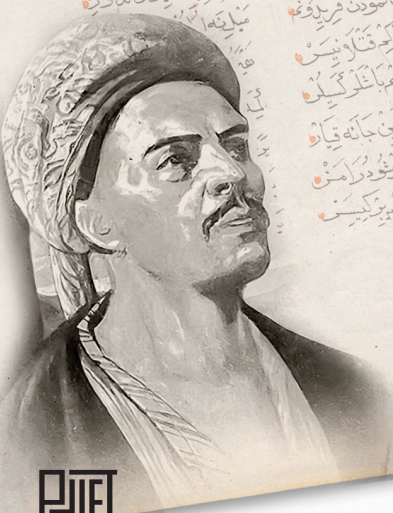
VEFATININ 700. YILDÖNÜMÜ ANISINA

Karaman Uluslararası Yunus Emre ve Türkçe Bilgi Şöleni

07-09 Ekim 2021

BİLDİRİ ÖZET KİTABI

سَعَادَتِ لَسْتُو نَه جُولُوسِ
 حَسَابَاتِ حَقِیْقَتِ نَه اَرِوَلُ
 کِم اَوَلَا حَیْلَیْنِ مَکَافِیْنِ
 عَیْبِیْرِ جَوَابِیْرِ بُوغَالَدِ اَرِوَلُ
 سَسِیْلَ اَوَل بِنَکِیْرِ دَرِوَمَ وَصَلَه
 یُونُسْ
 یَدِ کِم پُوشِی خَبَرِ
 وَدَن فَرِیْدُوغَ
 قَتْلَو نِیْسَ
 اَشَلَر کِیْلُو
 جَانَه قِیَارَ
 دَرَامَنَ
 کِیْسَ



Editör: Prof. Dr. Hüseyin Muşmal
Editör Yardımcısı: Arş. Gör. Emre Koç

یَخُوذُ اَجَلْ اَدِیْنَه کِم کِیْسَ
 فَلَکِیْمِ

YUNUS EMRE'NİN VEFATININ 700. YIL DÖNÜMÜ ANISINA

Karaman Uluslararası Yunus Emre ve Türkçe Bilgi Şöleni

07-09 EKİM 2021 / KARAMAN

ÖZET KİTABI

Editör: Prof. Dr. Hüseyin MUŞMAL

Editör Yrd. Arş. Gör. Emre KOÇ

**YUNUS EMRE’NİN
VEFATININ 700. YIL DÖNÜMÜ ANISINA**

Karaman Uluslararası Yunus Emre ve Türkçe Bilgi Şöleni

Editör: Prof. Dr. Hüseyin MUŞMAL
Editör Yrd. Arş. Gör. Emre KOÇ

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
YAYINCI SERTİFİKASI NUMARASI
44040

Bu kitabın bütün yayın hakları Palet Yayınlarına aittir.
Yayınevinin yazılı izni alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği tanıtımlar ve akademik çalışmalar haricinde,
kısmen veya tamamen kitaptan alıntı yapılamaz.
Eser, matbu yahut dijital ortamda kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

ISBN: 978-625-8414-83-7

BASKI
SEBAT OFSET
Fevzi Çakmak Mah. Hacı Bayram Cad. No: 57 Karatay / Konya
MATBAA SERTİFİKASI NUMARASI: 46039

Konya, Kasım 2022

PALET YAYINLARI
Mimar Muzaffer Cad. Rampalı Çarşı No: 42 Meram / Konya
Tel. 0332 353 62 27
www.paletyayinlari.com.tr

YUNUS EMRE’NİN VEFATININ 700. YIL DÖNÜMÜ ANISINA

Karaman Uluslararası Yunus Emre ve Türkçe Bilgi Şöleni

ONUR KURULU

Ltfi ELVAN

Hazine ve Maliye Bakanı

Mehmet Alpaslan IŞIK

Karaman Valisi

Savaş KALAYCI

Karaman Belediye Başkanı

Prof. Dr. Namık AK

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN

Türk Dil Kurumu Başkanı

Prof. Dr. Şeref ATEŞ

Yunus Emre Enstitüsü Başkanı

DÜZENLEME KURULU

Adı Soyadı – Unvanı	Üniversite/Kurum
Prof. Dr. Hüseyin MUŞMAL	KMÜ Edebiyat Fakültesi Dekanı
Prof. Dr. Murat ERTEKİN	KMÜ Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dekanı
Prof. Dr. Mehmet AKGÜL	KMÜ İslami İlimler Fakültesi Dekanı
Prof. Dr. İdris Nebi UYSAL	KMÜ Eğitim Fakültesi Dekanı V.
Prof. Dr. Gizem SAYGILI	KMÜ Türk Halk Kültürü UAMM
Doç. Dr. Sefa USTA	Rektör Danışmanı
Doç. Dr. Ziyaeddin KIRBOĞA	Rektör Danışmanı
Doç. Dr. Kamil Ali GIYNAŞ	KMÜ Rektörlük Türk Dili Bölüm Başkanı
Doç. Dr. Mehmet ÇAKIR	KMÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Yardımcısı
Dr. Ahmet Hakan YILMAZ	Rektör Danışmanı
Dr. Erol YÜKSEL	KMÜ Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Müdürü
Dr. Kemal GÖZ	KMÜ Türkçe Öğretimi UAMM
Dr. Mevlüt GÜNLER	KMÜ Karamanoğulları Kültür ve Medeniyeti UAMM
Dr. H. Erdem ÇOCUK	KMÜ Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi B. Başkanı
Öğr. Gör. Mestan KARABACAK	KMÜ Rektörlük-Türk Dili Bölümü
Öğr. Gör. Aliye KIRAY	KMÜ Kurumsal İletişim Koordinatörlüğü
Koordinatör M. Ali ORAK	KMÜ Sosyal İşler Koordinatörü

SEKRETARYA

Adı Soyadı – Unvanı	Üniversite/Kurum
Arş. Gör. Emre KOÇ	KMÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

BİLİM KURULU

S.	Unvanı	Adı Soyadı	Üniversite/Kurum
1	Prof. Dr.	Abdullah Azmi BİLGİN	<i>Haliç Üniversitesi</i>
2	Prof. Dr.	Abdullah HARMANCI	<i>Necmettin Erbakan Üniversitesi</i>
3	Prof. Dr.	Abdurrahman GÜZEL	<i>Başkent Üniversitesi</i>
4	Prof. Dr.	Abdurrahman ÖZKAN	<i>Necmettin Erbakan Üniversitesi</i>
5	Prof. Dr.	Abdülgani ARIKAN	<i>Selçuk Üniversitesi</i>
6	Prof. Dr.	Adem ÖGER	<i>Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi</i>
7	Prof. Dr.	Ahmet ÇAYCI	<i>Necmettin Erbakan Üniversitesi</i>
8	Prof. Dr.	Ahmet TAŞAĞIL	<i>Yeditepe Üniversitesi</i>
9	Prof. Dr.	Alaattin AKÖZ	<i>Selçuk Üniversitesi</i>
10	Prof. Dr.	Ali AKAR	<i>Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi</i>
11	Prof. Dr.	Aynur KOÇAK	<i>Yıldız Teknik Üniversitesi</i>

12	Prof. Dr.	Aytekin CAN	Selçuk Üniversitesi
13	Prof. Dr.	Bayram DALKILIÇ	Necmettin Erbakan Üniversitesi
14	Prof. Dr.	Bayram ÜREKLİ	Selçuk Üniversitesi
15	Prof. Dr.	Bilgehan ATSIZ GÖKDAĞ	Kırıkkale Üniversitesi
16	Prof. Dr.	Bilgehan GÜLTEKİN	Ege Üniversitesi
17	Prof. Dr.	Birol MERCAN	Necmettin Erbakan Üniversitesi
18	Prof. Dr.	Birsan ÇEKEN	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
19	Prof. Dr.	Bülent BAYRAM	Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi
20	Prof. Dr.	Dicle AYDIN	Necmettin Erbakan Üniversitesi
21	Prof. Dr.	Dilaver GÜRER	Necmettin Erbakan Üniversitesi
22	Prof. Dr.	Erkan GÖKSU	Dokuz Eylül Üniversitesi
23	Prof. Dr.	Gülay MİRZAOĞLU	Hacettepe Üniversitesi
24	Prof. Dr.	Gültekin AKENGİN	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
25	Prof. Dr.	Hacı Ömer KARPUZ	İstanbul Kültür Üniversitesi
26	Prof. Dr.	Haşim KARPUZ	KTO Karatay Üniversitesi
27	Prof. Dr.	Hikmet ATİK	Necmettin Erbakan Üniversitesi
28	Prof. Dr.	Hikmet KORAŞ	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
29	Prof. Dr.	Hülya AŞKIN BALCI	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
30	Prof. Dr.	Hülya KÜÇÜK	Necmettin Erbakan Üniversitesi
31	Prof. Dr.	Hüseyin ELMAS	Selçuk Üniversitesi
32	Prof. Dr.	İbrahim SOLAK	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
33	Prof. Dr.	İhsan ÇAPCIOĞLU	Ankara Üniversitesi
34	Prof. Dr.	Kemal YAVUZ	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
35	Prof. Dr.	Kerim ÇINAR	KTO Karatay Üniversitesi
36	Prof. Dr.	Leyla KARAHAN	Gazi Üniversitesi
37	Prof. Dr.	Mahmut Erol KILIÇ	IRCICA
38	Prof. Dr.	Mehmet Ali HACIGÖKMEN	Selçuk Üniversitesi
39	Prof. Dr.	Mehmet EROL	Gaziantep Üniversitesi
40	Prof. Dr.	Mehmet ÖZKARTAL	Süleyman Demirel Üniversitesi
41	Prof. Dr.	Metin EKİCİ	Ege Üniversitesi
42	Prof. Dr.	Muammer Mete TAŞLIOVA	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
43	Prof. Dr.	Murat AK	Necmettin Erbakan Üniversitesi
44	Prof. Dr.	Mustafa ARSLAN	Pamukkale Üniversitesi
45	Prof. Dr.	Mustafa AŞKAR	Ankara Üniversitesi
46	Prof. Dr.	Mustafa AYDIN	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
47	Prof. Dr.	Mustafa TOKER	Selçuk Üniversitesi
48	Prof. Dr.	Nergis BİRAY	Pamukkale Üniversitesi
49	Prof. Dr.	Nermin ŞAMAN DOĞAN	Hacettepe Üniversitesi
50	Prof. Dr.	Neslihan KIYAR	Selçuk Üniversitesi
51	Prof. Dr.	Nevzat ÖZKAN	Erciyes Üniversitesi

52	Prof. Dr.	Nurettin DEMİR	<i>Hacettepe Üniversitesi</i>
53	Prof. Dr.	Orhan Kemal TAVUKÇU	<i>Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi</i>
54	Prof. Dr.	Orhan KILIÇ	<i>Fırat Üniversitesi</i>
55	Prof. Dr.	Orhan YAVUZ	<i>Selçuk Üniversitesi</i>
56	Prof. Dr.	Özgür Kasım AYDEMİR	<i>Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi</i>
57	Prof. Dr.	Özkul ÇOBANOĞLU	<i>Hacettepe Üniversitesi</i>
58	Prof. Dr.	Remzi DURAN	<i>Selçuk Üniversitesi</i>
59	Prof. Dr.	Saaddettin GÖMEÇ	<i>Ankara Üniversitesi</i>
60	Prof. Dr.	Semra TUNÇ	<i>Selçuk Üniversitesi</i>
61	Prof. Dr.	Sinan GÖNEN	<i>Selçuk Üniversitesi</i>
62	Prof. Dr.	Süer EKER	<i>Başkent Üniversitesi</i>
63	Prof. Dr.	Süleyman SOLMAZ	<i>Pamukkale Üniversitesi</i>
64	Prof. Dr.	Talip DOĞAN	<i>Necmettin Erbakan Üniversitesi</i>
65	Prof. Dr.	Tuba GÜLTEKİN	<i>Dokuz Eylül Üniversitesi</i>
66	Prof. Dr.	Tufan GÜNDÜZ	<i>Gazi Üniversitesi</i>
67	Prof. Dr.	Turan KARATAŞ	<i>Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi</i>
68	Prof. Dr.	Turgut TOK	<i>Pamukkale Üniversitesi</i>
69	Prof. Dr.	Türkan ERDOĞAN	<i>Pamukkale Üniversitesi</i>
70	Prof. Dr.	Ufuk Deniz AŞÇI	<i>Selçuk Üniversitesi</i>
71	Prof. Dr.	Üçler BULDUK	<i>Ankara Üniversitesi</i>
72	Prof. Dr.	Vahit TÜRK	<i>İstanbul Kültür Üniversitesi</i>
73	Prof. Dr.	Ziya AVŞAR	<i>Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi</i>
74	Doç. Dr.	Attila DÖL	<i>Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi</i>
75	Doç. Dr.	Ayten ATAY	<i>Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi</i>
76	Doç. Dr.	Bekir DİREKÇİ	<i>Akdeniz Üniversitesi</i>
77	Doç. Dr.	Erkan SALAN	<i>Aydın Adnan Menderes Üniversitesi</i>
78	Doç. Dr.	Evrin ÖLÇER ÖZÜNEL	<i>Ankara Hacı Bayram Üniversitesi</i>
79	Doç. Dr.	Gülşay APA KURTIŞOĞLU	<i>Trakya Üniversitesi</i>
80	Doç. Dr.	Himmet BÜKE	<i>Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi</i>
81	Doç. Dr.	Mehmet Ali KAPAR	<i>Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi</i>
82	Doç. Dr.	Mehmet YASTI	<i>Necmettin Erbakan Üniversitesi</i>
83	Doç. Dr.	Muvaffak DURANLI	<i>Ege Üniversitesi</i>
84	Doç. Dr.	Okan Celal GÜNGÖR	<i>Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi</i>
85	Doç. Dr.	Özlem KARAKUL TÜRK	<i>Selçuk Üniversitesi</i>
86	Doç. Dr.	Selami FEDAKÂR	<i>Ege Üniversitesi</i>
87	Doç. Dr.	Selçuk PEKER	<i>Necmettin Erbakan Üniversitesi</i>
88	Doç. Dr.	Yavuz ARAT	<i>Necmettin Erbakan Üniversitesi</i>
89	Doç. Dr.	Zehra ODABAŞI	<i>Selçuk Üniversitesi</i>
90	Dr. Öğr. Üyesi	Betül SERBEST YILMAZ	<i>Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi</i>
91	Dr. Öğr. Üyesi	E. Nur YILMAZ ARIKAN	<i>Selçuk Üniversitesi</i>

- | | | |
|----|--------------------------------------|---|
| 92 | Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin AKSOY | <i>Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi</i> |
| 93 | Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ergün HATIR | <i>Necmettin Erbakan Üniversitesi</i> |
| 94 | Dr. Öğr. Üyesi Meryem ARSLAN | <i>Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi</i> |
| 95 | Dr. Öğr. Üyesi Mücella ATEŞ | <i>Necmettin Erbakan Üniversitesi</i> |
| 96 | Dr. Öğr. Üyesi Onur AYKAÇ | <i>Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi</i> |
| 97 | Dr. Öğr. Üyesi Perihan KAYA TOKBUDAK | <i>Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi</i> |
| 98 | Dr. Öğr. Üyesi Rıdvan ÖZTÜRK | <i>Necmettin Erbakan Üniversitesi</i> |
| 99 | Dr. Öğr. Üyesi Yasemin AKKUŞ | <i>Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi</i> |

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	9
YUNUS EMRE’NİN ŞİİRLERİNDE KULLANILAN ÜNLEMLERİN YAPISI, KÖKENİ ve KULLANIM SIKLIKLARI 15	
<i>Prof. Dr. Turgut TOK</i>	15
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YUNUS EMRE’YE YAZDIKLARI 100 MEKTUBUN İNCELENMESİ.....	16
<i>Prof. Dr. Süleyman DOĞAN</i>	16
YÜNUS EMRE’NİN RİSALETÜ’N-NUSHİYE’SİNİN KÜTAHYA VAHİT PAŞA KÜTÜPHANESİ NÜSHASI VE BU NÜSHANIN ESKİ OĞUZ TÜRKÇESİ ŞEKİL BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ.....	17
<i>Doç. Dr. Ebubekir ERASLAN</i>	17
RİSALETÜ’N-NUSHİYE VE YUNUS EMRE DİVANI’NIN YENİ NÜSHASI KÜTAHYA VAHİT PAŞA KÜTÜPHANESİ 2 NÜSHASI (3365-5)	18
<i>Doç. Dr. Ebubekir ERASLAN</i>	18
MÜSTAKİM-ZÂDE’NİN TERCEME-İ KÂNÛNU’L-EDEB İSİMLİ ESERİNDE YUNUS EMRE’NİN HAYATINA DAİR YENİ BİLGİLER.....	19
<i>Arş. Gör. Abdullah Muaz GÜVEN - Arş. Gör. Mehmet ÖZTÜRK Prof. Dr. Ahmet YILMAZ</i>	19
KÖK TÜRKÇE YAZILI BELGELERDE GEÇEN UNVANLAR.....	20
<i>Prof. Dr. Saadettin Yağmur GÖMEÇ</i>	20
“SURLULUKTAN NASIL KURTULUNUR?: KAŞGARLI MAHMUD’DA DİL VE KİMLİK”	21
<i>Prof. Dr. Üçler BULDUK</i>	21
SAHA TÜRKLERİNDE KÖPEK İLE BAĞLANTILI İNANÇ VE UYGULAMALAR	22
<i>Doç. Dr. Muvaffak DURANLI</i>	22
SELENDİ DÜĞÜNLERİNDE SADALAMA GELENEĞİ	23
<i>Selami FEDAKÂR</i>	23
<i>Arzu ACAR</i>	23
ORTA ÇAĞ’DA OĞUZ MUHACERETİ VE TÜRKÇE	24
<i>Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt GÜNLER</i>	24
DİN DİLİNİN TÜRKÇESİ: YUNUS EMRE’NİN GÖNLÜNDEN DİLİNE DÖKÜLENLER	25
<i>Prof. Dr. Bayram DALKILIÇ</i>	25
YUNUS EMRE’DE KUR’AN’A YAPILAN ATIFLAR	27
<i>Doç. Dr. Duran Ali YILDIRIM</i>	27
YUNUS EMRE DEYİŞLERİNİN HALK KÜLTÜRÜNE YANSIMALARI (KARAMAN ÖRNEĞİ).....	28
<i>Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZDEMİR</i>	28
YÜNUS EMRE’NİN ŞİİRLERİNDE FİKİH KAVRAMLARININ KULLANIMI	29
<i>Dr. Abdullah Sacid ÖKSÜZ</i>	29
YUNUS EMRE’NİN DÜŞÜNCESİNDE FAKİHİN KONUMU	31
<i>Arş. Gör. Dr. Yakup PEKDOĞRU</i>	31
YUNUS EMRE’NİN RİSALETÜ’N NUSHİYE ADLI ESERİNDE ÖFKE VE ÖFKE KONTROLÜ.....	32
<i>Prof. Dr. Cem TUNA</i>	32
RİSALETÜ’N-NUSHİYE İLE SADİ-İ ŞİRAZİ’NİN BOSTAN ADLI ESERİNİN NASİHATNAME METNİ OLARAK MUKAYESESİ	33
<i>Doç. Dr. Turgay Şafak</i>	33
TÜRK DÜNYASI ŞİİRİNDE YUNUS EMRE.....	34
<i>Arş. Gör. Dr. Fatih ÖZTÜRK</i>	34
YUNUS EMRE’NİN ETKİ COĞRAFYASINDA HİNTLİ ŞAİR KEBİR VE ŞİİRİNDEKİ YANSIMALARI	35

<i>Aseña ÖZTÜRK</i>	35
İMPARATORLUĞUN TARTIŞILAN YÜZÜ: DİN-DEVLET İLİŞKİSİ YA DA DEVLET İSLAMI	36
<i>Prof. Dr. Alaattin AKÖZ</i>	36
OSMANLI’DA BİR ELÇİ MÜBADELESİ ÖRNEĞİ: PASAROFÇA ANTLAŞMASI’NDAN SONRA OSMANLI- HASBURG ELÇİ MÜBADELESİ	38
<i>Doç. Dr. Uğur KURTARAN</i>	38
18. YÜZYILDA BİR HANEDAN ÜYESİ: KARAMAN ÂYANI ÇAVUŞZÂDE SEYYİD ABDURRAHMAN AĞA’NIN MUHALLEFATI VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ	39
<i>Dr. Öğr. Üyesi Fadimana FIDAN</i>	39
18. YÜZYILIN İLK YARISINDA LARENDE’DE SORUNLAR –1 Numaralı Karaman Ahkâm Defteri’ne Göre Larende’den Merkeze Yansıyan Şikayetler–	41
<i>Arş. Gör. Dr. Kübra DURSUN</i>	41
18. YÜZYIL OSMANLI-RUS SEFARETNAMELERİNDE RESM-İ KABUL MERASİMİ	42
<i>Büşra BULUT</i>	42
YUNUS EMRE DÜŞÜNCESİNDE VARLIK KAVRAMLARI (EL-ELFÂZU’D-DÂLLE VE’L-KELİMÜ’L-VÜCÜDİYYE)	43
<i>Prof. Dr. İrfan GÖRKAŞ</i>	43
YUNUS EMRE’NİN DİVANINDAKİ DİN ANLAYIŞI İLE İLGİLİ ALLAH VE RESÛL TASAVVURUNUN FIKH’A GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ	44
<i>Doç. Dr. Mehmet Nuri GÜLER</i>	44
TÜRK DİLİNDE YAPILAN TEFSİR ÇALIŞMALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME	46
<i>Doç. Dr. Duran Ali YILDIRIM</i>	46
YUNUS EMRE’DE DİLSEL BİR ULAM: SAKIN	47
<i>Arş. Gör. Dr. Fatma ÖZKAN KURT</i>	47
ANADOLU’DA ÇAĞININ TANIĞI İKİ SUFÎ ŞAİR: YUNUS EMRE VE SEYF-İ FERGANÎ	48
<i>Dr. İsa AKPINAR</i>	48
YUNUS EMRE ROMANLARINDA ANADOLU	49
<i>Dr. Selin KARACAN IŞIK</i>	49
KAYGUSUZ ABDAL’IN GÜLİSTAN’INDA ŞAHSİYETLER	50
<i>Öğr. Gör. Mehmet Fatih UZUN</i>	50
SON DÖNEM AZERBAIJAN ŞAİRLERİNDEN ZELİMXAN YAQUB’UN ŞİİRLERİNDE YUNUS EMRE ALGISI	51
<i>Uzm. Müjdat SÖĞÜTCÜ</i>	51
YUNUS EMRE’NİN ŞİİRLERİNDE ANLAMCA KAYNAŞMIŞ (DEYİMLEŞMİŞ) BİRLEŞİK FİİLLER	52
<i>Raziye Ayşenur ÖZAYDIN</i>	52
<i>Kübra UYSAL</i>	52
NADİR ŞAH’IN DİPLOMATİK İLİŞKİLERİNDE TÜRK VE TÜRKMEN KAVRAMLARININ YERİ	53
<i>Prof. Dr. Doğan YÖRÜK</i>	53
<i>Elvin VALİYEV</i>	53
3451 NUMARALI NÜFUS DEFTERİNE GÖRE KARAMAN’DA İLİM VE İRFAN EHLİ (1830)	54
<i>Prof. Dr. Mehmet MERCAN</i>	54
CUMHURİYET’İN İLK YILLARINDA KONYA BÖLGESİNDE DİL BAYRAMI KUTLAMALARI (1934-1950)	55
<i>Prof. Dr. Hüseyin MUŞMAL</i>	55
<i>Hasret GÜMÜŞ</i>	55
GEÇ OSMANLI DÖNEMİ KARAMAN TARİHİNDEN BİR KESİT: YEMEKLİK / TOHURLUK ZAHİRE MESELESİ VE TOPLUMSAL OLAYLAR	56
<i>Arş. Gör. Emre KOÇ</i>	56

YUNUS EMRE DİVANI'NDA HZ. MUHAMMED ÜZERİNE BİR İNCELEME	57
Doç. Dr. Selim KAYA	57
YUNUS EMRE'DE DİN VE TOPLUM İLİŞKİSİ	58
Dr. Öğr. Üyesi Tahir DAĞCI	58
Doç. Dr. Ziyaeddin KIRBOĞA	58
KUR'ÂN'A ÖZGÜ PSİKO-SOSYAL ÖGELERİN İNSANIN ANLAM ARAYIŞINDAKİ İZLERİ VE İZDÜŞÜMLERİ - YUNUS EMRE ÖRNEĞİ-	60
Dr. Öğr. Üyesi Arslan KARAOĞLAN	60
YUNUS EMRE'NİN RİSALETÜ'N-NUSHİYYE'Sİ VE SENÂİ'NİN SEYRÜ'L-İBAD İLE'L-ME'ÂD'INDA TASAVVUFİ SÜLÜK VE ZEMMEDİLEN HASLETLER	61
Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer KILIÇ	61
YUNUS EMRE'DE TIBBA DAİR ATIFLAR	62
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÖZDİNÇ	62
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDEKİ C1 DÜZEYİ ÖĞRENCİLERİNİN TEMEL TÜRKÇE BATAĞINA DÜŞMESİ	63
Doç. Dr. Kemal GÖZ	63
TÜRKÇE HADİS BİLİM DİLİNİN TEŞEKKÜL SÜRECİ ÜZERİNE BAZI DEĞERLENDİRMELER	64
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DEMİR	64
TÜRKÇE HADİS BİLİM DİLİNİN GELİŞİM SEYRİ ÜZERİNE BAZI DEĞERLENDİRMELER	65
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DEMİR	65
XVI. YÜZYILIN BAŞLARINDA SİVEREK SANCAĞI'NDA TÜRKÇE KİŞİ VE YER ADLARININ YAYGINLIĞI	66
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Salih ERPOLAT	66
İRAN'DA TÜRK DİLİ VE KÜLTÜRÜNÜ TANITMA FAALİYETLERİ: TAHRAN YUNUS EMRE TÜRK KÜLTÜR MERKEZİ	68
Arş. Gör. Filiz TEKER	68
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE VE ÖĞRENİMİNDE KULLANILABİLECEK YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARI	70
Dr. Kerim SARIGÜL	70
KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE KÂZİM KARABEKİR BELEDİYESİ VE FAALİYETLERİ	71
Doç. Dr. Alaattin UCA	71
KARAMAN'IN KIZILLARAĞINI KÖYÜNDE KAYA DÜŞMESİ TEHDİDİ VE SONUÇLARI (1967-1973)	72
Doç. Dr. Alaattin UCA	72
KONYA TÜRK OCAĞI DERGİSİ OCAK'TA DİL ÜZERİNE TARTIŞMALAR	73
Doç. Dr. Mustafa ARIKAN	73
II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ GARPÇILIK DÜŞÜNCESİNDE ALFABE MESELESİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	75
Doç. Dr. Erol YÜKSEL	75
Sedat İNCE	75
İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI YILLARINDA TÜRK YURDU DERGİSİNDE TÜRK DİLİNE DAİR TARTIŞMALAR	76
Doktora Öğr. Özlem SEYHAN	76
DEVİRİN İTİKADÎ TELAKKİLERİ İŞİĞINDA YUNUS EMRE	78
Doç. Dr. Rıdvan ÖZDİNÇ	78
YUNUS EMRE'NİN ŞİİRLERİNDE KENDİSİ, ALLAH VE NESNELERLE MÜNASEBETİ	79
Doç. Dr. Vesile ALBAYRAK SAK	79
DİVAN, HALK VE TEKKE-TASAVVUF ŞAİRİ OLARAK YUNUS EMRE	80
Öğr. Gör. Dr. Önder YAŞAR	80
EBEDİYET YOLU "YUNUS EMRE"	81

Öğr. Gör. Talha SERT	81
GÜNÜMÜZ TÜRK HİKÂYESİCİLİĞİNDE GELENEĞİN YANSIMASI OLARAK HIZIR KÜLTÜ	82
Doç. Dr. Canan SEVİNÇ	82
HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR’IN DİRİLEN İSKELET ROMANINDA MİZAHİ DİL	83
Doç. Dr. Eylem DERELİ SALTİK	83
HALİT ZİYA UŞAKLIGİL’İN HİKÂYESİLERİNDE SAVAŞ VE YANSIMALARI	84
Dr. Öğr. Üyesi Hanife ÖZER	84
NURTEN ERTUL’UN ROMANLARINDA KURMACA VE TARİH İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA KARAMANLILAR ...	85
Öğr. Gör. Dr. Umut DÜŞGÜN	85
H. ZEKÂİ YİĞİTLER’İN ÖĞRETMENİM ADLI ROMANINDA HALK BİLİMİ UNSURLARI	86
Arş. Gör. Rabia Gülistan OKUTAN	86
ANADOLU KAYA RESİMLERİNDE TÜRK KÜLTÜRÜNDEN İZLER	87
Prof. Dr. Ahmet DALKIRAN	87
Öğr. Gör. Tekin BAYRAK	87
SIİRT BATTANİYESİNİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI	88
Doç. Dr. Mustafa DİĞLER	88
Öğr. Gör. Muhammed KESKİN	88
MUT YÖRESİNDE KIRKİTLİ DOKUMADAN YAPILAN AKSESUARLAR	89
Dr. Öğr. Üyesi Derya KONUK	89
TARİHSEL SÜREÇTE KARAMAN’A YERLEŞEN SARIKEÇİLİ YÖRÜKLERİNDE DOKUMA ÇUVALLAR	90
Öğr. Gör. Mustafa KONUK	90
Doç. Dr. Mustafa GENÇ	90
TARİHSEL GELİŞİMİNDEN HAREKETLE TÜRK EBRUSUNDA TEKÂMÜL	91
Doktora Öğr. Uğur TAŞATAN	91
YUNUS EMRE’Yİ BİR BİLGE OLARAK OKUMAK VE “HAYRANLIK KAVRAMI”	92
Prof. Dr. Aliye ÇINAR	92
TOPLUMUN SORUNLARINA ÇÖZÜM GETİREN ŞAİR YUNUS EMRE	93
Dr. Öğr. Üyesi Emel NALÇACIGİL ÇOPUR	93
YUNUS EMRE ŞİİRLERİ VE İNSANIN RUHEN VE BEDENEN İYİLEŞMESİ	94
Doktora Öğr. Mustafa KÖSEOĞLU	94
POZİTİF PSİKOLOJİ ÇERÇEVESİNDE YUNUS EMRE	95
Alparslan AKDOĞAN	95
Selahattin AVŞAROĞLU	95
Hasan YILMAZ	95
ABDALLIK VE ÂŞIKLIK GELENEĞİ İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA BİR GARİP ÂŞIK NEŞET ERTAŞ VE ŞİİR DÜNYASI	96
TÜRKÜLERDEN KARAMAN’I OKUMAK	97
Dr. Öğr. Vahdi ÖZER	97
TARİHSEL SÜREÇTE ARAKİYE KEÇE BAŞLIKLAR (YUNUS EMRE BAŞLIKLARI)	98
Doç. Naile Rengin OYMAN	98
NURİ İYEM RESİMLERİNDEKİ KOCA GÖZLÜ ANADOLU KADINLARI	99
Doç. Dr. Mustafa DİĞLER	99
OSMANLI YAZMA ESERLERİNDE HÂRUT VE MÂRUT TASVİRLERİ	100
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe TANRIVER CELASİN	100
YEME İÇME MEKÂNLARININ DEKORASYONUNDA KULLANILAN GELENEKSEL KÜLTÜR ÜRÜNLERİNİN SİVAS ÖLÇEĞİNDE İNCELENMESİ	101

<i>Dr. Öğr. Üyesi Neslihan Huri YİĞİT</i>	101
KARAMAN İLİNDEKİ KARAMANOĞLU BEYLİĞİ'NE AİT CAMİLERDE BULUNAN MİHRAP YAZILARININ ESTETİK TAHLİLİ.....	102
<i>Arş. Gör. Yunus Emre ÇELİK</i>	102
MEVLÂNA MÜZESİNDE YER ALAN KARAMAN HALILARININ İMGE SEMBOL BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ.....	103
<i>Dr. Ahmet Hakan YILMAZ</i>	103
KARAMAN'DA BİR GELENEKSEL TÜRK EVİ: TARTAN KONAĞI.....	104
<i>Dr. Öğr. Üyesi Tuğba LEVENT KASAP</i>	104
KARAMANOĞLU MİMARİ ESERLERİNDE HAYVAN SEMBOLİZMİ ÜZERİNE MİTOLOJİK BİR İNCELEME	105
<i>Dr. Betül Serbest YILMAZ</i>	105
OSMANLI HAPİSHANE MİMARİSİNDE MEKÂN TANIMLARI.....	106
<i>Arş. Gör. Dr. Emre KOLAY</i>	106
DİVANÜ LUGAT-İT-TÜRK'TE TÜRK KÜLTÜRÜNÜN REFERANSLARI.....	107
<i>Prof. Dr. Şahin FİLİZ</i>	107
<i>Doktora Öğr. Bakittizhamal IMANMOLDAEVA</i>	107
TÜRKÇE SÖZLÜK'TE HASTALIK ADLARI.....	108
<i>Doç. Dr. Okan Celal GÜNGÖR</i>	108
KIRGIZ TÜRKÇESİ KUZEY AĞIZ GRUBU İLE ALTAY TÜRKÇESİ GÜNEY AĞIZ GRUBUNUN KARŞILAŞTIRILMASI.....	109
<i>Dr. Öğretim Üyesi Fatih ÇELİK</i>	109
KUTADGU BİLİĞ'DE VAKT-İ SUBH.....	110
<i>Dr. Hülya UZUNTAŞ</i>	110
ARZULAYAN ÖZNEYİ ARZULANAN NESNESİNE GÖTÜREN "AŞK": CEMÂLÎ'NİN HÜMÂ VÜ HÜMÂÛN MESNEVÎSİNDE AŞK METAFORU.....	111
<i>Dr. Sedanur DİNÇER ARSLAN</i>	111
21. YÜZYILDA TÜRK HALK BİLİMİ ARAŞTIRMALARINDA YENİ YÖNELİMLER: TESPİTLER VE ÖNERİLER	112
<i>Mustafa DUMAN</i>	112
HAYVAN TEMALİ KARAMAN ATASÖZLERİNDE İNSAN-DOĞA İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME.....	113
<i>Doktora Öğr. Miyase GÜZEL</i>	113
BEBEK KORKUSU ALMA GELENEĞİ: MALATYA ÖRNEĞİ.....	114
<i>Uzm. Ali OKUMUŞ</i>	114
SAHA TÜRKLERİNİN KAYBOLAN RÜZGÂR ÇALGILARI.....	115
<i>Prof. Dr. Feyzan GÖHER</i>	115
BEYŞEHİR (KONYA) YER ADLARINDA KULLANILAN COĞRAFYA TERİMLERİ.....	116
<i>Doç. Dr. Mustafa ARSLAN</i>	116
KUŞ İSİMLERİNDE YÖRESEL FARKLILIKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ: BEYŞEHİR'İN KUŞLARI.....	117
<i>Arş. Gör. Osman Nurullah BERK</i>	117
<i>Mustafa ARSLAN</i>	117
TÜRK YEMEK KÜLTÜRÜNDE YENİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN ETKİSİ.....	118
<i>Yüksek Lisans Öğr. Eda YILDIZ</i>	118
<i>Prof. Dr. Şule Yüksek ÖZMEN</i>	118

YUNUS EMRE’NİN ŞİİRLERİNDE KULLANILAN ÜNLEMLERİN YAPISI, KÖKENİ ve KULLANIM SIKLIKLARI

Prof. Dr. Turgut TOK

Pamukkale Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

ttok@pau.edu.tr

ÖZET

Yunus Emre’nin Anadolu’da 13-14. yüzyıllarda yaşadığını bilmekteyiz. Türk Dili Tarihi’nde bu döneme Eski Anadolu Türkçesi (EAT) denilmektedir. Yunus Emre, EAT döneminin güçlü bir şairi ve Anadolu’da Türk Yazı Dili’nin kurucularından biridir. Bu dönemin ve Yunus Emre’nin şiirlerinin dil özelliklerini inceleyen çalışmalar bulunmaktadır.

Bu çalışmada, öncelikle Yunus Emre’nin şiirlerinde kullandığı ünlemler belirlenecektir. İkinci aşamada kullanılan ünlemler, köken bilgisi ekseninde ele alınacak; ayrıca ünlemlerin kullanım sıklıkları değerlendirilecektir. Üçüncü aşamada belirlenen ünlemler, yapı bakımından sınıflandırılacaktır.

Ünlemler, duyguların ifade edildiği sözcüklerdir. Bu nedenle dillerin en eski sözcükleri olabilirler. Türk Dili, ünlemlerin zenginliğine ve kullanımında dönemsel olarak bazı özelliklere sahiptir. Özellikle Eski Anadolu Türkçesi Döneminde ünlemlerin kullanımının incelenmesi Türk Dili’nin gelişim evreleri bakımından bize önemli bilgiler sunabilir.

Çalışmada Yunus Emre’nin şiirlerinden hareketle döneminin dil özellikleri ve ünlem kullanımları, Türk Dili’nin ünlem oluşturma/alıntılama ve kullanmadaki imkânlarının çerçevesi tespit edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, Türk Dili, Şiir, Sözcük, Ünlem.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YUNUS EMRE’YE YAZDIKLARI 100 MEKTUBUN İNCELENMESİ

Prof. Dr. Süleyman DOĞAN

Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü

sudogan@yildiz.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin “Yunus Emre’ye Açık Mektup” şeklinde yazdıkları 100 mektup incelenerek, Yunus Emre hakkında neler bilip bilmediklerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Yıldız Teknik Üniversitesi’nde “2020 Bahar” döneminde katılımcı öğrencilere “Yunus Emre’ye Açık Mektup” yazmaları istenmiştir. Çalışma, araştırmacının seçmeli ders verdiği katılımcı öğrencilerin, her fakülteden, her birimden, her sınıf düzeyinde, her branştan, her bölümden, 18-25 yaş aralığında kız ve erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Dört ayrı sınıfta 250 lisans katılımcı öğrencisi “Yunus Emre’ye Açık Mektup” başlığında mektup yazmışlardır. İçlerinden rastgele 100 mektup incelenmiş ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu çalışma, üniversitenin neredeyse tamamını içine alan küçük bir nüvesini ve ortalama bir örneklem teşkil etmektedir. Mektuplarda açıkça görülmektedir ki, kişiler, zamanlar mektupların sayısı kadar farklı olmakla birlikte özünde Yunus Emre’yi bildikleri ve onu çok sevdikleri ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilerin Yunus Emre’ye yazdıkları mektuplardan Yunus Emre’nin örnek ve model şahsiyetinin öğrenciler için önemli referans kaynağı ve marka şahsiyet olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Yunus Emre, Üniversite, Öğrenci, Mektup, İnceleme.

**YÛNUS EMRE’NİN RİSÂLETÜ’N-NUSHİYE’SİNİN
KÛTAHYA VAHİT PAŞA KÛTÛPHANESİ NÜSHASI VE BU NÜSHANIN
ESKİ OĞUZ TÜRKÇESİ ŞEKİL BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ**

Doç. Dr. Ebubekir ERASLAN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Türk Dili Bölümü

ebubekireraslan@gmail.com

ÖZET

2021 yılının Yunus Emre yılı olarak ilan edilmesiyle Yunus Emre ve onun eserleriyle ilgili çalışmalar zirveye ulaşmış, önce Vatikan sonra da Kütahya Vahit Paşa nüshası kamuoyunun gündemine gelmiştir.

Kütahya Vahit Paşa nüshası tek kitap içerisinde hem *Risâletü’n-Nushiye*’yi hem de *Yûnus Emre Divânı*’nı içermektedir. İki bölümün başlangıcı ve bitişiyle ilgili herhangi bir başlık yer almamaktadır. Bu yazmanın *Risâletü’n-Nushiye* kısmı 1b-35b varakları arasındadır.

Risâletü’n-Nushiye’nin Kütahya Vahit Paşa nüshasının tamamlanma tarihi olarak 707 (1307) tarihi verilmektedir. Bu bölümün başlangıcı için herhangi ibare bulunmamaktadır. Mesnevinin son beyitte eserin yazılma tarihi ve Yunus’un mahlası geçmektedir.

Bildiride Kütahya Vahit Paşa Kütüphanesi’ndeki *Risâletü’n-Nushiye* metninin tamamı çeviri yazıya aktarılacaktır. Ardından buradaki mesnevi, Eski Oğuz Türkçesinin şekil bilgisi özelliklerine göre değerlendirilecektir.

Anahtar Sözcükler: *Yunus Emre, Risâletü’n-Nushiye, Kütahya Vahit Paşa Kütüphanesi Nüshası, Eski Oğuz Türkçesi, Mesnevi.*

RİSALETÜ'N-NUSHİYE VE YUNUS EMRE DİVANİ'NİN YENİ NÜSHASI KÜTAHYA VAHİT PAŞA KÜTÜPHANESİ 2 NÜSHASI (3365-5)

Doç. Dr. Ebubekir ERASLAN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Türk Dili Bölümü

ebubekireraslan@gmail.com

ÖZET

2021 yılında Yunus Emre Divanı'nın Vatikan nüshasının ilim alemine tanıtılmasından sonra aynı eserin Kütahya Vahit Paşa Kütüphanesi'ndeki 3367 demirbaş numarasıyla kayıtlı yeni bir nüshası ortaya çıkmıştır. Kütahya Vahit Paşa Kütüphanesi müdürü de 2019 yılında satın alma yoluyla kütüphaneye kazandırılan bir yazmanın beş risaleden oluştuğunu, bu risalenin sonuncusu olan ve 3365-5 demirbaş numarasıyla kaydedilen yazmada hacmi küçük de olsa yeni bir “*Risaletü'n-Nushiye ve Yunus Emre Divanı*” nüshasını bulmuştur. Baştan sona okunan ve basıma hazır hale getirilen bu nüsha 126a-158b varakları arasındadır ve Yunus Emre'nin nüshaları arasında şu an için tespit edilen en genç nüshadır. Nüshanın istinsah tarihiyle ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Harekesiz nesihle yazılan bu yazma ayrıca eldeki nüshaların hacimce en az olanıdır.

Bildiride Kütahya Vahit Paşa Kütüphanesi 2 Nüshası (3365-5)'ndaki “*Risale-tü'n-Nushiye ve Yunus Emre Divanı*” tanıtıldıktan sonra Yunus Emre'nin mezkûr eserlerinin diğer nüshalarında olmayan özellikleri/şiiirleri üzerinde durulacaktır.

Anahtar Sözcükler: *Yunus Emre, Risaletü'n-Nushiye, Yunus Emre Divanı, Eski Oğuz Türkçesi, Eski Anadolu Türkçesi.*

MÜSTAKÎM-ZÂDE'NİN TERCEME-İ KÂNÛNU'L-EDEB İSİMLİ ESERİNDE YUNUS EMRE'NİN HAYATINA DAİR YENİ BİLGİLER

Arş. Gör. Abdullah Muaz GÜVEN - Arş. Gör. Mehmet ÖZTÜRK
Prof. Dr. Ahmet YILMAZ

Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, Bingöl Üniversitesi
İslami İlimler Fakültesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
abdullahmuaz@gmail.com

ÖZET

Terceme-i Kânûnu'l-edeb, Hubeyş et-Tiflisî tarafından 548 / 1153 yılında Sultan II. Kılıçarslan'a (ö. 588 / 1192) takdim edilen *Kânûnu'l-edeb* isimli Arapça-Farsça sözlüğe Müstakîm-zâde (ö. 1202 / 1788) tarafından Türkçe izahın eklenmesiyle ortaya çıkan üç dilli mensûr sözlüktür. Yazımına 1183 / 1769 tarihinde başlanıp 1192 / 1778 tarihinde tamamlanan sözlük I. Abdülhamid'e (ö. 1203 / 1789) ithaf edilmiştir. Son harfe dayalı alfabetik bir tasnifle kelimelerin tertip edildiği sözlükte 62411 madde başı kelime bulunmaktadır. Sözlüğün tertibi, her bir Arapça kelimenin konumunu belirleyen detaylı sınıflandırmayla şekillenmiştir. Eserin Arapça ve Farsça kısmı birer kelime ya da terkipten müteşekkilen Müstakîm-zâde tarafından eklenen Türkçe kısım kapsamlı, çok yönlü ve ansiklopedik muhtevaya sahiptir. Hezarfen bir alim olan Müstakîm-zâde'nin kelam, tasavvuf, İslâm hukuku, felsefe, astronomi, edebiyat, botanik ve zooloji gibi farklı alanlarda detaylı araştırmalar yaparak sözlük muhtevasını oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Müstakîm-zâde Süleymân Sa'deddin Efendi Osmanlı Devleti'nin duraklama safhasına girdiği bir dönemde yaşamış, ömrünün önemli bir kısmını eser telifine hasretmiş, farklı alanlardaki telif ve tercümeleriyle tanınmış bir âlimdir. Farklı alanlarda yüzün üstünde eser kaleme almış olmakla birlikte biyografi alanındaki *Tuhfe-i Hattâtîn* ve *Devha-i Meşayih* gibi eserleriyle maruftur. Tebliğimiz, *Terceme-i Kânûnu'l-edeb* isimli sözlükte Müstakîm-zâde tarafından Yunus Emre'nin hayatına dair verilen özgün bilgileri içermektedir. Mezkûr eserde Yunus Emre'nin vefat tarihi, kabrinin bulunduğu şehir ve Emre lakabının verilme sebebi gibi farklı konularda yeni bilgilerle karşılaşılmıştır. Vefat tarihi konusunda yazma eserlerde karşılaşılan okuma hatalarını önleyecek bir tercih ve sanatlı bir bilgilendirme biçimi olarak Müstakîm-zâde'nin Yunus Emre'nin vefatına tarih düştüğü görülmektedir. Özellikle *Yunus Emre Divanı*'nın Vatikan nüshasının bulunmasıyla birlikte ortaya çıkan verilerden sonra Müstakîm-zâde Süleyman Sa'deddin Efendi'nin *Terceme-i Kânûnu'l-edeb*'deki tespitlerinin de Yunus Emre araştırmaları açısından hâiz-i ehemmiyet olacağı kanaatindeyiz. *Terceme-i Kânûnu'l-edeb* hakkında iki doktora çalışması halen hazırlanmakta olup, eser metninin neşriyle muhtevasına dair hususi yetler ilk kez paylaşılmış olacaktır.

KÖK TÜRKÇE YAZILI BELGELERDE GEÇEN UNVANLAR

Prof. Dr. Saadettin Yağmur GÖMEÇ

AÜ. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Öğretim Üyesi

sgomec@yahoo.com

ÖZET

Bulunduğu günden itibaren üzerinde birçok çalışılan Türkçe kaynakların başında hiç şüphesiz Kök Türk alfabesiyle yazılmış olan metinler gelmektedir. Tabiki bunların önemi Türk tarihi ve kültürü açısından, içerisinde bulunan değerli bilgilerden kaynaklanmaktadır. Şimdiye kadar yerli ve yabancı birçok araştırmacı Kök Türkçe yazıtları çeşitli yönlerden incelediler. İşte, bu çalışmada Türk milletinin en kıymetli hazineleri olan kitabelerde geçen unvanlar üzerinde durmaya çalışacağız. Ayrıca toplamda altmış kadar tespit ettiğimiz bu idari ve askeri unvanlarla, rütbelerin ne manaya geldiklerini ve hangi metinlerde geçtiğini göstermeye gayret edeceğiz.

“SURLIMLIKTAH NASIL KURTULUNUR?: KAŞGARLI MAHMUD’DA DİL VE KİMLİK”

Prof. Dr. Üçler BULDUK

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi, Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
bulduk@ankara.edu.tr

ÖZET

Kaşgarlı Mahmud’un yaşadığı XI. Yüzyıl, Türklerin büyük bir değişim ve dönüşüm sürecinden geçtiği bir dönem olmuştur. Dini, siyasi ve sosyal dönüşümlere şahitliği, onun eserini bir kat daha değerli kılmaktadır. Bir anlamda Kaşgarlı Mahmud bu büyük değişim ve dönüşümü dil üzerinden somutlaştırarak ortaya koymaktadır. Kaşgarlı Mahmud Türk olmak ile Türkçe konuşmak arasında birebir bir ilişki kurar. Ona göre konuşulan dilin hususiyeti, bir toplumun yaşayış ve inanç yapısını tanımlamada en önemli unsurdur. Sosyal ve iktisadi hayat ya da tercihler, yaşanılan coğrafya, ilişki kurulan toplumlar, benimsenen dil ve din, bir kavim veya boyun Türkçe ve Türklükle olan yakınlık veya uzaklığının derecesini de belirlemektedir. Kaşgarlı Mahmud’un *Divanu Lügati’t-Türk* adlı eserinde Fars asıllı birisinin hiç Türkçe bilmemesi durumunda ona “*sumlim*” denildiği belirtilir. Hatta sadece Türkçe bilmeyen Tat/Fars için değil Türkçe konuşamayan diğer kavim ve topluluklar için de bu söz kullanılır. Tat, Tawgaç, Sart ve Sogd gibi toplulukların dil ve kültürlerini Türkçe üzerinden açıklayan Kaşgarlı Mahmud, onlara aynı zamanda “sumlimlikten kurtulma” yolunu da göstermiş olur.

SAHA TÜRKLERİNDE KÖPEK İLE BAĞLANTILI İNANÇ VE UYGULAMALAR

Doç. Dr. Muvaffak DURANLI

Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü

m_duranli@hotmail.com

ÖZET

Çok eski zamanlarda evcilleştirilmiş olan köpek, insanoğlunun her zaman yanında olmuş ve koruma görevini yerine getirmiştir. İnsana dost, sadık bir hayvan olmasına ve genel olarak sevilmesine karşın köpeğe bazen olumsuz anlamlar yüklenmiş, bazen de kurban edilmiştir. Çok az kültürde köpek sadece olumlu veya sadece olumsuz olmak üzere tek bir anlama sahip olmuştur.

Sibirya topraklarını bilinmeyen zamanlarda yurt edinmiş olan Saha Türklerinin hayatında da köpek, olumlu ve olumsuz anlam ve işlevlere sahiptir. Örneğin köpeğin sezgileri insandan daha güçlü olduğu için kötü ruhların geldiğini haber verdiği ne inanılmış, fakat uzun süreli havlamaları ile diğer kötü ruhları çekeceği düşünüldüğünden de öldürülmüştür.

Yakutistan coğrafyasında yapılan kazılarda savaşçı mezarlarında savaşçının çok sevdiği köpeğinin de onunla birlikte gömüldüğü görülmektedir. Yine sadece birkaç köpeğin gömüldüğü mezarları ise araştırmacılar kurban edilen köpeklere ait mezarlar olduğunu ileri sürmektedirler.

Bildirimizde Saha Türk kültürü içinde köpeğin sahip olduğu olumlu, olumsuz kavramlar atasözleri, deyimler bazında değinilecek ve şaman inanç sistemi içinde, ritüellerde köpeğin işlevi üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

SELENDİ DÜĞÜNLERİNDE SADALAMA GELENEĞİ

Selami FEDAKÂR

Doç. Dr., Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
selamif@hotmail.com

Arzu ACAR

Arş. Gör., Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
acararzu@hotmail.com

ÖZET

Her toplumun kendi inanç, gelenek ve kültür ekseninde şekillendirdiği geçiş dönemi ritüelleri; nesilden nesile aktararak zaman içerisinde çeşitli değişimler ve gelişmelerle günümüze kadar gelmiştir. Günümüze ulaşan ve bugün hala canlı bir şekilde varlığını sürdüren geçiş dönemi ritüellerinden biri Manisa'nın Selendi ilçesinde düğün gelenekleri çerçevesinde uygulanan “sadalama söyleme” geleneğidir. Bölgede evlenme gelenekleri içerisinde yer alan bu ritüel, sadalamacının sadalama söyleyerek düğün törenini baştan sona kadar yönetmesi anlamına gelmektedir. Düğün töreni boyunca söylenen manilere “sadalama” sadalamayı söyleyerek düğünü yöneten kişiye de “sadalamacı” adı verilmektedir. Tıpkı düğün töreninin diğer unsurları gibi sadalamacı da bölgede günler öncesinden düğünü yönetip sadalama söylemesi için davet edilir. Buna “sadalamacı tutma” denir. Sadalamacılar sadece oğlan evi tarafından tutulur. Sadalamacı düğünün üç aşamasında yani hareket halindeki durumlarda baştan sonuna kadar ritüelleri sadalama söyleyerek yön verir. Bu sadalamalar hiçbir müzik aleti kullanılmadan nidalarla birlikte söylenir. Bu bildiride “sadalama” ve “sadalamacı” terimlerine odaklandıktan sonra bu kavramların; geleneğin yöredeki durumu, sözlü kültür ürünlerinin ritüeller üzerindeki etkisi ve işlevi değerlendirilip tartışılmıştır. Bunun yanında, bu ürünler şekil, yapı ve içerik özellikleri hem de oluşma ve işlev özellikleri açısından kültürel aktarım bağlamında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Selendi, Düğün, Sadalama, Sadalamacı, Ritüel.*

ORTA ÇAĞ'DA OĞUZ MUHACERETİ VE TÜRKÇE

Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt GÜNLER

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

mevlutgunler@kmu.edu.tr

ÖZET

Türk boylarının gerçekleştirdiği göçler, sonuçları bakımından Türk ve dünya tarihine yön veren mahiyettedirler. Nitekim Asya Hun Devleti'nin yıkılışını takip eden Türk göçleri, İdil Nehri'nin aşılmasıyla Kavimler Göç'üne dönüşerek bugünkü Avrupa'yı şekillendirmiştir. Diğer taraftan Selçuklu öncesinde başlayan Oğuz göçleri ise Türkistan Coğrafyasından Anadolu'ya, Irak ve Filistin'e hatta Hazar Denizi'nden Balkanlara kadar olan geniş coğrafyayı etkileyerek günümüz Anadolu ve Orta Doğu'sunu şekillendirmiştir. Bahsettiğimiz Türk göçlerinin yalnızca nüfus hareketliliğinden ibaret olmadığı sonuçları bakımından görülmektedir. Özellikle konumuz olan Oğuzlar, Selçuklu ve Osmanlı gibi iki cihanşümul devleti kurdukları gibi Türk-İslam kültür ve medeniyeti adı altında büyük bir mefkûrenin de banileri olmuşlardır. Bu bağlamda görülen siyasi, askeri, mimari ve kültürel gelişmeler dil anlamında da kendini göstermiştir. Dil anlamında görülen değişim Selçuklu ortalarında başlayarak, beylikler döneminde milli bir hüviyete dönüşmüş ve ortaya çıkan miras Osmanlı ile zirve yaparak günümüz batı Türkçesinin önemli bir mihenk taşı olmuştur.

Anahtar Kelimeler, Oğuzlar, Göç, Türkçe, Selçuklu, Osmanlı

DİN DİLİNİN TÜRKÇESİ: YUNUS EMRE’NİN GÖNLÜNDEN DİLİNE DÖKÜLENLER

Prof. Dr. Bayram DALKILIÇ

N. E. Ü. A. K. İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

ÖZET

Yunus Emre, insanın her yönüyle evrelerini anlatan bir sürecin ayrıntılarını aktarırken öncelikle ve ağırlıklı olarak gönül sözcüğünü kullanmaktadır. O, gönül sözcüğünü bütün yönleri ve nitelikleri ile bir arada bulunan genel anlamda bir varlık olarak insanı karşılayan anlamda ve tekil bir insanı içerecek anlamda kullanmıştır. Yunus Emre’nin şiirinde gönül, bir varlık, oluş, bilgi, değer, duygu, sevgi, süreklilik çerçevesinde maddi/dışa bağlı bir öge olmanın dışında manevi/iç öge olarak öne çıkmış ve görev üstlenmiştir.

Yunus’a göre, gönül, dostun evidir. Ona göre gönül, yer, gök ve Adem yaratılmadan Allah’la birliktedir, hiç ayrılmamıştır, peygamberlerden önce vardır, onlarla birlikte vardır, onlardan sonra vardır. Yunus’un pek çok şiirinde gönlün yaptığı yolculuklar anlatılmaktadır. Bu yolculuk, “ezeli oluş-biliş”ten başlayıp pek çok evreler geçirip, yine “aslına ulaşma” azmi ve “Onunla biliş canların”, yine O’na ulaşması”yla bitirilir. Yunus’un deyişiyle bu yolculukta insan, pek çok durakta durmakta, duraklamakta, oyalanmakta, sonra yolculuğuna yeniden devam etmektedir. Onun deyişiyle, insanın dünya yaşantısı ve bu yaşantıdaki yolculuğu çok önemli bir süreçtir. Bu yolculuktaki duraklar, ilginç duraklardır. Bu yaşantı ve duraklardaki beklèmeler, öncesi ve sonrası ile bağlantılıdır. Dolayısıyla bu dünya yaşantısındaki ilk durak ile son durak arası, gönlün büyük ve uzun yolculuğunun çok kısa bir evresidir. Bir sınav dönemi olan bu dünya yolculuğunun kısalığı ve geçiciliğini insan bilinçli bir biçimde öğrenmeli, kavramalı ve bu bilinçlilikle yaşamalıdır.

“Canlar bâkî değil tende, birkaç gün geze durur”sa, bu “gezedurma”, buradan önce, burada ve buradan sonra nasıl bir geze-durma’dır? İnsanın, dünya hayatı öncesindeki, dünya hayatındaki ‘ata belinden başlayıp mezarda son bulan bu dünyadaki yolculuğu’nun ve dünya hayatı sonrasındaki duraklardaki evreleri nelerdir? Yunus, insanın dünyadaki yolculuğunu, insanın gönlüne yaptırmaktadır. Yunus, bu yolculuğun durumunu, çoğu şiirinde, şiirin konusu bağlamında belli bir süreyi içeren çerçevede sunmaktadır. Özellikle onun, “gönlün dünyaya gelmeden önceki yolculuğunun evrelerini; gönlün ata belinden sine kadar olan yolculuğunu ve gönlün ölümünden sonraki süreçte Dost’a yeniden ulaşana kadar gerçekleştirdiği yolculuğunu” anlattığı şiirlerinde kullandığı ve aktardığı dilin işlevi oldukça dikkat çekicidir.

Din dilinin temel işlevi, din ve ilahi din kapsamında, başta yaratılmış olan her şeyin üstünde ve dışında, her şeyin Sahibi olan Yüce Varlık, Allah hakkında düşünmek, konuşmak ve tartışmaktır. Yunus Emre, gönül dünyasından taşan ve dile gelen ya da bazen dile gelmeyen, gelemeyen, gönülde saklanamayan, saklanmaya güç yetirilemeyen, çoğunlukla dile gelse de tam olarak ifade edilemeyen; yalnız

ifade edildiğinde karşıt ve çelişki gibi görünen düşünüş, duygu, yaşayış ve iç deneyimlerin dış dünyaya yansıtılmasında ilginç bir örnek kişi olarak coşkunlukla paylaştığı derinlikli, ilginç, dikkat çekici örnekler sunmuştur.

Bu araştırmada Yunus Emre'nin gönül merkezinde ve kaynaklığında, şiiirlerinde din dilinin temel öğeleri olarak kullanıldığı kavramlar ve deyimler çerçevesinde, insanın, yaratılış öncesinden ölüm sonrasına uzanan yolculuğundaki süreç içinde ve bu yolculuk boyunca kendi iç deneyim ve yaşantıların yansımasını sunduğu “din dilinin Türkçesi”nin anlam zenginliğini vurgulayışı, anlatışı, yorumlayışı ve kendisinden sonraki gönüldaşlarına armağanı, Anadolu’da din dilinin Türkçeleşmesindeki ve günümüze kadar etkin bir biçimde yaygınlaşmasındaki katkıları, kendi dilinden örneklerle sunulmakta ve ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, Türkçe, din dili, gönül, dost, insan, hayat

YUNUS EMRE'DE KUR'AN'A YAPILAN ATIFLAR

Doç. Dr. Duran Ali YILDIRIM

Karamanoğlu Mehmet Bey Ün. İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi
daliyildirim@kmu.edu.tr

ÖZET

Yûnus Emre hem bir Hak aşığı hem de halk aşığı olarak bilinir. Dolayısıyla o halkı Hak ile buluşturmuş, Hakkı da halk ile tanıştırmış bir hikmet ehlidir. Bunu da hakkın sözü olan ayetlerin mesajlarını ve manalarını Yunusça yani halkın diliyle terennüm etmiştir. O, bu şekilde insanları Allah'ın ayetleriyle adeta tanıştırmıştır. Yunus Emre “ümmî” bir şair olarak tanınır. Ama ümmiliği cahillik olarak tanımamak yerine vahiyden ve hikmetten beslenmek olarak görmek gerekir. Yunus Emre'nin de vahiy kültüründen beslendiğini şiirlerinden anlayabiliyoruz.

Onun Kur'ân ve Hadis kültürüne vâkıf bir irfan ehli olduğunu görürüz. Yûnus Emre: *“Aslım Haktır şer değil Mürşiddir Kur'ân bana”* sözüyle sözlerinin kaynağının Kur'an olduğunu ifade etmiştir. O, Kur'ân ve Hadîs'e bağlılığını bizzat kendi ifadeleriyle ortaya koymuştur. Bu mânâdaki en önemli söyleyişi ise şudur: *“Yûnus'un sözü şiirden amma aslı Kitap'tan/Hadîs ile dinene key bil sâdık olmak gerek.”* Görüldüğü gibi, sözlerinin aslını İslam'ın iki temel kaynağı Kur'ân'a ve Sünnete dayandırmaktadır. Buna benzer başka bir deyişi ise sözünün kaynağını *“Hâlık âvâzı”*na yani Allah sözüne bağladığı *“Söz karadan aktan değil, yazıp okumaktan değil / Bu yürüyen halktan değil, Hâlık âvâzından gelir.”* sözüdür ki bununla kastettiği İlâhi söz ve Allah kelamı olan Kur'an'dır.

YUNUS EMRE DEYİŞLERİNİN HALK KÜLTÜRÜNE YANSIMALARI (KARAMAN ÖRNEĞİ)

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZDEMİR

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi

mustafaozdemir@kmu.edu.tr

ÖZET

Anadolu halkının, İslam'ı en sade ve dolaysız şekilde anlayıp içselleştirmelerinde hiç şüphesiz kendi dönemlerinde yaşamış olan birçok Allah dostu, evliya ve dervişin yaşantı ve anlatılarının büyük etkisi olmuştur. Karaman, tarihi ve kadim kültürü ile birçok irfan ehli, derviş ve mutasavvıfa ev sahipliği yapmış; bu vesile ile de halkın teneffüs ettiği manevi iklimi besleyen sevgi, hoşgörü, sabır, kanaat gibi unsurların içerik ve kapsam alanı daha da genişlemiştir.

Yunus Emre'nin Karamanlı oluşu, şehir halkının sahip olduğu hoşgörü, sabır ve dindarlık birikimlerinin de Yunus eksenli oluşmasında hiç şüphesiz etkili olmuştur. Bu sebeple sunacak olduğumuz tebliğimizde Yunus Emre deyişlerinin halk kültüründeki etki ve yansımalarının mevcut durumlarını analiz etmeye çalışan bazı mülakat ve araştırmalar yapılmaya çalışılacaktır. Farklı demografik özelliklere sahip kişilerle yapılacak görüşmelerde Yunus Emre'nin kuşaklar arası tanınırlığı hakkında bilgi edinmeye çalışılırken, süreklilik ve değişim bağlamında yaşanan sosyal değişim ve dönüşümün halkın sahip olduğu Yunus Emre kültür ve birikimine ne ne derece etkide bulunduğu da ölçülmeye çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Yunus Emre Deyişleri, Karaman, Halk Kültürü, Sevgi ve Hoşgörü

YÛNUS EMRE’NİN ŞİİRLERİNDE FIKIH KAVRAMLARININ KULLANIMI

Dr. Abdullah Sacid ÖKSÜZ

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, İslam Hukuku Anabilim Dalı
asacidd@gmail.com

ÖZET

Yûnus Emre’nin menkıbevi ve tarihi kişiliğine dair kaynaklarda yer alan farklı bilgiler nedeniyle yaşadığı dönem, bölge, mesleği ve eğitim seviyesi gibi hususlar itibariyle çeşitli kanaatler serdedilmiştir. Kimi kaynaklarda çiftçi, kiminde ise meslek erbabı bir sanatkar olduğu belirtilen Yûnus bazı değerlendirmelere göre müftülük yapmış ve dolayısıyla ciddi bir eğitimden geçmiş, bazılarına göre ise bunun aksine okur-yazar olmayan bir kişidir. Tüm bunlara rağmen Yûnus Emre’nin menkıbevi hayatına dair bilgilerde müftülük geçmişine yani zahiri ilimleri tahsiline yönelik işaretler dikkat çekicidir. Özellikle şeyhi Taptuk Emre’ye intisabı sürecini anlatan menkıbelerde bu hususa değinilmiş ve bu durum aynı zamanda Yûnus Emre’nin şiirlerinde de tespit edilmiştir.

Yûnus Emre’nin İslami İlimlere katkısı özellikle Tasavvuf ilmi anlamında daha çok dikkat çekmekteyse de şiirlerinde farklı ilimlere dair de pek çok veriye ulaşmak mümkündür. Nitekim Yûnus Emre şiirlerinde birkaç defa ‘usûl’ kelimesini terkîp halinde kullanmıştır. Bunlardan biri olarak ‘ilm-i usul’ ile fıkıh, tefsir, hadis ve kelim ilimlerinin kastedildiği değerlendirilmiştir. Bunun dışında âyetler ve hadislerle yönelik iktibasları tefsir-hadis ilimlerinde, namaz, oruç, zekât, hac, amel, helâl, haram gibi ibadetlere ve diğer bazı kavramlara yer vermesi de fıkıh ilminde araştırmalar yapmayı gerekli kılmaktadır.

Yûnus Emre’nin şiirlerine yönelik fıkıh bakış açısı ile daha önce yapılan bir çalışma, yaşadığı dönemde kabul gören tasavvuf anlayışının şiirlerindeki fıkıh kavramlarına yansımaları incelemiştir. (bkz. Şevket Topal, Yunus Emre'nin Tasavvuf Anlayışı Üzerine Bazı Fıkhi Mülâhazalar) Bir başka çalışmada ise genel anlamda Yûnus Emre’nin şiirlerinde geçen konuları maddeler halinde ve örnek alıntılarla ele almış ve fakat fikhî değerlendirmelerde pek bulunulmamıştır. (bkz. Mustafa Tatcı, Yûnus Emre Divanı I -İnceleme-) Bizim çalışmamız ise Yûnus Emre’nin şiirlerinde kullandığı fıkıh kavramlarının yoğunluğu, bağlamı, yaşadığı dönemle irtibatı gibi hususlara odaklanacaktır.

Araştırmamızda giriş ve üç bölüm olacaktır. Birinci bölümde Yûnus Emre’nin hayatı ve yaşadığı dönem, ikinci bölümde Yûnus Emre’nin yaşadığı dönemde fıkıh ilmine dair bilgiler ve üçüncü bölümde ise Yûnus Emre’nin şiirlerinde fıkıh kavramlarına yer verme keyfiyeti ele alınacaktır. Yûnus Emre’nin şiirlerinde fıkıh kavramlarına fazlaca yer vermesinde gerek yaşadığı dönem gerekse aldığı medrese eğitiminin etkisi olup olmadığı sorusu çalışmamızın pratik yönlerinden birine işaret etmiş olacaktır. Yûnus Emre’nin eserlerine yönelik tarihlendirme çalışmaları

707/1307 tarihlerine işaret etmektedir. Bu tarihlerde ise Anadolu Selçuklularının son dönemlerine ve Anadolu Beyliklerin ilk dönemlerine tekabül etmektedir. Bu dönemler aynı zamanda çalışmamızın tarihsel sınırlarına da işaret etmesi bakımından önemlidir.

YUNUS EMRE’NİN DÜŞÜNCESİNDE FAKİHİN KONUMU

Arş. Gör. Dr. Yakup PEKDOĞRU

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi/İslami İlimler Fakültesi

ypekdogru@kmu.edu.tr

ÖZET

Yunus Emre Anadolu topraklarında neşet eden tasavvufi düşüncenin önemli simalarından biridir. Dervişliğiyle öne çıkan Yunus Emre şiirleriyle başta İlahi aşk olmak üzere Tanrı-alem-insan ilişkisine ve kimi zaman toplumsal kimi zaman da dini düşüncenin farklı konularına değinmiştir.

Yunus Emre’nin şiirlerinde dikkat çeken konulardan bir tanesi de fakihler ya da fetva veren kimselerdir. Fıkıh İslam ilimler tarihinin önemli disiplinlerinden birisidir. Hicri ikinci asrın başlarında fıkıhla ilgilenen uzmanlar ortaya çıkmaya başlamış ve bu uzmanlar vasıtasıyla sistemli bir ilim haline gelmiştir. Fıkıhın önemli görevleri arasında İslam dini müntesiplerinin ibadetlerle ilgili ortaya çıkan sorunları gidermek, günlük hayatta karşılaştıkları problemlere çözüm üretmek vardır. Fakihler bu görevi yerine getirmişlerdir ancak zaman zaman bilgiyle amel etmede gösterdikleri zafiyetler hususunda eleştirilere maruz kalmışlardır.

Fakihlere yöneltilen eleştiriler Hasan Basri’nin (v. 110/728) fakih tanımına kadar götürülebilir. O fakihi şöyle tanımlamaktadır: “Fakih dünyada zâhid, âhirete tâlip, ibadetini aksatmayan, kimseye minnet etmeyen, Allah’ın hikmetini yayan, söyledikleri kabul görse de görmese de Allah’a hamdeden kişidir.” Hasan Basri’nin tanımı fakihe nasıl davranması gerektiğini öne sürmektedir ancak fakihlerin fetva işiyle gündeme gelmeleri tasavvuf literatüründe de eleştiri konusu olmuştur.

Yunus Emre de şiirlerinde fetva verenlere yönelik eleştiride bulunmuştur. Bu eleştiriler bir ilim olarak fıkıhın kendisiyle alakalı değildir. Yunus Emre daha çok fakihin ya da ulemanın kendi hayatlarında görülmeyen eylemlerin verdikleri fetvaya konu edilmesini eleştirmektedir. Esasında Yunus Emre dikkatleri bilgi-eylem hususuna çekmektedir. Ona göre bilgi mevcutsa bilgiyi üreten de bilgiye bir şekilde sahip olan da eyleme geçirmelidir. Zira eylem Tanrıyla kurulacak ilişkide temel dinamiklerden biridir. Biz de bu tebliğimizde Yunus Emre’nin fakihlere bakışını ve bunu ortaya çıkaran düşüncesini ortaya koymaya çalışacağız.

YUNUS EMRE’NİN RİSALETÜ’N NUSHİYYE ADLI ESERİNDE ÖFKE VE ÖFKE KONTROLÜ

Prof. Dr. Cem TUNA

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

cem.topsakal@erdogan.edu.tr

ÖZET

Yunus Emre’nin bilinen iki eserinden biri Risâletü’n-Nushiyye’dir. Risâletü’n-Nushiyye, müritlere ve okuyuculara yönelik öğretici bir eserdir. Esere girişte Adem (a.s.)’in yaratılışı, dört unsur ve akıl, iman ve ilim makamları açıklanır. Sonra altı konu sırayla işlenir: Ruh ve Akıl, Kibir ve Kanaat, Öfke ve Gazab, Sabır, Cimrilik ve Kıskançlık, Gıybet ve Yalan. Bu çalışmada Yunus Emre’nin Risâletü’n-Nushiyye adlı eserinde öfke ve öfke kontrolü incelenmiştir.

Mustafa Tatçı tarafından hazırlanan 2014 yılında H Yayınları’nca yayınlanan “Yunus Emre Divan-ı İlahiyat”, 2020 yılında H Yayınları’nca yayınlanan “Yunus Emre’den Yolcuya Öğütler” ve Yusuf Yıldırım tarafından hazırlanan ve 2017 yılında Duru Bulgur Yayınlarından çıkarılan “Risâletü’n-Nushiyye ve Divân-ı Yûnus Emre Karaman Nüshası” adlı eserler temel alınmıştır. Öfke ile ilgili görülen dizeler bulgu olarak saptanmış, elde edilen bulgulara nitel veri analizlerinden içerik analizi uygulanmıştır. Bu amaçla toplanan veriler önce öfke olarak kavramsallaştırılmış, daha sonra öfke ile ilgili ortaya çıkan kavramlar mantıklı bir biçimde düzenlenmiştir. Buna göre veriyi açıklayan temalar öfkenin tanımı, özellikleri, nedenleri, zararları, kontrolü, aklın görevi, çözüm yolları, sabır, sonuçları şeklinde saptanmıştır.

Bulgular ve sonuç olarak; öfkenin karşısında kimsenin duramayacağı, kimseyi gözünün görmediği, cana kıymada tek olduğu, ölüme meydan okuduğu, bir kahraman olarak her yerde dirlik ve düzeni bozduğu, nereye giderse orayı kuruttuğu vurgulanır. Haklı düşünen öfkeyi kontrol altına alır, maşuku düşünen kurtulur. Allah emrini tutmayan öfke esir alır. Dostla beraber olmak için öfke olmamalı, öfke terbiye edilmelidir. Yoksa öfke hırsızı, insanın gönlündeki zenginlikleri çalar, evi soyar. Hatta gaflette bulduğu kişinin gönül evini işgal eder, yaz-kış kalır, yağmaya devam eder. Öfke ile mücadele etmedikçe, insan namaz kılsa, Kur’an okusa bu amellerinden fayda görmez. Burada akla nereden gelip nereye gittiğimiz konusunda danışılabilir. Öfkenin bozduğu düzeni kimin sağlayacağını Akıl sorar. Çözüm sabırdır, sabır çok güçlü, keskin bir kılıç gibidir. İzi, tozu belli olmadan aniden gelen öfke, sabır gelince kaybolur. Tartışma bölümünde Yunus Emre’nin görüşleri günümüz öfke kontrolü açısından karşılaştırma yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, Öfke, Öfke Kontrolü, Risâletü’n-Nushiyye, Eğitim

RİSALETÜ'N-NUSHİYYE İLE SADİ-İ ŞİRAZİ'NİN BOSTAN ADLI ESERİNİN NASİHATNAME METNİ OLARAK MUKAYESESİ

Doç. Dr. Turgay Şafak

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü

turgaysafak@gmail.com

ÖZET

Yunus Emre'nin Divan'ına nispetle daha az bilinen bir eser olan Risaletü'n-nushiyye mesnevi nazım tarzı ile yazılmış ahlaki tasavvufi bir nasihatnamedir. Yunus bu eserinde tasavvuf yolcusunun önüne hangi engellerin çıkabileceğini anlatır. Şiirsel yönü divanına nispetle daha azdır ama zaman zaman bazı beyitlerde ilahilerindeki şiir yoğunluğu hissedilir.

Risale 13 beyitlik bir girişle başladıktan sonra kısa bir mensur kısımla devam eder ve ardından eserin asıl kısmını oluşturan 583 beyitlik bölüm yer alır. Kitabın omurgasını oluşturan bu bölümde Yunus salikin sakınması gereken hasletleri ve yapması gereken güzel huyları tahkiye yöntemini kullanarak anlatır.

Türkçe'ye bir çok kez tercüme edilen Sa'di'yi Şirazi'nin Bostan adlı manzum eseri bir nasihatname olarak ele alınabilir. Bostan adalet, ihsan, aşk, tevazu, rıza, kanaat, terbiye, şükür, tövbe, münacat ve hatm-i kitab başlıklarını taşıyan bölümlerden oluşmaktadır. Her iki eser de insanların zemmedilmiş olan kötü huylardan uzaklaşıp methedilmiş güzel huylara sahip olmalarını tavsiye etmiştir. Yunus Emre düşüncelerini daha muhtasar ele almışken Sa'di konuları hikaye yoluyla daha geniş bir şekilde ele almıştır.

Risaletü'n-nushiyye'de ele alınan güzel huylar ve zemmedilmiş hasletler birbiriyle mücadele eden askerler gibi tasvir edilmiştir. Bostan da ise birbirinden bağımsız hikayeler, rivayetler, kendi başından geçenlere yeri geldikçe yer verilmiştir. Bostan'da anlatılan hikayeler gerçekçi bir dille anlatılmış, anlatılan hikaye ve rivayetlerin eğitici ve öğretici bir yönünün olmasına dikkat etmiştir. Yunus Emre eserini kibir, öfke, haset, cimrilik, gıybet gibi kötü huylar üzerine kurmuşken Sa'di eserini adalet, ihsan, aşk, tevazu, rıza, kanaat, şükür gibi güzel hasletler üzerine kurmuştur. Yunus zikrettiği kötü hasletlerin insanın başına açtığı sorunları anlatarak onların kötülüğünü ifade ederken Sa'di güzel huylara sahip olan kişilere dair hikayeler anlatılmaktadır.

Bu tebliğde Yunus Emre'nin mesnevi formunda telif ettiği Risaletü'n-nushiyyesi ile ona nispetle hacimli bir eser olan Sa'di'yi Şirazi'nin Bostan adlı eseri ahlaki nasihatname olmaları yönleri ile mukayese edilecektir.

TÜRK DÜNYASI ŞİİRİNDE YUNUS EMRE

Arş. Gör. Dr. Fatih ÖZTÜRK

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
fatihozturk@myself.com

ÖZET

1071 Malazgirt zaferi ve Moğol istilasının ardından Türkistan coğrafyasında yaşayan Türkmen boylarının yoğun bir şekilde bugünkü Türkiye topraklarına göç ettikleri bilinen bir tarihi gerçekliktir. Bu dönemlerdeki göçler sonucunda Ahmed Yesevî’nin Türkistan coğrafyasını aydınlatan düşüncelerinin temsilcisi Türkmen alperenleri de şu an üzerinde yaşadığımız Türkiye coğrafyasına gelmiştir.

Bu göçler sonucunda coğrafyamızı aydınlatan erenlerin en önemlilerinden ve en tanınmışlarından biri de Yunus Emre’dir. Türk Edebiyatında hayatı hakkında en çok araştırma yapılan mutasavvıflardan biridir diyebiliriz. Yunus Emre’nin hayatı hakkında elimize geçen malumat genellikle menkıbelere ve tarihi belgelere dayanır. Türk tasavvuf edebiyatı sahasında kendine has bir tarzın kurucusu olan Yunus Emre, Ahmed Yesevî ile başlayan tekke şiiri, hikmetli şiir söyleme geleneğini özgün bir yaratımla Türkiye coğrafyasında yeniden ortaya koymuş ve bu coğrafyada gelişen tasavvuf edebiyatı ondan büyük ölçüde etkilenmiştir.

Yunus Emre’nin kendine has üslubuyla gönüllere hitap eden şiiri Türk Edebiyatında ve bütün Türk Edebiyatını kapsayan geniş bir coğrafyada etkili olmuştur. Günümüzde eserler veren Çağdaş Türk Dünyası şairlerinin şiirleri incelenecek olursa Yunus Emre’den ve onun şiirlerinden izler görmek gayet mümkün olacaktır. Yunus Emre, şiirlerinde işlediği konularla Türk edebiyatının en önemli isimlerinden biri olmuş, aruz ve hece ölçüleriyle yazdığı eserlerinde Allah aşkını ve gönül almayı temel almıştır. Türkiye Cumhuriyeti coğrafyasında Yunus Emre’ye ithafen Faruk Nafiz Çamlıbel, Halide Nusret Zorlutuna, Necip Fazıl Kısakürek, Rıza Tevfik Bölükbaşı ve Arif Nihat Asya gibi şairlerin şiirler yazdığı bilinmektedir. Bu şiirlerde Yunus Emre’nin Allah’a olan aşkı, Yunus Emre’ye olan sevgi ve onun tasavvufi yönünün işlendiği görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti dışındaki Türk edebiyatlarında örneğin Azerbaycan, Kırgızistan, Türkmenistan, Kosova, Makedonya ve Yunanistan’da yaşayan soydaşlarımızın edebiyat üretimlerinde de Yunus Emre’ye ithafen şiirler yazıldığı görülmektedir. Bu şiirlerde de yine Yunus Emre’nin tasavvufi yönüne ve Allah’a olan aşkına değinilmektedir. Kısacası Çağdaş Türk Edebiyatı şairleri Yunus Emre’yi türlü vesilelerle şiirlerine konu etmişlerdir. Bu bildiride Çağdaş Türk Edebiyatı şairlerinin Yunus Emre’yi ve şiirlerini ne şekilde şiirlerinde konu ettiği üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

YUNUS EMRE’NİN ETKİ COĞRAFYASINDA HİNTLİ ŞAİR KEBİR VE ŞİİRİNDEKİ YANSIMALARI

Asena ÖZTÜRK

YL Öğrencisi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

asenaoszturk71@gmail.com

ÖZET

Yunus Emre, 13. yüzyıl Anadolu sahası Türk edebiyatının döneminde ve sonrasında güçlü bir temsilcisidir. Kendi devrini aşan ve zamanlar üstü bir edebi şahsiyet olarak Türk şiirinde önemli bir merhale olan Yunus Emre’nin Türk tasavvuf çevrelerinde görülen ve yayılan etkileri ile etki sahası geniş bir şair olduğunu söylemek zorlama değildir. Aynı şekilde 15. yüzyıl Hint edebiyatında mistik bir şair olarak Hintli şair Kebir’in mistik şiirleriyle öne çıktığı ve söylemiyle farklı din ve mensupları arasındaki diyalogu sağlamada önemli rolü görülür. Bu bağlamda Yunus Emre’nin etki coğrafyasında bir nokta olarak Hint mistisizmi etkisinde şiir örneklerini veren Hintli şair Kebir yerini bulabilir. Aralarındaki yaklaşık iki yüzyıllık zaman farkı ve coğrafi mesafe açısından Yunus Emre’nin Kebir üzerindeki muhtemel etkisi *One Hundred Poems of Kabir* ve *Yunus Emre Divanı* adlı eserler özelinde incelenebilir. Kebir’in karşılaştırma verisi olarak ele alınmasında Yunus Emre ile hayatlarında, dönemlerinde ve şiirlerindeki benzerliklerin payı olduğunu söylemek mümkündür. Devirlerinde her iki şairin de içlerinde bulundukları topluluklarca anlaşılamamış olmaları ve yaftalara maruz kalmaları, şiirlerinde ele aldıkları temalar ve evrenselliğe varan kuşatıcı söylemleriyle her kısma hitap ediyor olmaları, şiirlerinde sade ancak zor söyleyişi esas almaları bu ortaklıklara birer örnek niteliğindedir. Tanrı, yaratılış, insan, sevgi, kardeşlik, inanç, öte dünya gibi başlıklar altında Yunus Emre ile izleksel koşutluk gösteren Kebir’in şiirlerini bir arada ele almak hem insanlığın her noktasına dokunabilen şairler olmaları yönüyle evrensel bir söylemin inşasındaki rollerinin zaman ve uzam düzlemindeki seyrini görmek hem de dil ve çeviri çalışmaları açısından Yunus Emre’nin Türk diliyle yakaladığı sade ve kapsayıcı söyleminin izini farklı bir coğrafyada sürmek amacına ulaşma niyeti taşır.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, Kebir, tasavvuf, mistisizm, şiir.

İMPARATORLUĞUN TARTIŞILAN YÜZÜ: DİN-DEVLET İLİŞKİSİ YA DA DEVLET İSLAMI

Prof. Dr. Alaattin AKÖZ

Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

aakoz@selcuk.edu.tr

ÖZET

İnsanoğlunun ortak yaşama geçtiği zamanlardan itibaren toplumsal ilişkilerin temelini inanç/din oluşturmuştur. Toplamların örgütlü hale gelmeleriyle dinden ayrı olarak bir devlet kavramı ortaya çıkmış ve bu iki iktidar olgusu üzerinden de tartışmalar başlamıştır. Tarihi boyunca farklı boyutlar kazanan bir olgu olarak din-devlet ilişkisi, bir taraftan siyasal ve sosyal hayatın belirleyicisi olurken diğer taraftan bilhassa günümüzde popüler tarihçiliğin en büyük paradokslarından olan geçmişini idealize etme ya da itibarsızlaştırma probleminin merkezinde yer alan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Konu Türkler ve İslam ya da İslam ve Osmanlı İmparatorluğu olunca daha çetrefilli, çoğu kez de içinden çıkılmaz bir hal alabilmektedir.

İslam tarihinde devletin siyaset aracı olarak ayrı bir kurumsal yapıya kavuşturulması esasen Abbasi hilafeti zamanında gerçekleştirilmiş ve 11. yüzyılın ortalarında Mâverdi'nin “*din ve devlet ayrılmaz ikizlerdir*” ve 12. yüzyılda Gazzâlî'nin “*din ve saltanat ikizdir*” ifadeleriyle formülleştirilmiştir. Osmanlı Devleti'nde resmî ideoloji hâlini alan din elbette uzun bir sürecin ve mirasın sonucunda ortaya çıkmıştır. Devrıldığı din ve devlet ikizliği anlayışını 14. Yüzyılda, eski Türk siyaset gelenekleriyle de birleştirerek, kendine has bir tarza, devlet-din özdeşliğine dönüştüren Osmanlı'da din ile birlikte devlet de (saltanat) kutsanmıştır. Bu özdeşlik Fatih Sultan Mehmet ile imparatorluğun tam bir merkezîyetçi yapıya kavuşturulmasından sonra “*din ü devlet, mülk ü millet*” söylemiyle Osmanlı Devleti'nin resmî ideolojisi haline gelmiştir. Osmanlı resmî ideolojisinde devletle dinin bu denli iç içe geçmesi, dinî alan ile siyasal alanın birbirinden ayrıştırılamazlığını ifade eder. Dolayısıyla Osmanlı Devleti için “*her şey devlet içindir din de devlet içindir*” demek yanlış olmayacaktır. Osmanlı devleti bu bağlamda dini; amaç, araç ve aracı olarak kullanırken; siyasî, askerî, sosyal ve kültürel hayatındaki uygulamalarını bu doğrultuda düzenlemiştir. Bu yüzden Osmanlı ideolojisi demek, devlet ve dinin yahut siyaset ve İslam'ın ayrılmaz bir biçimde birbirinin içine girdiği bir zihniyet demektir.

Bu çalışmada; din devlet özdeşleşmesinin bir taraftan Osmanlı devlet yapılanması ve devlet-halk ilişkilerindeki yeri üzerinde durulurken diğer taraftan toplum nezdinde var olan ve Tekke İslamı, Halk İslamı gibi tabirlerle anılan diğer din algı-

ları karşısındaki tutumu ile kuruluş devirlerinden başlayarak 16. Yüzyılda yoğunlaşan inanç merkezli isyanlardaki etkisi ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Devlet, din, ideoloji, yönetim, isyan

OSMANLI'DA BİR ELÇİ MÜBADELESİ ÖRNEĞİ: PASAROFÇA ANTLAŞMASI'NDAN SONRA OSMANLI-HASBURG ELÇİ MÜBADELESİ

Doç. Dr. Uğur KURTARAN

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

ugurkurtaran@gmail.com

ÖZET

Osmanlı diplomasisinin önemli uygulamalarından birisi olan elçi mübadelesi herhangi bir antlaşma sonrasında ilgili devletlerin karşılıklı olarak dostluk ilişkilerini geliştirmek amacıyla birbirlerine elçi göndermesi anlamına gelmektedir. Belirtilen mübadele işlemlerinin ne zaman ve nasıl gerçekleşeceği gibi ayrıntılar iki devlet arasında imzalanan antlaşmanın maddelerinde ifade edilirdi. Nitekim elçi mübadelesi devletlerarasındaki diplomatik ilişkilerin gelişimi ve uygulaması açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmada Pasarofça Antlaşması'ndan sonra Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında yaşanan elçi mübadelesi ele alındı. Bu çerçevede Pasarofça Antlaşması'nın 17 ve 18. maddelerinde belirtilen karşılıklı elçi mübadelesi maddeleri dâhilinde Viyana'ya gönderilen İbrahim Paşa ile Avusturya hükümeti tarafından İstanbul'a gönderilen Kont Wirmond'un elçilik faaliyetlerinin ayrıntıları üzerinde durulmuştur. Buna göre araştırmada elçi mübadelesi ve bunun diplomatik ayrıntıları ve önemi üzerinde tespit ve değerlendirmelerde bulunulmuştur. Mukayese yönteminin kullanıldığı çalışmada mübadele işlemleri sonrasında Viyana ve İstanbul'a gelen Osmanlı ve Avusturya elçileri için yapılan harcamalar ile diplomatik uygulamaların kendinden önceki ve sonraki elçiler ile karşılaştırılmak suretiyle yaşanan benzerlik ve değişimlerin neler olduğu sorularına cevap verildi.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Avusturya, Diplomasi, Pasarofça, Mübadele, Elçi.

18. YÜZYILDA BİR HANEDAN ÜYESİ: KARAMAN ÂYANI ÇAVUŞZÂDE SEYYİD ABDURRAHMAN AĞA’NIN MUHALLEFATI VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Fadimana FİDAN

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

ffidan@kmu.edu.tr

ÖZET

18. yüzyılın ikinci yarısı “ayanlar çağı” olarak adlandırılmaktadır. Osmanlı Devleti’nin merkezî idaresinin taşrada az hissedildiği bu dönemde yerel ailelerin zengin vergi kalemlerini iltizama alarak güç kazandığı ve kendi bölgelerinde hanedan haline geldiği ifade edilmektedir. Tam bu anlatıma uygun olarak Çavuşzâdeler; bahse konu yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkmış ancak etkinlikleri dönemin ikinci yarısında artmış bir âyan ailesidir. Mütesellimlik ve voyvodalık gibi görevleri almaları önemli mukataalarda hisse sahibi olmalarını sağlamıştır. Kuşaklar boyunca devam ettirilen bu görevler çeşitli hiziyleşmeleri körüklemiş ailenin birkaç üyesinin ölümüne ve servetlerinin devlet tarafından müsadere edilmesine neden olmuştur. Müsadere; Osmanlı seçkinlerinin devlete borçları, görevlerindeki usulsüzlükleri veyahut sadece zengin olmaları yüzünden mallarına devletin el koymasdır. Bu kişilerin devletin gazabına uğrayarak görevlerinin son bulması ya da canlarıyla ödemek zorunda kaldıkları hayatlarının iz düşümünü müsadere sonrasında ortaya çıkan muhallefât defterleri sunmaktadır. Muhallefat defterleri müteveffanın hayatı boyunca sahip olduğu mal ve eşyalarının envanterinden başka birey olarak seçimlerinin ne olduğu noktasında araştırmacıya geçmişte kalan bir hanenin kapılarını aralamaktadır.

Bu hanelerden biri de 1784 senesinde idam edilerek malları müsadere edilen Seyyid Abdurrahman Ağa’dır. Yüzyılın güç ve servete dayalı sisteminin Karaman için tipik bir örneğini temsil eden Seyyid Abdurrahman Ağa’nın muhallefât kaydı Türkiye Cumhuriyeti Devlet Arşivlerinden temin edilen MAD. 9718 nolu defterin 158a-168a sayfa aralığında bulunmaktadır. Ayrıca Bâb-ı Defteri Baş Muhasebe Muhallefat Defterlerinde ve çeşitli perakende fonlarda müsadere süreci ile ilgili bilgiler tespit edilmiştir. Çalışmada bütün bu kaynaklar ışığında; Abdurrahman Ağa’nın müsadere edilen menkul ve gayrimenkulleri, borç ve alacakları ele alınmakta ağanın öz yaşamı, iktisadî faaliyetleri konu edilmektedir. Ağanın sosyal ve iktisadî hayatının yanı sıra halk ve devletle olan ilişkileri farklı kaynaklar kullanılarak muhallefâtında elde edilen bilgilerle ilişkilendirilmektedir. Bu çalışmanın temel amacı; âyanlarla ilgili yazılmış çok sayıdaki literatüre Çavuşzâdeleri de dâhil etmektedir. Bu sayede haklarında Ahmet Cengiz, Ensar Köse ve Eşref Temel’in doktora tezlerinde yer alan bilgilerden başka müstakil bir çalışmaya konu olmamış Kara-

man'ın en güçlü ailelerinden Çavuşzâdelerin en azından bir üyesi yakından incelenmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Karaman, Âyan, Çavuşzâde, Muhallefat, Abdurrahman Ağa

18. YÜZYILIN İLK YARISINDA LARENDE'DE SORUNLAR –1 Numaralı Karaman Ahkâm Defteri'ne Göre Larende'den Merkeze Yansıyan Şikayetler–

Arş. Gör. Dr. Kübra DURSUN

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

kubradursun@kmu.edu.tr

ÖZET

Divân-ı Hümayûn'da tutulan defterler arasında yer alan Ahkâm defterleri, içerisinde; köylülerin aralarında ortaya çıkan arazi anlaşmazlıkları, vakıflarla alakalı meseleler, soygunlar, alacak verecek davaları, mal gaspı, idarî ve askerî yetkililer hakkındaki şikâyetler gibi çok çeşitli konuları barındırır. Ahkâm Defterleri, çalışma yapılacak bir bölgenin idarî, sosyal ve ekonomik konularıyla ilgili önemli bilgileri elde edebileceğimiz zengin kaynaklar arasında yer almaktadır.

Karaman Ahkâm defterleri de diğer pek çok eyalet gibi 1742 yılından itibaren tutulmaya başlanmıştır. 1878 yılında son bulan bu seri toplam 39 adet defterden oluşmaktadır. Karaman Ahkâm Defterleri'nde Konya, Beyşehir, Nevşehir, Kayseri, Niğde, Aksaray ve Akşehir kazalarına da ait hükümler bulunmaktadır. Bu çalışmada 1742-1744 yılları arasında Larende başta olmak üzere etrafında bulunan köylere ait pek çok farklı konuyu barındıran davaların tasnifi, analizi ve değerlendirmesi yapılacaktır. Böylece merkez-taşra ilişkileri çalışmalarına mütevazı bir katkı sunulması amaçlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Osmanlı Devleti, Ahkâm defteri, Karaman, dava

18. YÜZYIL OSMANLI-RUS SEFARETNAMELERİNDE RESM-İ KABUL MERASİMİ

Büşra BULUT

Yüksek L. Öğr. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeniçağ Anabilim Dalı
bb867537@gmail.com

ÖZET

Sefaretnameler, yabancı devletlere gönderilen elçilerin payitahttan başlayıp yolculukları sırasında yaşanan olayları anlattıkları ve gittikleri ülkelerde görüştükleri devlet adamları ile ilgili gözlemlerini kaleme aldıkları raporlardır. Sefaretnamelerin, askeri ve siyasi yönleri olmakla beraber aynı zamanda sosyo-kültürel nitelikleri de bulunmaktadır. Bu raporlar, elçilerin Osmanlı topraklarından çıkış sürecinden başlayarak yolda şahit olduğu olayları, elçilere gösterilen muameleyi ve dönüşlerine kadar geçen zaman zarfını ihtiva etmektedir. Elçilerin ya da mahiyetindeki kişilerin tuttuğu bu siyasi günlükler bize coğrafi anlamda da birtakım bilgiler içermektedir. Yine sefaretnameler söz konusu durumların yanı sıra sefaretnameler, devletlerarası ilişkiler ve benimsenen diplomatik usuller hakkında da fikir vermektedir. Bu durumun diplomatik belgelere ve uygulanan teşrifat kurallarına birtakım yansımaları olmuştur. Çalışmada 18. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya gönderdiği sekiz elçinin yazmış olduğu sefaretname incelenmiştir. Bu çerçevede ilgili sefaretnamelerde elçilerin Rus hükümdarları nezdinde gerçekleştirdikleri resm-i kabul merasimlerinin detayları ele alınmıştır. Temel amaç; Osmanlı Devleti tarafından gönderilen elçilerin yabancı devlet başkanları karşısında gerçekleştirdikleri resm-i kabul merasimleri ile 18. yüzyılda Rusya'ya giden sefirlerin resm-i kabul merasimleri arasındaki benzerlik ve farklılıkların tespitini yapmaktır. Yine bu problematiğe bağlı olarak Rusya'ya giden sekiz elçinin huzura kabul merasimleri kendi içerisinde mukayese edilmek suretiyle 18. yüzyılın başından söz konusu yüzyılın sonuna kadar yaşanan siyasi, askeri ve diplomatik değişimlerin resm-i kabul merasimleri üzerindeki yansımaları incelenmiştir. Çalışmada ilgili tespit ve değerlendirmeler için sefaretnamelerin transkripsiyon ve değerlendirmelerinin yapıldığı eserlerden istifade edilmek suretiyle kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Rusya, Sefaretname, Diplomasi, Resm-i Kabul.

YUNUS EMRE DÜŞÜNCESİNDE VARLIK KAVRAMLARI (EL-ELFÂZU'D-DÂLLE VE'L-KELİMÜ'L-VÜCÛDİYYE)

Prof. Dr. İrfan GÖRKÂŞ

Afyon Kocatepe Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü

gorkas08@gmail.com

ÖZET

Bu yazı, bir “varlık olarak varlık” çalışmasıdır. Çalışma, Farabi (ö.950), Kaşgarlı (ö.1090) ve Yunus Emre (ö.1320) bağlamında, Yunus Emre metafiziğine, özellikle varlık terimlerine Farabi’nin ifadesiyle “el-elfâzu’d-dâlle ve’l-kelimü’l-vücûdiyye”ye odaklanmaktadır. O nedenle çalışma, bir meta-varlık çalışmasıdır ve Yunus Emre’deki varlığın izdüşümünü belirlemeyi hedeflemektedir. Varlık ise İslam metafiziğinin temel kavramı ve araştırma konusudur. Varlık araştırmalarının tarihsel açıdan üç geleneği bulunmaktadır. Bunlar Felsefe, Kelam ve Tasavvuf metafizikleridir. Kanaatimizce Kaşgarlı ve Ahmet Yesevî’yle (ö.1166) birlikte İslam düşüncesinde Türk diliyle tasavvuf metafiziğinin inşasından söz etmek mümkündür. Bu inşada Kaşgarlı’nın Arapça yazdığı Türkçe Sözlük ve geleneği ile Yesevî geleneğinde yer alan varlık terimleri ile şairlerin şiirlerinde kullandıkları varlık kavramları ve bu kavramların Türk dilindeki yansımaları önemli bir yere sahiptir. Sözü edilen kavramların tespiti, tespit edilen kavramların çalışılması Türk düşüncesi ve İslam metafiziği açısından gereklidir ve önemlidir. Türk dilindeki varlık ve izdüşümleri, ünlü İslam filozofu, ikinci öğretmen Farabi’nin “delalet” meselesi ve “varlık fiilleri (el-kelimü’l-vücûdiyye)” çerçevesinde belirlediği örneklik altında belirlenebilir. Farabi iki fiil adı belirtmektedir. Bunlar vucide ve türevleri ile kâne grubu ve türevleridir. Kaşgarlı varlık (bar) ve turur terimlerini tanımlamaktadır. Her iki düşünürün eserleri Arapça yazılmışlardır. Yunus Emre ise eserlerini Türk dilinde yazmıştır O nedenle bu çalışma, Kaşgarlı ve Farabi örnekliğinde Yunus Emre’nin Türk dilinde yazdığı şiirlerine-hikmetlerine odaklanmakta ve Yunus Emre’nin varlık kavramlarının tespitini denemektedir. Yine Yunus Emre temelli bu çalışma, İslam varlık düşüncesine önemli katkılar yapmış olan Türkçe ontolojiye ve ontoloji tarihine bir katkı denemesi olmaktadır. Çünkü çalışmada, varlığın Yunus Emre düşüncesindeki varlığı ve onların anlam delaletleri ortaya konularak Türkçe metafiziğin imkânı yanında İslam felsefesine az da olsa bir katkıyı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, Varlık, Var-durur, Vücûd, Aşk.

YUNUS EMRE’NİN DİVANINDAKİ DİN ANLAYIŞI İLE İLGİLİ ALLAH VE RESÛL TASAVVURUNUN FIKH’A GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç. Dr. Mehmet Nuri GÜLER

Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

mnguler@harran.edu.tr

ÖZET

Yunus Emre’nin Divanı, “Yunus miskin anı görmüş eline hem divan almış” mısraından da anlaşılacağı üzere hayattayken tanınmıştır. Yunus Emre (1238-1328), Anadolu Selçuklu Devleti’nin dağılmaya ve Anadolu’nun çeşitli bölgelerinde küçük büyük Türk Beylikleri’nin kurulmaya başladığı XIII’ncü yüzyıl ortalarından XIV’üncü yüzyılın ilk çeyreğine kadarki dönemde yaşamıştır. Bu devirde, Halk ve Divan edebiyatı ikiliği yoktur. Edebiyatın kaynağı birdir. İnanç ve değerler müsterektir. Yunus Emre, Divanı’nda Türk’ün İslâmî yorumlarından çağının Anadolu’daki “Dini” anlayışını da işlemiştir. Anadolu Selçuku Devleti zamanında Din ve İlim dili Arapça, Edebiyat dili de Farsça iken, Yunus Emre, Türkçe bir Din dili yaratmıştır. Yunus’un kurucusu olduğu bu Din dili sadedir. Devrinin Türkçesi’nde var olan ve halk tarafından da anlaşılan Arapça ve Farsça kelimelere de yer verilmektedir.

Yunus Emre, kelime-i şahadeti, “Tanrı birdür Hakdur Resûl” diye çevirir. Ancak, Tanrı’nın açıklamasında, Tanrı ve Kul ayrımı şu mısralarda görüldüğü gibi kalkmıştır: “Tanrı kadîm kul kadîm ayrılmadum bir adum.”, “Ne oğul varıdı ne kız vâhididük anda biz”, “Sensin bu gözümde gören sensin dilümde söyleyen”. Öyle ki diğer varlıklarla Tanrı arasındaki ayrım da kalkmıştır. Şu mısralarda görüldüğü üzere, Allah ile beraber başka bir şey mevcut değildir. Halen de, O’nunla beraber bir şey yoktur: “Her gelen oldur giden ol görinen oldur gören ol”, “Ulû vü suflî cümleten oldur ger bana görine”. Nitekim, Yunus da varlık olarak kendisini şöyle görmektedir: “Birliğile bir olam birlik benümle bir ola”, “Geh dönem deryâ olam katre olam ummân olam”, “Yûnus bu deryâya gark oldı gitdi”, “Girü gelmezlige akli dirilmez”. Bu İslâmî yorumda, Allah, mutlak ve tek varlıktır. Bütün mahlukat, Allah’tan zuhur etmektedir.

Kur’ân’da ise Allah tasavvuru, “Kral” ve “İnsan” tiplemesinde verilmektedir. Âl-i İmrân 3: 189’da, “Göklerin ve yerin Krallığı (Hükümranlığı) Allah’ındır. Allah her şeye hakkıyla gücü yetendir” buyrulmaktadır. Yine aynı şekilde: Furkân 25: 2 ve Nâs 114: 2’de Allah, Kral’dır. Kral Allah’ın tahtı, Mü’minûn 23: 116 ve Tevbe 9:129; Tahtının kürsüsü Bakara 2: 255’de; Kral Allah’ın tahtını taşıyanlar, Hâkka 69, 17’de; Kral Allah’ın işlerini görüştüğü topluluk, yan Melesi Sâd 38: 69 ve Sâffât 37: 8’de belirtilmiştir. Kralın elçisi Mâide 5: 92’de ve Kralın ordusu, Feth 48: 4 ile Kralın hazinesi Müddessir 74: 31 açıklanmıştır

Kur’ân’da Allah’ın tasavvurunun insan tiplmesi ise, Allah’ın evi Hac 22: 26’da; Allah’ın köleleri Sâffât 37: 160 ve Zâriyât 51: 56’de; Allah’ın eli, Sâd 38:75 ve Feth 48: 10’de ve Allah’ın yüzü de, Bakara 2: 115’de bildirilmiştir.

Yûnus’ta “Hakdur Resûl”ün açıklaması da Divanı’nda şöyle yapılmaktadır: “Çalap nurdan yaratmış cânını Muhammed’ün”, “Hak kendü âşık oldu bahane bir yıldızdan, Yitmiş bin yıl öndinden yaratdı Muhammedî”. Buna göre, Muhammed “aşk”ı, yer ve gök yaratılmadan, ezelden de kadîm olan herşeyin ilk kaynağı ve yaratılış sebebi olmuştur: “Evvel yir-gök yogidi varıdı ışk bünyâdı, Işk ezelden kadîmdür ışk getürdi ne varın”.

Kur’ân’da ise Hz. Peygamber, el-İsrâ 17: 93’da Peygamber sadece beşerdir: “... De ki: “Rabbimi tenzih ederim! Ben sadece bir beşer-peygamberim.” Fussilet 41: 6’da vahiy edilen bir beşerdir: De ki: “Ben de sadece sizin gibi bir beşerim; bana tanrınızın tek tanrı olduğu vahyedilmiştir, doğruca O’na yönelin, O’ndan bağışlanma dileyin. Allah’a ortak koşanların vay haline!”. Abese 80:1, 2, 3’de azarlanan bir beşer peygamberdir: “Suratını astı, yüzünü çevirdi. Çünkü ona gözü görmeyen biri gelmişti. Sen nereden bileceksin, belki o arınacaktı.”

Görüldüğü gibi Yunus Emre’nin Divanı’ndaki din anlayışında işlediği Allah ve Resûl, meşrû, yani Kur’ân ve Sünnet’in getirdiği şeriatın Allah ve Resûl tasavvurları olmamakta, inanılan Tanrı ve Peygamber, yani herhangi bir insanın kurgu gücünün tesiri altında olarak kendi düşüncelerinde, zihninde, kalbinde “yarattığı Allah ve Resûl”ü tanımlamaktadır. Bu da,

Tanrının her şeyin hakîkati olması durumunda kulluğu ortadan kaldırmakta, şer’î mükellefiyetin muhatabı da ortadan kalkmış olmaktadır. Bu şekilde, şer’î ahkâmın dayanak noktası olan değerler de ortadan kalkacaktır. Bu durumda, Yunus Emre’nin Divanı’ndaki din anlayışında işlediği Allah ve Resûl tasavvurları, İslâm’ın Sünnî yorumuna, yani Fıkıh’a aykırı, Şer’î olmayan bir anlayıştır. Bu anlayış sahipleri de Fıkıha göre dinden çıkmış sayılır ve buna göre muamele görürler.

TÜRK DİLİNDE YAPILAN TEFSİR ÇALIŞMALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Doç. Dr. Duran Ali YILDIRIM

KMU İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi

daliyildirim@kmu.edu.tr

ÖZET

Türk dilinde yapılan Kur’an çevirilerinin tarihi oldukça eskiye dayanmaktadır. Tefsir çalışmaları ise özellikle Cumhuriyet döneminde nicelik bakımından oldukça zengindir. Hatta Türkçe tefsir çalışmaları açısından 20. yüzyılın ikinci yarısı dönem olarak oldukça verimli olarak kabul edilebilir. Bunda harf inkılâbı sonrasında dinî alan da özellikle de Kur’an’ın anlamının öğrenilmesi noktasında toplumun ihtiyacının giderilmesi amacı etkili olmuştur. Türk dilinin konuşulduğu coğrafya dikkate alınırsa azımsanamayacak çoğunlukta bir kitlenin Kur’an üzerine yapılan Türkçe açıklama ve yorumlara ihtiyacın büyüklüğünü görebiliriz. Bu da Türk dilinde Kur’an tefsiri çalışmalarının gereğini ortaya koymaktadır.

Son dönemde yazılan Türkçe tefsirlerin çoğunluğu mushaf tertibine göre telif edilmiştir. Klasik tefsir geleneğine mahsus telif tarzıyla kaleme alınan bu eserlerin çoğunluğu Kur’an’ın tüm ayetlerini muhtevidir. Türkçe tefsirlerde “konulu tefsir” ve nüzûl sıralamasına uygun tefsir çalışmaları ile sure eksenli tefsir çalışmalarında bir artışın olduğu söylenebilir.

YUNUS EMRE'DE DİLSEL BİR ULAM: SAKIN

Arş. Gör. Dr. Fatma ÖZKAN KURT

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

fatma.ozkan@medeniyet.edu.tr

ÖZET

İnsanlara ait sevinç, üzüntü, korku vb. çeşitli duygu ve duygu durumlarının aktarımında kullanılan ünlemler, genellikle birincil ünlemler ve ikincil ünlemler şeklinde iki ana başlık altında toplanır. Birincil ünlemler, sadece ünlem işlevinde kullanılan sözcükleri kapsarken ikincil ünlemlere asıl işlevi ünlem olmayan ancak ünlem gibi kullanılan sözcükler dahil edilir. Örneğin “Aa! Sen de nereden çıktın?” şaşkınlık ifadesinde kullanılan “Aa!” ünlemi birincil ünlemler içinde, “Kahretsin! Cüzdanımı bulamıyorum.” beddua ifadesinde kullanılan *kahretsin* ünlemi de ikincil ünlemler içinde değerlendirilir. Birincil ünlemlerin aksine ikincil ünlemlerin asıl işlevlerinin ünlem olmaması esasen bu sözcüklerin ad, zamir, belirteç gibi başka ulamlara ait olmasından kaynaklanır. Burada da bir dilbilgiselleşme süreci söz konusudur. Dilbilgiselleşme süreci isim, eylem gibi büyük ulamlardan edat, ünlem, yardımcı eylem gibi küçük ulamlara doğru ilerler. *Kahretsin* biriminde bu süreç, çekimli bir eylemden ünleme geçiş şeklinde gözlemlenmektedir. Ancak *kahretsin* biriminde dilbilgiselleşmenin tamamlanıp tamamlanmadığının veya dilbilgiselleşme derecelerinin takibi ayrı bir çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu çalışmada, ölçünlü dilde ünlem olarak dilbilgiselleşen *sakın* biriminin durumu Yûnus Emre’nin dilinde incelenecektir. Sakın ünleminin sakınmak eyleminden dilbilgiselleştiği ve bu iki ulamın da ölçünlü dilde aktif bir biçimde kullanıldığı Türkçe Sözlük’te (2011) tanımlanmaktadır. Sözlük’te sakın birimi ünlem olarak 1. Asla 2. “Korkulacak bir durum olmasın” anlamında bir söz açıklamaları ile verilirken sakınmak eylemi 1. Herhangi bir korku veya düşünce ile bir şeyi yapmaktan uzak durmak, içtinap etmek. 2. Olabileceği düşünülen kötülüklere karşı önlemler almak. 3. Korumak, esirgemek, gözetmek açıklamaları ile karşımıza çıkar. Ölçünlü dildeki bu kullanımlar, Yûnus Emre’nin bilinen iki eseri *Risâletü’n-Nushiyye* ve *Divân* (Babacan, 2013) üzerinden araştırılacaktır. Yûnus’un iki eserinde de ünlem olarak işaretlenen *sakın* biriminin durumu, dilbilgiselleşme dereceleri göz önünde bulundurularak ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Böylelikle *sakın* biriminin sözdizimindeki yeri, sözdizimindeki diğer birimlerin de yardımıyla bulunmaya çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Ünlem, Sakın, Yunus Emre, Ulam.

ANADOLU'DA ÇAĞININ TANIĞI İKİ SUFİ ŞAİR: YUNUS EMRE VE SEYF-İ FERGANÎ

Dr. İsa AKPINAR

Millî Eğitim Bakanlığı
isaakpinar@gmail.com

ÖZET

Aynı dönemlerde ve birbirine çok yakın bölgelerde yaşayan iki sufi şair: Yunus Emre ve Seyf-i Ferganî. Yunus Emre, Anadolu sahası Türk edebiyatının kurucularından olup tesiri asırlar sonrasında bile hissedileden büyük bir şairdir. Aslen Ferganalı olan Seyf(î) ise Moğol istilasının ardından önce Tebriz'e daha sonra Anadolu'ya gelmiş bir şairdir. Asıl adı Muhammed olan ve sûfî kimliği ile tebarüz eden şair, hayatının büyük bir kısmını Aksaray ve havâlisinde geçirmiş ve Farsça şiirlerden oluşan bir divan vücuda getirmiştir. Yunus Emre ve Seyf-i Ferganî, farklı kültür dairlerinde yetişmekle beraber aynı inanç dünyasına mensuptur ve meşrep olarak birbirlerine oldukça yakındır.

Biri Türkçe diğeri Farsça şiir söyleyen bu iki şairin, aynı dönemde ve coğrafyada yaşamakla birlikte birbirlerinden haberdar olduklarına dair hiçbir işaret yoktur. Bununla birlikte düşünce biçimlerindeki benzerlik ve şiirlerinde kullandıkları tasavvufî remiz ve ıstılahların müşterekliği oldukça dikkat çekicidir. Ayrıca, aynı kültürel iklimi teneffüs eden bu iki şairin dönemin sosyal, dinî ve tasavvuf hayatına bakışları birbiriyle büyük benzerlik göstermektedir. Yaşadıkları devrin dervişlik algısı ve gerçek dervişliğin esasları sadedinde söyledikleri de birbiriyle örtüşmektedir. Bugüne kadar Yunus Emre'nin şiirleri bağlamında birçok kez ele alınan bu konunun, uzun bir süre gözlerden ırak kalmış bir şairin bakış açısı ve düşünceleriyle karşılaştırılarak tamamlanması büyük önem taşımaktadır.

Bu tebliğde, Seyf-i Ferganî ile Yunus Emre'nin fikir dünyalarına kısaca temas edilecek, sonrasında ise dönemin sosyal, dinî ve tasavvufî hayatına dair gözlem ve düşünceleri karşılaştırılacaktır. Ayrıca her iki şairin “derviş”lik meselesine bakışları da bu bağlamda ele alınacaktır. Bu tebliğle, Türk edebiyatının çok sevilen ve okunan bir şairinin yaşadığı dönem ve topluma bakışının, çağdaşı olan bir şairin gözlem ve düşünceleriyle tamamlanması arzulanmaktadır.

YUNUS EMRE ROMANLARINDA ANADOLU**Dr. Selin KARACAN IŞIK***selinkrcnisik.1@gmail.com***ÖZET**

Yunus Emre, bir halk şairi, Türk mutasavvıfı hatta düşünürüdür. Hoca Ahmet Yesevi'nin başı çektiği Orta Asya Türk İslam felsefesinin Anadolu'da ekilen tohumlarından olan Yunus Emre, 13. Yy Anadolu'sunda Eskişehir'in Sarıköy bölgesinde ya da Karaman yöresinde doğduğu düşünülmektedir. Bu nedenle onun yaşamında Sarıköy başta olmak üzere, Karaman, Konya, Eskişehir, Kütahya, Kayseri, Sivas, Maraş gibi Anadolu şehirleri, onun dünya görüşü ve şairliği bağlamında önemli bir yerdedir. Bu iller arasında özellikle Karaman ve Konya çevresinde görülen sanat faaliyetleri, tasavvuf kültürü hatta devletin siyasi başarıları veya Moğollarla mücadelesi de onun "Yunus Emre" kimliğini şekillendiren etmenlerdir.

Yunus Emre'nin şiirlerini okuyanlar bir başka Yunus ile karşılaşmışlardır. Benzer bir durum Yunus Emre'yi anlatan romanlar için de geçerlidir. Yunus Emre konulu romanlar kimi zaman tarihi meseleleri ön planda tutmuş, kimi zaman Yunus Emre otobiyografisi üzerine yoğunlaşmış ve böylece bize yazarların muhayyilesinden süzülen başka başka Yunus Emre karakterleri anlatılmıştır.

Mustafa Niyazi Sepetçioğlu'nun Benim Adım Yunus Emre başlıklı romanında Yunus henüz miskin bir derviş olarak karşımıza çıkar. Karaman'dan Konya'ya geldiği zaman Sarıköylü hemşerilerinin kendisini çağırdığını öğrenen Yunus, köylülerle görüşmek üzere Gurbetçi Hanı'na doğru yola düşer. Bu yolculuk bir anlamda miskin Yunus'un pişme sürecinin de başlangıcıdır. Roman Yunus Emre'nin mutasavvıf halk şairi olma yolundaki aşamaları anlatırken Karaman, Konya çevresinde halkın yaşadığı zorlukları, Molla Kasım, Hacı Bektaş, Hünkâr, Tapduk Emre gibi şahsiyetleri, kültürel ve siyasi ortamı da okuyucuya sunmaktadır. Bu çalışmada amacımız Karaman ve Konya çevresini romanda işlendiği hali ile irdelemek, romancının Yunus Emre ve yaşadığı bölge arasında kurduğu bağlamı tartışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Roman, Yunus Emre, Anadolu, Mustafa Niyazi Sepetçioğlu.

KAYGUSUZ ABDAL'IN GÜLİSTAN'INDA ŞAHSİYETLER

Öğr. Gör. Mehmet Fatih UZUN

Millî Savunma Üni., Deniz Harp Okulu, Beşerî ve Sosyal Bilimler Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı ABD
mfuzun@dho.edu.tr

ÖZET

Dinî-Tasavvufî Türk edebiyatının en önemli mutasavvıf şairlerinden, XIV. yüzyılın ikinci yarısıyla XV. yüzyılın ilk yarısı arasında yaşadığı tahmin edilen ve birçok manzum ve mensur eserleri bulunan Kaygusuz Abdal'ın manzum eserlerinden birisi de Gülistan'dır. Birçok farklı yazması bulunan Gülistan'ın nüshalarından birisi Millî Kütüphane'de bulunmaktadır. (Ankara-Millî Kütüphane Hk 167) Kaygusuz Abdal'ın Gülistan isimli eseri dinî-tasavvufî öğretileri şahıslar etrafında anlatmaktadır ve nasihatnâme üslubuyla yazılmıştır. Şahsiyetler bakımından oldukça zengin olan eserin kaynakları arasında peygamberlerin ve velîlerin kıssaları önemli bir yere sahiptir.

Kaygusuz Abdal, Gülistan'a kâinatın henüz yaratılmadığı zamanı anlatarak başlamış ve insanın henüz vücut bulmadığını, her sıfatın zat içinde gizli olduğunu, yer ve göğün hazine içinde sır olduğunu, ikiliğin olmayıp herşeyin bir olduğunu belirtmiştir.

Ol zamanda kim yog-idi kâ'inât

Zât içinde nihân idi her sıfât

Ay, güneş, yıldızlar, cennet ve cehennem henüz yaratılmadığını, bütün bunların yaratılmasının sebebinin Hz. Muhammed olduğunu söylemiştir.

Mustafâ oldu sebebi bunlaruñ

Yirde gökde cümle cism ü cânlaruñ

Kainâtın yaratılışından sonra Hz. Âdem ve Havva'nın yaratılmasını, cennetten kovulup dünyaya gönderilmelerini sonra da nübüvvetin sırasıyla peygamberlere devredilmesini hikâyeci bir üslupla anlatan Kaygusuz, Hz. Âdem'den başlayarak Hz. Muhammed'e (s.a.v.) kadar Kur'an'da isimleri geçen peygamberleri kendi hususiyetleri ve devirlerindeki şahıslar ve hadiselerle birlikte anlatmıştır. Nübüvvet devrinin kapanmasından sonra velâyet devrinin başladığını belirtmiş, din ve tasavvuf büyüklerinin kıssaları üzerinden tasavvufa dair öğretileri anlatmaya çalışmıştır.

Bu çalışmada Kaygusuz Abdal'ın Gülistan isimli eserinde yer vermiş olduğu dinî ve tarihî şahsiyetler incelenerek, Kaygusuz'un bu şahsiyetlere eserinde nasıl yer verdiği ve bunların kıssalarından nasıl yararlandığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kaygusuz, Gülistan, Şahsiyetler

SON DÖNEM AZERBAYCAN ŞAİRLERİNDEN ZELİMXAN YAQUB'UN ŞİİRLERİNDE YUNUS EMRE ALGISI

Uzm. Müjdat SÖĞÜTCÜ

mujdatsogutcu@gmail.com

ÖZET

Türk kültürünün temel taşlarından biri olarak görülen Yunus Emre değişen değer yargılarına ve modernleşmeye rağmen Türk kültüründeki yerini devam ettirmiştir. 13. Yüzyılda Tekke şairi olarak karşımıza çıkan Yunus Emre yazdığı şiirlerle o yıllardan günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Öyle ki ünü sadece Anadolu coğrafyasında kalmamış, hemen hemen bütün Türk dünyasına ve dünyaya yayılmıştır. Bu yayılışın izleri Azerbaycan'da da görülmektedir. Azerbaycan coğrafyasında yaşayan birçok şairin şiir dünyasında Yunus Emre'nin etkisi görülmektedir. Bu etkiyi şiirlerine yansıtan şairlerden biride Zelimxan Yaqub'tur.

Zelimxan Yaqub Azerbaycan'ın son dönemde yetiştirdiği güçlü şairlerden biridir. Çocukluğu Gürcistan'ın kadim Türk yurtlarında geçen şair, burada Türk kültürüyle birlikte büyür. Çocukluk döneminde belleğine işlediği duygular Yaqub'un ileride oluşturacağı şiir dünyasının temellerini oluşturur. Onun şiir dünyasının ana çıkış noktası halkıdır. Onun şiirlerinde Türk kültürü ve Türk kültürünün düşünce dünyasını şekillendiren şahsiyetler şiirlerinin ana noktasını oluşturur. Bu noktalar içerisinde Yunus Emre'nin ayrı bir yeri vardır. Yaqub, Yunus Emre'yi fikirlerinin babası olarak görür. Şair bu görüş sayesinde Yunus Emre'nin öğretilerini şiirlerine işler. Şair sadece şiirlerine Yunus Emre'nin öğretilerini değil onun yaşam tarzını, inanç ve insanlığa bakış açısını da işler. Şairde oluşan bu hayranlık Yunus Emre için birkaç şiir yazmak yerine şairi Yunus Emre Poeması'nı yazmaya sevk eder. Poema “*şiir tarzında roman ya da öykü*” olarak tanımlanır. Bu poemayla şair Yunus Emre'yi, onun düşüncelerini kendi düşünce dünyasının süzgecinden geçirerek yansıtır. Bu tür sayesinde şair Yunus Emre'nin menkıbelerine de yer verir. Biz de bu çalışmamızda son dönem Azerbaycan şairlerinden Zelimxan Yaqub'un ve onun nezdinde Azerbaycan sahasında Yunus Emre algısının nasıl olduğunu metinler ışığında değerlendirmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, Azerbaycan, Zelmxan Yaqub

YUNUS EMRE'NİN ŞİİRLERİNDE ANLAMCA KAYNAŞMIŞ (DEYİMLEŞMİŞ) BİRLEŞİK FİİLLER

Raziye Ayşenur ÖZAYDIN

Uşak Üniversitesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi.

Kübra UYSAL

Uşak Üniversitesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi.

ÖZET

Anlamca kaynaşmış birleşik fiiller, hem milli kültürümüzün hem de söz varlığımızın ne kadar büyük ve zengin olduğunun bir göstergesidir. Anlamca kaynaşmış birleşik fiillerde kullanılan sözcükler temel anlamlarından uzaklaşarak yani mecazlaşarak yeni ve farklı bir anlam kazanırlar. Yunus Emre Anadolu'da yazı dili haline gelen Türkçenin en önemli ses bayraklarından biridir. O, Anadolu insanının sadece gönlüne hitap etmekle kalmamış aynı zamanda sade ve anlaşılır diliyle Anadolu insanının da tercümanı olmuştur. Yunus Emre gönül insanı olarak tanınıp Eski Anadolu Türkçesinin gerek dili gerek eserleriyle en önemli şahsiyetlerinden biri olmuştur. Sadece Anadolu sahasında değil tüm Türk Dünyası'nda ve Balkanlar'da da şiirleri ile ses getirmiş bir isimdir. Eski Anadolu Türkçesi, Oğuz Türkçesinin ilk defa yazı dili haline gelmiş halidir. Yunus Emre'nin bugün bilinen iki tane eseri bulunmaktadır. Bunlar, Risâletü'n Nushiyye ve Divân adlı eserleridir. Yunus Emre'nin eserleri kendi yaşadığı döneme ve bilhassa da günümüze ışık tutabilecek az söz ile çok şey anlatabilen özgün şiirlerden oluşur. Yunus Emre ile ilgili çalışmalar incelendiği zaman onun şiirlerindeki tasavvuf ve dinî motiflerin konu olarak işlendiği ancak dil bilgisel yönünün eksik kalmış olduğunu görürüz. İşte bu çalışmada XIII. yüzyılda yaşamış ve eserler vermiş Yunus Emre'nin, Risâletü'n Nushiyye ve Divân adlı eserlerinde geçen anlamca kaynaşmış birleşik fiiller üzerinde durulup bunlar gün yüzüne çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda Yunus Emre'nin şiirlerinde geçen bütün anlamca kaynaşmış birleşik fiiller fişlenmiş, yapıları ve anlamları yönünden incelenmiştir. Aradan geçen 700 yılı aşkın sürede şiirlerde tespit edilen anlamca kaynaşmış birleşik fiillerin kullanımındaki değişimler, günümüz Türkçesiyle mukayeseli olarak ele alınmıştır. Böylece çalışmada Yunus Emre'nin şiirlerinde anlamca kaynaşmış birleşik fiillere nasıl mecaz anlam kattığı ve Yunus Emre'nin mecaz dünyası belirlenerek, Türkçenin ifade gücüne yaptığı katkı gözler önüne serilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller, Yunus Emre, Risâletü'n Nushiyye, Yunus Emre Divânı, Eski Anadolu Türkçesi.*

NADİR ŞAH'IN DİPLOMATİK İLİŞKİLERİNDE TÜRK VE TÜRKMEN KAVRAMLARININ YERİ

Prof. Dr. Doğan YÖRÜK

Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

dyoruk@gmail.com

Elvin VALİYEV

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi

elv.valiyev@gmail.com

ÖZET

1736'da Safevi egemenliğine son vererek İran tahtına oturan Nadir Şah'ın, bu coğrafyadaki Avşarlar iktidarını başlattığı bilinmektedir. Hakimiyeti döneminde askeri ve diplomatik bağlamda en çok ilişkiye girdiği ülke ise şüphesiz Osmanlı devletidir. İki devlet arasındaki temas daha çok Şiiiliğin mutedil kolu olan Caferiliğin Osmanlı devleti tarafından Sünniliğin beşinci mezhebi olarak kabul edilmesi zemininde gerçekleşmiştir. Nadir Şah'ın bir yandan mezhep tartışmaları, diğer yandan da askeri faaliyetlerle yürüttüğü diplomatik ilişkilerinde Türk ve Türkmen kavramlarına yer vermesi oldukça ilginçtir. Özellikle, Osmanlı devletine gönderdiği metinlerde bu terimlere yüklediği anlam üzerinden milli kimliğe yaptığı atıflar ve bunu bir övünç kaynağı olarak kullanması, bizce manidardır. Bu hususun, Nadir'in seçkin ve nüfuzlu bir aileye mensup olmaması nedeniyle gerek içeride gerekse dışarıda saltanatına meşruiyet kazandırma düşüncesiyle yakından ilgili olduğu sanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: I. Mahmud, Avşarlar, İran, Sünnilik, Şiiilik, Caferilik

3451 NUMARALI NÜFUS DEFTERİNE GÖRE KARAMAN'DA İLİM VE İRFAN EHLİ (1830)

Prof. Dr. Mehmet MERCAN

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

mmercan@kmu.edu.tr

ÖZET

Köklü bir tarihi geçmişe sahip olan Karaman, Osmanlı Devleti döneminde Konya sancağına bağlı bir kaza idi. Bu durum Cumhuriyet Döneminde de devam etmiş ise de Karaman 1989 yılında il statüsünü kazanmıştır. Karamanoğulları döneminde en parlak günlerini yaşayan şehir; önemli bir bilim ve kültür merkezi olmuştur. Günümüzde şehirde hizmet vermeye devam kamu binalarının (cami, medrese, han, hamam) büyük bir kısmı bu dönemde hizmete açılmıştır. Bu bildiri de de Osmanlı Devleti'nde modern manada 1830 yılında yapılan ilk nüfus sayımı verilerine göre bu önemli yerleşim yerinin, ilim ve irfan ehli ele alınmıştır. Bu bağlamda Karaman'da görev yapan, ikamet eden müftü, müderris, muallim, imam, öğrenci, şeyh, derviş ve hattatlardan bahsedilmiştir. Bildiri hazırlanırken başlıca kaynak Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi'nde bulunan 3451 Numaralı Nüfus Defteri olmuştur. Ayrıca konu ile ilgili araştırma eserlerden de istifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Karaman, Medrese, Müderris, İmam, Karaman Mevlevihanesi

CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA KONYA BÖLGESİNDE DİL BAYRAMI KUTLAMALARI (1934-1950)

Prof. Dr. Hüseyin MUŞMAL

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Öğretim Üyesi

hmusmal@hotmail.com

Hasret GÜMÜŞ

Doktora Öğrencisi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

hasrettgumus@gmail.com

ÖZET

Orta Asya'dan göç eden Türklerin Arap ve İran kültürleri ile temas etmesiyle dilleri Türkçeye bu kültürlerin dillerinden kelimeler girmiştir. Osmanlı Devleti döneminde de Arap ve Fars kültürlerinin yoğun etkisinde kalmasıyla yazı ve konuşma dili arasında büyük bir boşluğun meydana gelmesi bir dil sorununa dönüşmüştür. Bu dil sorunu ile ilgilenilmesi Cumhuriyet rejiminin ilan edilmesinden sonra, Atatürk'ün başlattığı kültür çalışmalarından birini teşkil etmiştir. Cumhuriyet döneminde dil sorununa eğilerek toplumdaki her bireyin konuşulan ve yazılan dili anlaması gerektiği fikrinden hareketle 3 Kasım 1928 yılında harf inkılabının ilan edilmesiyle Türk dilinde bir devrim yaşanmıştır. Ayrıca Atatürk Türkçenin zenginleştirilmesi, özüne dönmesi ve en eski diller arasında olması amacıyla öne çıkarılması için 1932 yılında Türk Dili Tetkik Cemiyetinin kurulmasına öncülük etmiştir. Dilde soyut çalışmalara hemen başlanması yolunda da Birinci Türk Dil Kurultayı 26 Eylül 1936 tarihinde toplanmış ve kurultayın toplandığı gün ise Dil Bayramı olarak kabul edilmiştir. Türkçenin öneminin hatırlanması noktasında milli bir misyon yüklenen Dil Bayramları, 1934 yılı itibarıyla her sene kutlanmaya başlanmıştır. Marşlar ve törenler ile kutlanan bayram vilayetlerin her yerinde radyolar aracılığıyla yapılan yayınlar aracılığıyla büyük bir coşku ve sevinç içinde kutlanmıştır. Vilayetlerde yapılan törenler gazete manşetlerinde *Dil Bayramı Coşkuyla kutlandı*, *Dil Birliği Kan Birliğidir* gibi haber başlıklarıyla duyurulmuştur. 1935 yılında Güneş-Dil teorisinin ilan edilmesiyle de Türkçenin evrimleştiği şekliyle kabul edilmesi benimsenmiştir. Dolayısıyla Türkçenin zenginleştirilmesi ve dünya dilleri arasında var olduğu fikri halk arasında bayramların coşkusunu arttırmıştır.

Bu çalışmada Dil Bayramının kabul edilmesi sürecinin ele alınmasından sonra ülke çapında yapılan törenlerin izahını yapıp Konya bölgesinde Dil Bayramı çalışmalarının nasıl ve hangi önemde seyir ettiğini ortaya koymaktır. Neticede ise Dil Bayramının kutlanmasındaki amaç ve önem üzerinde durulacaktır.

GEÇ OSMANLI DÖNEMİ KARAMAN TARİHİNDEN BİR KESİT: YEMEKLİK / TOHURLUK ZAHİRE MESELESİ VE TOPLUMSAL OLAYLAR

Arş. Gör. Emre KOÇ

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
emrekoc@kmu.edu.tr

ÖZET

Başta idari merkezler olmak üzere şehir topluluklarını ve diğer tüm halkı buğdaysız veya ekmeksiz bırakmamak bütün tarih boyunca devletlerin başlıca kaygısı ve uğraşı olmuştur. Medeniyet ne kadar ilerlerse ilerlesin ve insanların o andaki medeniyete uyan ihtiyaçları, istekleri ne kadar çoğalırsa çoğalsın, hayata temel olan yemek ve ekmek ihtiyacı daima ilk sıradadır. Devletlerin, milletlerin bütün iktisadi, siyasi ve mali teşkilatı, bütün coğrafi, sosyal ve siyasi hedefleri her şeyden önce gıda aramak ve bulmaktan ibarettir. Bu cümleden olarak buğdayın hüküm sürdüğü orta kuşakta bulunan Osmanlı Devleti'nde de halk ve devlet her şeyden önce geçinebilecek ve hayatın devamını sağlayabilecek kadar "iaşeyi" güvence altına almak için çalışmıştır.

Devletin son dönemlerinde kaza statüsünde bulunan Karaman gibi bir yerleşimde de gerek halkın gerek yerel ve merkezi yönetimlerin en azından yemeklik ve tohumluk olarak kullanılacak zahireyi güvence altına almak istediği anlaşılr. Fakat aşağıda görüleceği üzere şahıslar, yerel yönetimler ve merkezi yönetim gibi farklı taraflar ihtiyaç, tehdit ve icraat durumlarında farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Buradan yola çıkarak zahire mevzu olunca verilen farklı tepkiler ile bunların nedenlerinin ve sonuçlarının anlaşılması önemlidir. Böylece özelde Karaman sosyo-ekonomik tarihine genelde ise tohumluk / yemeklik zahirenin veya iaşenin Osmanlı toplumundaki konum ve önemini irdeleyen çalışmalara bir katkı yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Karaman, Zahire, Buğday, Halk

YÛNUS EMRE DİVANİ'NDA HZ. MUHAMMED ÜZERİNE BİR İNCELEME**Doç. Dr. Selim KAYA**

Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

*skaya@aku.edu.tr***ÖZET**

Türk düşünce tarihinin önemli değerlerinden biri olan Yûnus Emre, ufuk açan fikirleri, olaylara bakışı ve yorumlayışı ile insan hayatına pek çok anlam ve güzellik katmıştır. Yûnus Emre'nin şiirlerinde, dört kapı kırk makam, anasır-ı erbaa, sevgi, aşk gibi pek çok farklı konu yanında Hz. Muhammed de anlatılmıştır. Şüphesiz tarihi süreçte asırlar boyunca pek çok insan sözlü ya da yazılı olarak kabiliyeti nisbetinde Hz. Muhammed'i anlatma çabası içinde olmuştur. Ancak Yûnus Emre'nin Hz. Muhammed'i anlatışı, dile getirişi ve edebi sanatlar ile ifadesi bir başka güzeldir. Yûnus Emre Divanı'nda, Hz. Muhammed'den önceki “yüz yirmi dört bin” peygamberden ondördünün döneminde yaşanan önemli olaylar hakkında da bilgiler vermiştir. Ama Hz. Muhammed'i ayrı bir heyecan, farklı bir aşk ve şevk ile anlatmıştır. Hz. Muhammed'i insanların rahatlıkla anlayabileceği şekilde, insani özellikleri ve peygamberlik vasıfları ile ifade edebilmek ayrı bir yetenek ve kabiliyettir. Hz. Muhammed'i Kur'an-ı Kerim ışığında ve sünnet çizgisinde ifade eden Yûnus Emre, yaratılmışların tüm renklerinin en güzel şekilde Hz. Muhammed'de göründüğünü şiir ile dile getirmiştir. Hz. Muhammed'in “en güzel örnek” ve “en mükemmel rol model” olduğunu ortaya koymuştur. Yûnus Emre, on bir sıfat ve ismini zikrettiği Hz. Muhammed'i, “yetmiş bin yıl önceden yaratılan”, “yedi gökleri seyran eden”, “gönüllerde yer eyleyen”, “iki cihan güneşi”, “on sekiz bin âlemin sultanı”, “yer ile gök aşkına yaratılmış olan” en kıymetli varlık olduğu için “yoluna can verilecek” en mükemmel insan olarak tavsif etmiştir. Bu çalışmada Yûnus Emre Divanı'nda Hz. Muhammed'in tarif ve tavsifi değerlendirilmiştir.

***Anahtar Kelimeler:** Hz. Muhammed, Divan, Yûnus Emre.*

YUNUS EMRE’DE DİN VE TOPLUM İLİŞKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Tahir DAĞCI

Doç. Dr. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
tahirdagci@kmu.edu.tr

Doç. Dr. Ziyaeddin KIRBOĞA

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü
zkirboga@kmu.edu.tr

ÖZET

Bir sufi ve şair olan Yunus Emre Türk toplumunun manevi mimarlarından birisidir. Yunus Emre Türk İslam toplumunun oluşumunda önemli bir mihenk taşıdır. Yunus Emre’nin yaşadığı 13. yüzyıldaki Anadolu’da siyasi otorite zayıflamış, can güvenliği kalmamış, devlet Beylikler haline gelmiştir. Anadolu’da farklı etnik kimliklerin ve dini inançların hüküm sürdüğü bir sosyal ortam oluşmuştur. Yunus Emre bu ortamda muhabbet ve sevgi dilini öne çıkarmıştır. Yunus emre sufilğin baş tacı ettiği kavramları kullanmak suretiyle insanlığa maddiyatı aşan bir sevgi ve ahlak toplumu telkin etmiştir. Yunus’taki bu sevgi ve ahlak toplumu ile din ilişkisini incelemek çalışmanın temel amacıdır. Çalışmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle Yunus Emre’nin kendi çağındaki din ve toplum anlayışı, günümüze kadar gelmiş şiirleri üzerinden ele alınmıştır. Ayrıca çağdaş sosyologların toplumsal teorilerinden ve Yunus Emre ile ilgili daha önce yapılmış akademik çalışmalardan faydalanılmıştır.

Yunus Emre’nin şiirlerini incelediğimizde öngördüğü ahlak toplumunu iki kavram kategorisi etrafında şekillendirmiştir. Birincisi birey ve toplumun inşasında öne çıkardığı sabır, cömertlik, tevazu, kanaatkarlık, muhabbet, diğerkâmlık, hoşgörü, insan-ı kamil gibi olumlu kavramlardır. İkinci kavram kategorisini ise gıybet, dedikodu, gevezelik, kötü söz, kindarlık, cimrilik, bencillik gibi olumsuz kavramlar oluşturmaktadır.

Emile Durkheim, bir toplumu oluşturan üyelerin hafızalarında yaşayan inanç ve duyguların tümünü kolektif bilinç olarak nitelendirmektedir. Yunus Emre’nin kullandığı kavram haritasına baktığımızda Türk toplumunda yüzyıllardır oluşmuş olan ortak bilince vurgu yaptığı ve o bilinci beslediği anlaşılmaktadır. Max weber “empatik anlama” kavramıyla toplumdaki diğer insanların duygularının neler olduğunu bildiğimiz ve aynı zamanda benzer duyguları kendimizde denediğimiz zaman birbirimizi anlayabileceğimizi söyler. Korku, hiddet, hırs, haset, kıskançlık, aşk, hayranlık, gurur, intikam isteği, sadakat, teslimiyet ve ihtiras gibi hissi tutumları kendimiz yaşamış gibi hissederek diğer insanların davranışlarını anlamaya çalışırız. Yunus Emre bu kavramları şiirlerinde sık sık kullanarak bir arada yaşamayı ve toplumsal faydayı amaçlamıştır. Yunus Emre empatik anlama yöntemiyle toplum-

sal alandaki insani ve ahlaki değerleri şiirlerinde sık sık kullanmıştır. Auguste Comte toplumun bütünlüğü için temel kurucu ilke olarak özgeciliği yani diğerkâmlığı öne çıkarır. Comte, toplumsal özgecilik hayata geçirilebildiği zaman müreffeh bir toplumun ortaya çıkacağını söyler. Aslında Yunus Emre'nin şiirlerinde kullandığı kavramlarda toplumsal özgecilik anlayışını insanlara telkin ettiği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak Yunus Emre millet olarak Türklerin yaşadığı her coğrafyada bir manevi mimardır. İslam kültürünün manevi iklimini aydınlatan bir rehberdir. Bu noktada Yunus Emre dinin toplumun bütün alanlarında egemen olduğu geleneksel dünyada din dilini kalplere yöneltmiştir. O hem maddi hem de manevi dünyayı inşa eden evrensel bir dil kullanmıştır. Böylece Anadolu insanı hem gönüllerinde, hem de topraklarında ona yer ayırmış, Yunus ile birlikte olmak ve onunla birlikte anılmak istemiştir.

***Anahtar Kelimeler:** Din Sosyolojisi, Kolektif Bilinç, Empatik Anlama, Özgecilik.*

KUR'ÂN'A ÖZGÜ PSİKO-SOSYAL ÖĞELERİN İNSANIN ANLAM ARAYIŞINDAKİ İZLERİ VE İZDÜŞÜMLERİ -YUNUS EMRE ÖRNEĞİ-

Dr. Öğr. Üyesi Arslan KARAOĞLAN

Niğde Ömer Halisdemir Üni. İslami İlimler Fakültesi, Temel İslam Bilimler Bölümü, Tefsir ABD

akaraoglan@ohu.edu.tr

ÖZET

İnsan toplumsallığın kodlarını fitratında taşıyan bir varlıktır. Dolayısıyla onun yalnız başına yaşaması veya böyle bir hayatın öznesi ve nesnesi olması düşünülemez. Gerek bireysel ve gerekse sosyal hayatta var olmanın dengesini ve devamlılığını sağlayan Kur'ânî değerler, normlar ve ahlak gibi psiko-sosyal öğeler bulunmaktadır. İnsanın anlam arayışının içeriğini neden?, niçin?, nasıl? gaye insan kim? sorularına verilen doğru, mantıklı ve bir o kadarda tutarlı cevaplar şekillendirmektedir. Bu çerçevede Kur'ân'a özgü ahlâkî erdemler, yardımlaşma-dayanışma, birlik şuuru, ana diline sahip çıkma ve toprak bütünlüğünü ifade eden yurt gibi kıymetler, birey ve toplumun can damarı olan psiko-sosyal unsurlardır. Bu öğelerin ayrıntılarına dair birçok örneği ve alt başlığı âyetlerde görmek mümkündür.

Tarih boyunca insanlığın anlam arayışına en büyük desteği veren psiko-sosyal unsurların teorisyen ve pratikte uygulayıcısı olan büyük rol model şahsiyet ve kimlikler yaşamıştır. Bu kişilerden biride Yunus Emredir. Yunus Emre, yaşadığı çağın sözcüsü olarak içinde varolduğu toplumun bireysel sosyal karakterli problemlerini, sevinçlerini, üzüntülerini içtenlikle ele alan büyük bir kıymettir. Onun ortaya koyduğu hayat felsefesi, aydınlatıcı; yaşantısı rol model alınacak bir kimliktir. Nitekim Yûnus'un yaşadığı 13. asır Anadolu tarihi için hiç de iyi değildir. Savaşlar, sıkıntılar ve sosyal çalkantılar birey ve toplumu yormuştur. İşte böyle darboğazın içinde var olmayı başaran bir Türkmen dervişi, büyük bir şâir ve düşünür olan Yunus Emre sözleriyle, şiirleriyle ve yaşamıyla bu zorlu ve sıkıntılı süreçte birey ve toplumun dindik ayakta kalmasına vesile olmuştur. Bu çalışma, Yûnus Emre'nin şiirlerinden yola çıkarak bireyin ve toplumun hem yaşadığı sırada hem de gelecekte varlık sebebi olacak vahiy odaklı psiko-sosyal unsurları ele alıp yorumlamayı hedeflemektedir. Yunus Emre'nin şiirlerinde insana ve yaşadığı topluma ait motifler sıkça kullanılmaktadır. Bu durum Yunus'un insana ve var olduğu topluma olan yaklaşımıyla yakından ilişkilidir. Mesela O, yaratılanı yaratandan ötürü sever. Sevdigi her şeyde Allah'tan bir iz görür, sevdikçe Allah'a daha da yaklaşır. Bunlar içinde sevlimeye en çok yaraşan insandır. Çünkü insan yaratılmışların en üstünüdür. O'nun bu yaşam felsefesi, bireyin ve toplumun olgunlaşmasını hedeflemektedir. Hatta bu boyut daha da genişler ve bütün insanlığı kuşatır.

Anahtar Kelimeler: Kuran, Tefsir, psiko-sosyal öğeler, Yunus Emre, insan-ı kâmil.

YÛNUS EMRE’NİN *RİSALETÜ’N-NUSHİYYE’Sİ* VE SENÂÎ’NİN *SEYRÜ’L-İBÂD İLE’L-ME’ÂD*’INDA TASAVVUFÎ SÛLÛK VE ZEMMEDİLEN HASLETLER

Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer KILIÇ

Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Bölümü

mzffrkilic@gmail.com

ÖZET

Senâî-yi Gaznevî (ö. 525/1131[?]) İslam tasavvuf düşüncesi ve edebiyatının öncü isimlerindendir. Klâsik edebiyat geleneği içinde şiir söyleyen şairin, tasavvufî ve ahlakî nitelikli birçok mesnevisi vardır. Bu mesnevilerden biri olan *Seyrû’l-ibâd ile’l-meâd*, muhteva yönüyle Yûnus Emre’nin *Risâletü’n-nushiyye’si*yle benzerlik göstermektedir. Biri Horasan diğeri Anadolu’da yetişen iki öncü şahsiyetin; salikin sülûk anında kalbini her türlü nefsî ihtiras ve bağlardan kurtarabilmesi için geçmesi gereken durakları tarif ederek tasavvufî nazariyelerini ortaya koyduğu bu iki önemli eser, muayyen ıstılahlar üzerinden kıyaslanabilecek niteliktedir.

Senâî-yi Gaznevî *Seyrû’l-ibâd*’ında “akıl, ruh, kibir, öfke, gazap, sabır, haset, cimrilik, iftira ve gıybet” gibi nefsin mertebelerinin tasvirini yapar. Bu tasvirler Senâî’nin düşünce dünyasını ve sonraki yüzyıllarda işlenerek derinleşen ıstılah haritasındaki konumunun belirlenmesi bakımından oldukça önemlidir. Yunus Emre ise *Risâletü’n-nushiyye*’de; tama’-kanaat, tekebbür-tevazu, öfke-sabır, cimrilik-cömertlik, gıybet-doğruluk vb. gibi unsurları kimi zaman alegorik kimi zaman da teşhis ve temsil yoluyla ifade eder. Her ne kadar bu kavramlar çerçevesinde tasavvufî fikirler dile getirilse de risalede dinî nasihatler daha yoğundur. Şairin divanındaki lirik ve samimî bir dille kaleme alınan gazel ve ilahilerine nazaran *Risâletü’n-nushiyye*, didaktik üslûbu ve ahlakî öğütleriyle şairin fikri cephesine ışık tutmaktadır.

Seyrû’l-ibâd ve *Risâletü’n-nushiyye*’de dört unsurun yani toprak, hava, su ve ateşin insandaki zemmedilen hasletlerle ilgisi noktasında dikkate değer bir benzerlik vardır. Senâî-yi Gaznevî’de daha teorik ve alegorik bir üslupla el alınan bu mesele Yûnus Emre’de ahlakî ve dinî nitelikli öğütlere dönüşmüştür. Tebliğimizde, bahsettiğimiz meseleler üzerinden her iki eser karşılaştırarak Yunus Emre ile Senâî-yi Gaznevî arasında bir tesirin olup olmadığı sorusuna cevap aranacaktır.

YUNUS EMRE'DE TIBBA DAİR ATIFLAR

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÖZDİNÇ

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

ozdincahmed@gmail.com

ÖZET

Yunus Emre Türk düşüncesini etkileyen önemli isimlerden biridir. XIII yüzyıl sonu ile XIV yüzyıl başında yaşamış bu halk şairinde Türk kültürüne dair izler çok belirgindir. Yunus Emre başta tasavvufi hayat olmak üzere dinî ve edebî yönüyle birçok incelemeye konu olmuştur. Hem bahsi geçen alanlarla ilgisi hem de devrinin insan ve hayat anlayışı ile ilgili hususları onda bulmak mümkündür. Yunus Emre'nin bu örnekliği devrin ve ait olduğu düşünce geleneğinin tıbbi mirasını anlamaya yardımcı olacaktır.

Tıbbın insana dair bir ilim oluşu, insanı merkeze alan tüm metinlerin tıbbi terminolojiye atfını gerekli kılar. Kadim gelenekte tıp; insanı, sağlığı ve hastalığıyla bir bütün olarak görür. Bu bütünlük aynı zamanda dünyadaki dengenin insandaki karşılığıdır. Kâinatın bileşeni olan dört unsurun bedendeki karşılığı dört sıvıdır. İnsanın, sağlığını koruması için bu iç dengeyi sağlaması gerekir. Bu bütünlüğün sadece bedenî değil aynı zamanda ruhî olduğu da malumdur. Yunus Emre'nin felsefenin, hikmetin, tıbbın ve dinin birbirinden ayırmadığı bu dönemde insana ve tıbbı yani sağlığa dair söyledikleri hem devrini hem de Yunus Emre'yi anlamak için ehemmiyetlidir.

Tebliğimizde mutasavvıf Türk Şairi Yunus Emre'nin *Divan*'ı tıp terimlerini bağlamında incelenmiştir. Yunus'un insan merkezli hayat anlayışının şiirlerine ve yazılarına ne kadar yansıdığının izleri sürüldü. *Divan* adlı eserinde tıp ve sağlıkla ilgili kavramlar tespit edilerek ilgili alanın kelime kadrosu ortaya çıkarıldı. Çıkan malzeme ise devrine kadar ulaşan tıp birikimiyle mukayeseli olarak ele alınıp değerlendirildi. Çıkan sonuçların Yunus Emre'de idrak ettiğimiz insan tipolojisinin manevî cephesinin maddî ve fizikî yönleriyle münasebetini ortaya konmaya çalışıldı. Aynı zamanda Yunus Emre'nin klasik tıp birikiminden ne kadar istifade ettiğinin de ortaya çıkması arzulandı.

Çalışmanın bulgularını oluşturan beyitler, Mustafa Tatçının hazırladığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yayınladığı Yunus Emre Divanı'ndan derlenmiştir.

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDEKİ C1 DÜZEYİ ÖĞRENCİLERİNİN TEMEL TÜRKÇE BATAĞINA DÜŞMESİ

Doç. Dr. Kemal GÖZ

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

gozkemal@yandex.ru

ÖZET

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesinde bulunan C1 düzeyi 34 öğrencinin yazmış oldukları kompozisyon kâğıdı incelenmiştir. Öğrenciyi ileriye taşıyacak olan konuşma becerisi kadar yazı dili de dili öğrenme ve kullanma sürecinde önemlidir. Yapılmış olan bu çalışmada ise 34 kompozisyon kâğıdı, söz varlığı yönünden Yedi İklim A1 ve C1, dil bilgisi yönünden ise Yedi İklim A1, A2 ve B2 kitaplarıyla karşılaştırılmıştır. 34 öğrencinin yazdığı kompozisyonlarda kullanılan söz varlığı ve dil bilgisi yapısı, öğrencilerin temel Türkçe batağına saplandıklarını göstermiştir. Öğrencilerin yazı dilinde kullanmış olduğu söz varlığı ve dil bilgisi, öğrenciye her alanda etki edeceği için gereken önemin yazı dilinde de gösterilmesi gerekir. Aksi takdirde öğrenci geriye ket vurup A1- A2 seviyesinde kalır ve yol almakta zorlanabilir.

Anahtar Kelimeler: KARDİL Yöntemi, Temel Türkçe Batağı, Yazılı Anlatım, Ezber.

TÜRKÇE HADİS BİLİM DİLİNİN TEŞEKKÜL SÜRECİ ÜZERİNE BAZI DEĞERLENDİRMELER

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DEMİR

Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Hadis ABD
mustafademir@kmu.edu.tr

ÖZET

Türklerin İslam dinine girmeleri, millî tarihleri için olduğu kadar konuştukları Türk dili açısından da önemli sonuçlar doğurmuştur. Sözü edilen dinî tercihin akabinde Türklerin sosyal ve kültürel yaşamlarını şekillendiren başlıca öğelerden biri de Hz. Peygamber'in hadisleri olmuştur. Türk-İslam Edebiyatı bağlamında bu etkileşime yüzyıllar boyu aracılık etmesi bakımından bilhassa Kırk Hadis türüne; yanı sıra popüler nitelikli eserlerdeki Türkçe hadis çevirilerine temas edilebilir. Bununla birlikte XVIII. yüzyılın sonlarına gelindiğinde ise; Avrupa'da başgösteren milliyetçilik akımlarının Osmanlı coğrafyasında yazı dili, millî alfabe, ana dilde eğitim, dilde sadeleşme gibi Türkçe'yi de doğrudan ilgilendiren tartışmalara yol açtığı bilinmektedir. Tespit edilen ilk Türkçe Hadis Usûlü ve şerh çalışmalarının da yakın tarihlerde yazılmış olmasını, ilgili dil tartışmalarının Hadis literatürüne verdiği bir katkı şeklinde okuyabiliriz. Ancak meseleye Hadis ilminin Türkçe bir bilim diliyle yeterince ifade edilebilmesi zaviyesinden bakıldığı takdirde Dârülfünûn-ı Şâhâne'nin kurulması (1900), İstanbul Dârülfünûnu İlahiyat Fakültesi (1924) ile Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin açılması (1949), son olarak da YÖK'ün 1982 yılında gerçekleştirdiği üniversite yapılanması, üzerinde durulmaya çalışılan süreçte kritik birer eşik hüviyeti arz etmektedir.

Bu tebliğ, Hadis ilminin üniversite yapılanmasında kürsü veya anabilim dalı düzeyinde temsil edilişinden itibaren Türkçe'nin bu alanda akademik bir bilim dalı haline geliş serüveninin izlerini sürmeyi amaçlamaktadır. Türkçe Hadis bilim dilinin nasıl teşekkül ettiği sorusunun cevabı, belirlenen örnek metinler üzerinden sondajlama yöntemiyle ve analitik bir bakış açısıyla verilmeye çalışılacaktır. Literatür, terim ve çeviri gibi kriterler üzerinden Türkçe'nin Hadis alanında yeterlilik düzeyi hakkında değerlendirmeler yapılacaktır. Çalışmada ulaşılabilecek bulguların, alanda oldukça bâkir bir konunun ele alınması dolayısıyla önem taşıyacağı söylenebilir. Ayrıca dili, değişime ve gelişime açık, canlı bir varlık saymak şartıyla Türkçe Hadis bilim dilinin oluşum seyri üzerinde durulmasının, gelecekteki saha çalışmalarında Türkçe'nin dil imkânlarından azami ölçüde yararlanılması noktasında katkı ve farkındalık sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili, Bilim Dili, Hadis, Türkiye Hadisçiliği.

TÜRKÇE HADİS BİLİM DİLİNİN GELİŞİM SEYRİ ÜZERİNE BAZI DEĞERLENDİRMELER**Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DEMİR**

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Hadis ABD

*konevimustafademir@gmail.com***ÖZET**

Türklerin İslam dinine girmeleri, millî tarihleri için olduğu kadar ortak dilleri Türkçe için de önemli sonuçlar doğurmuştur. Bu tercihin ardından Türklerin sosyal ve kültürel yaşamlarını şekillendiren başlıca öğelerden biri de Hz. Peygamber'in hadisleri olmuştur. Söz konusu etkileşime yüzyıllar boyu aracılık etmesi bakımından bilhassa Kırk Hadis'ler ile popüler nitelikli eserlerdeki Türkçe hadis çevirilerine temas edilebilir. XVIII. yüzyılın sonlarına gelindiğinde ise; Avrupa'da başgösteren milliyetçilik akımlarının Osmanlı coğrafyasında yazı dili, millî alfabe, ana dilde eğitim, dilde sadeleşme gibi doğrudan Türkçe'yi ilgilendiren tartışmalara yol açtığı bilinmektedir. Tespit edilen ilk Türkçe usûl ve şerh çalışmalarının aynı dönemlerde yazılmış olmasını, dil tartışmalarının Hadis literatürüne verdiği katkılar bağlamında ele almak gerekir. Ancak Hadis ilminin Türkçe bir bilim diliyle ifade edilmesi bakımından; Dârülfünûn-ı Şâhâne'nin kurulması (1900), İstanbul Dârülfünûnu İlahiyat Fakültesi'nin açılması (1924), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin açılması (1949), son olarak da YÖK'ün 1982 yılında gerçekleştirdiği üniversite yapılanması, bu süreçte kritik birer eşik hüviyeti arz etmektedir.

Bu tebliğ, Hadis ilminin üniversite yapılanmasında kürsü veya anabilim dalı düzeyinde temsil edilmişinden itibaren Türkçe'nin bu alanda akademik bir bilim dalı haline geliş serüveninin izlerini sürmeyi amaçlamaktadır. Türkçe Hadis bilim dilinin nasıl teşekkül ettiği ve geliştiği sorusunun cevabı, belirlenen örnek metinler üzerinden sondajlama yöntemiyle ve analitik bir bakış açısıyla verilmeye çalışılacaktır. Türkçe'nin Hadis alanında literatür, terim ve çeviri gibi başlıklar üzerinden kullanım düzeyi üzerinden değerlendirmeler yapılacaktır. Bu yönüyle çalışmada ulaşılabilecek bulguların, Hadis alanında oldukça bâkir bir konunun ele alınması dolayısıyla önem taşıyacağı söylenebilir. Dil, değişime ve gelişime açık, canlı bir varlık kabul edildiği takdirde örneğin Türkçe Hadis bilim dilinin gelişim seyri üzerinde durulmasının, gelecekteki alan çalışmalarında Türkçe'nin dil imkanlarından olabildiğince yararlanılması bağlamında katkı ve farkındalık sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, bilim dili, Hadis.

XVI. YÜZYILIN BAŞLARINDA SİVEREK SANCAĞI'NDA TÜRKÇE KİŞİ VE YER ADLARININ YAYGINLIĞI

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Salih ERPOLAT

Dicle Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

msaliherpolat@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmada kaynak olarak İstanbul'da bulunan Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığına bağlı Osmanlı Arşivinde bulunan Diyarbakir Vilâyetine ait 64 numaralı, 1518 tarihli Mufasssal Tahrir Defteri ile yine adı geçen arşivde 998 numara ile kayıtlı 1526 tarihli Muhasebe Defterinde Siverek Sancağı kısımlarında yer alan kişi ve yer adları değerlendirilecektir.

Bu çalışma ile amacımız Osmanlı Devleti Diyarbakir Vilayetini fethettiğinde, Siverek Sancağı'nda Türk kültürünün unsurlarından kişi ve yer adlarının coğrafya üzerindeki yaygınlığını maddi delilleriyle ortaya koymaktır. Burada yöntem olarak Siverek Sancağı'nda XVI. yüzyılın başlarında mevcut olan meskûn köyler ve bu köylerde ikamet eden vergi mükelleflerinin adları ve baba adlarında görülen Satılmış, Doğan, Sarı, Aydın, Bayram, Bayram Bey, Kutlu Bey, Aydoğmuş, Gündoğmuş, Durmuş, Timur, Aybey, Karakoç, Durak, Savcı, Karaca, Bayat, İlbeyi, Sevindik, Güvendik, Yılmış, Kaya, Kızıl, Soylamış, Tanrıveren, Tanrıvermiş gibi tamamen Türkçe kişi adlarının köy köy ele alınarak Türkçenin kırlık yerlerdeki yaygınlığı ortaya çıkarmak ve bunun yaygınlığını gözler önüne sermektir. Böylece Osmanlı hâkimiyetinden önce Siverek Sancağı'ndaki kişi ve yer adlarında Türkçenin kullanımının yaygınlığı meydana çıkacaktır. Türkçe kişi adlarının yanında Beyamluca, Göktepe, Dutluca, Yoğunca, Üçkuyu, Buğday Üyüğü, Kavaklu, Susuzca, Kargulu, Taşluca, Yassıca, Karacaviran, Çepni, Salur, Kurdçıkçı, Taban Viranı, Denizcik, Yalankoz, Kızıltepe, Söylemez Abdal Üyüğü, Yılanluca, Sağırkuyu, Tarhun, Akvıran, Böğürtlenli, Armutlu, Damluca... gibi tamamen Türkçe unsurlar taşıyan yer adlarının yaygınlığına dikkat çekilecek, zamanla bölgede yer adlarında görülen değişmelerin sebepleri üzerinde durulacaktır. Ayrıca XVI. yüzyılda varlığı tespit edilen yer adlarından günümüze ulaşamayanlar liste hâlinde verilerek bölgede Türkçeye dair kaybolan izler ya da zamanla tarihe karışan Türkçe yer adlarının hangileri olduğu tespit edilecektir.

Bu çalışma ile XVI. yüzyılın başlarında Siverek Sancağı'ndaki kişi ve yer adlarında görülen Türkçe ögeler ortaya çıkarılarak araştırmacıların, konuya ilgi duyanların dikkatine sunulmuş olacak. Böylece adı geçen zaman diliminde sancak ahali-sinin Türkçe kişi adlarındaki tercihlerinin neler olduğu, bunların kaynakları hakkında sağlam verilere dayanarak değerlendirmeler yapma imkânı sağlayacaktır.

Tahrir defterlerindeki veriler kullanılarak elde edilen bilgiler sayesinde Türk kültürünün bölgedeki tarihî izleri ortaya çıkarılabileceği gibi günümüzde bölgeye dair geliştirilecek kültür politikalarının temellendirilmesine kaynaklık edebileceği de umulmaktadır.

İRAN’DA TÜRK DİLİ VE KÜLTÜRÜNÜ TANITMA FAALİYETLERİ: TAHRAN YUNUS EMRE TÜRK KÜLTÜR MERKEZİ

Arş. Gör. Filiz TEKER

Fırat Üniversitesi Tarih Bölümü/Genel Türk Tarihi

fteker8@gmail.com

ÖZET

Türk kültürünü, dilini, tarihini, sanatını ve edebiyatını dünyaya tanıtmak, bu alanlarda eğitim almak isteyenlere hizmet vermek ve ülkemizin diğer ülkelerle kültür alışverişini artırmak amacıyla 2007 yılında Yunus Emre Vakfı kurulmuştur. Bu vakfın amaçlarını gerçekleştirmek için 2009 yılında faaliyetlerine başlayan Yunus Emre Enstitüsü; yurt dışında bulunan kültür merkezleri aracılığıyla yabancılara Türkçe öğretimi başta olmak üzere kültür, sanat faaliyetleri, ülkemizin kültürel birikimini yurt dışında tanıtmaya ve bilimsel çalışmalara destek verme faaliyetlerini yürütmektedir.

Yunus Emre Enstitüsünün Eylül 2021 tarihi itibarıyla yurt dışında toplam 52 ülkede 63 kültür merkezi bulunmaktadır. Bu kültür merkezlerinden bir tanesi de 2012 yılında İran’ın başkenti Tahran’da faaliyetlerine başlayan “Tahran Yunus Emre Türk Kültür Merkezi”dir. Türkçenin Farsça, Türk kültürünün ise İran kültürü ile tarih boyunca pek çok temasları olduğunu düşündüğümüzde, Tahran’da bulunan Yunus Emre Türk Kültür Merkezinin ve bu merkezde yürütülen faaliyetlerin “ortak miras”ı koruma, ortaya çıkarma ve tanıtmaya açısından diğer kültür merkezlerinden farklı ve hatta daha özel bir yere sahip olduğunu görmekteyiz.

Bildirimizde, Tahran Yunus Emre Türk Kültür Merkezinin Türk dili, kültürü, tarihi, sanatı ve edebiyatını tanıtmaya yönelik faaliyetleri çeşitli yönleriyle ele alınacaktır. Bildirimizin amacı, Tahran Yunus Emre Türk Kültür Merkezinin faaliyetlerini tespit ederek bu merkezin “ortak miras” ı korumaya çalışırken Türk kültürü ve dilini nasıl tanıttığını ve merkezin İran’da nasıl algılandığını ortaya çıkarmaktır.

Bildirimizde, Tahran Yunus Emre Türk Kültür Merkezi’nin faaliyetleri sınıflandırılarak bunların yöntemleri incelenecek ve bu yöntemlerin İran’da Türk dili ve kültürünün tanıtılmasındaki verimliliği değerlendirilmeye çalışılacaktır. Tahran Yunus Emre Türk Kültür Merkezi’nin tarihi süreçte ortak yaşam alanlarına sahip olduğumuz İran halkı ile birlikte oluşturduğumuz “ortak miras” ın korunması ve ortaya çıkarılmasındaki rolüne de değinilecektir.

Yunus Emre Enstitüsünün öğretim metaryalleri, kültürel diplomasi akademisi yayınları, iki ay aralıkla yayımlanan dergi ve bültenleri, tanıtım katalogları (proje tanıtım katalogları, Türkçe eğitim tanıtım katalogları, yaz okulu tanıtım katalogları, bayram katalogları), faaliyet raporları İran’da Türk dili ve kültürünü tanıtmaya yönelik faaliyetleri açısından değerlendirilmeye çalışılacaktır. Tahran Yunus Emre Türk Kültür Merkezinin Farsça ve Türkçe duyuru afişleri, sosyal medya paylaşım içerikleri de

verimlilik ve yöntem açısından incelenecektir. İran haber ajanslarında bu merkez hakkında çıkan Farsça haberler ve çeşitli yazılar incelenerek bu merkezin İran'daki algısı, verimliliği ve yeri tespit edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Yunus Emre Enstitüsü, Tahran Yunus Emre Türk Kültür Merkezi, Türk Dili, Türk Kültürü*

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE VE ÖĞRENİMİNDE KULLANILABİLECEK YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARI

Dr. Kerim SARIGÜL

Gazi Üniversitesi, TÖMER

sarigulkerim@gmail.com

ÖZET

Günümüzde yapay zekâ hayatımızın neredeyse her alanına girmiş durumda. Öğrenme ve problem çözme gibi bilişsel işlevleri taklit eden makineleri ve yazılımları tanımlamak için kullanılan yapay zekâ bugün ulaşımdan sağlığa, ticaretten eğitime, sosyal medyadan çeviri sistemlerine birçok alanda aktif bir şekilde kullanılmaktadır ve günümüz teknolojilerinin en önemli unsurlarından biri hâline gelmiştir. Yapay zekâ ve yapay zekâ temelli uygulamaların sunduğu imkânlar yabancı dil öğretimi ve öğrenimi açısından da büyük önem arz etmektedir. Yabancı dil öğreniminin bilişsel süreci aynı kalmakla birlikte dil öğretiminde ve öğreniminde kullanılan araçların sayısı her geçen gün artmakta ve bu araçlar sürekli gelişmektedir. Özellikle teknolojinin gelişmesi ve internetin yaygınlaşması ile birlikte yabancı dil öğretimine ve öğrenimine yönelik birçok dijital araç geliştirilmiş ve yabancı dil öğrenenlerin ve öğretenlerin kullanımına sunulmuştur. Örneğin yabancı dil öğretimine yönelik geliştirilen Hello English, Xeropan gibi yeni nesil uygulamalar kendi kendine öğrenme, bireysel öğrenme ve sosyal öğrenme yöntemlerini ve oyunlaştırmayı ön planda tutarak öğretimde yapay zekâdan yararlanmaktadır. Bunun yanında yabancı dil öğrenenler için geliştirilmese de yabancı dil öğreniminde kullanılabilecek yapay zekâ temelli çeşitli dijital araçlar mevcuttur. “Yabancı dil öğreniminde kullanılabilecek otantik dijital araçlar” diye de adlandırılabileceğimiz bu araçlar okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerini geliştirme; kelime ve dilbilgisi öğrenme sürecinde öğrencilere ciddi kolaylıklar sağlamaktadır.

Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ve öğreniminde kullanılabilecek yapay zekâ temelli otantik dijital araçlar (Metin seslendirme, sesi metne dönüştürme, sohbet botları, çizim tahmin araçları, arama motorları, çeviri programları vb.) değerlendirilecek; bu araçların okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesinde; kelime ve dil bilgisi öğretiminde/öğreniminde nasıl kullanılabileceği ele alınacak ve örnekler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Yapay zekâ, Otantik araç

KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE KÂZIM KARABEKİR BELEDİYESİ VE FAALİYETLERİ**Doç. Dr. Alaattin UCA**Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Karaman
alaattinuca@kmu.edu.tr**ÖZET**

Karaman'ın ilçelerinden biri olan Kâzımkarabekir, Karaman-Konya karayolunun 23. kilometresinde bulunmaktadır. Konya'ya uzaklığı da 73 kilometredir. Kâzımkarabekir ilçesi halk arasında Hacıbaba Dağı olarak adlandırılan dağın, aslında Toros Dağlarının bir kısmının kuzey eteklerinde kurulmuştur.

İlçenin tarihi Hititlere kadar uzanmaktadır. İç Anadolu'dan Akdeniz'e ulaşan önemli bir yol güzergâhında bulunması nedeniyle Romalılar döneminde de ticaret, sanat ve askerlik bakımından önemli bir merkez olduğu anlaşılmaktadır. Bölgenin bu özelliğini Selçuklular, Karamanoğulları ve Osmanlı Devleti döneminde de koruduğu bilinmektedir. İlçenin bu dönemlerde bilinen ilk adı Gaferyad'dır. Halk arasında zaman zaman Kasaba olarak da anılmıştır. Bugünkü adını Millî Mücadele'nin ünlü simalarından Şark Fatihi ve Yetimler Babası olarak bilinen Kâzım Karabekir Paşa'dan almıştır.

Osmanlı Devleti'nin idari yapılanması içinde Konya ilinin ilçelerinden biri olarak yer alan bölge, 1885 yılından itibaren yapılan yeni idari taksimata göre bucak statüsüne indirilmiştir. Cumhuriyet Döneminde ise Konya'nın Karaman ilçesine bağlı bir bucak olarak idari yapılanmada yerini almıştır. Bu statüsü devam ederken 1950 yılında halktan gelen talep doğrultusunda Gaferyad Bucağında Belediye kurulmasına karar verilmiştir. 1956 yılında da Gaferyad adı Kâzımkarabekir'e dönüştürülmüştür. 1989 yılında Karaman vilayet olurken, Kâzımkarabekir de Karaman'a bağlı ilçelerden biri olmuştur.

Bu çalışmada Kazım Karabekir Belediyesinin kuruluşu Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığından elde edilen belgeler ışığında incelenmiş ve adı geçen belediyenin kuruluşundan günümüze kadar geçirdiği süreç ele alınmıştır. Belediyenin kuruluşundan günümüze kadar Kâzım Karabekir'de yaptığı önemli hizmetler araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Gaferyad, Kasaba, Kâzımkarabekir ilçesi, Kâzımkarabekir Belediyesi, Karaman.*

KARAMAN'IN KIZILLARAĞINI KÖYÜNDE KAYA DÜŞMESİ TEHDİDİ VE SONUÇLARI (1967-1973)

Doç. Dr. Alaattin UCA

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Karaman

alaattinuca@kmu.edu.tr

ÖZET

Kızıllarağini Köyü, Karaman il merkezine 48 kilometre uzaklıkta olup, İbrala (Yeşildere) Barajı, Manazan Mağaraları, Gürlük Pınarı, Doğal Tahıl Ambarları, Taş Camii, Orta Camii, Orta Köprü, İncesu ve Asarini Mağaraları gibi pek çok tarihî ve turistik değeri içinde barındıran Taşkale Vadisinin en sonundaki köydür.

Kızıllarağini Köyünün de içinde bulunduğu Taşkale ve çevresi oldukça eski bir yerleşim yeri olarak bilinmektedir. Bölgenin tarihi geçmişinde Hitit, Roma ve Bizans izleri görülmektedir. Önce Selçuklular ve sonra da Karamanoğullarıyla birlikte bölgede Türk yerleşmeleri görülmüştür. Osmanlı Devleti'nin hüküm sürdüğü uzun dönemde de varlığını sürdüren Kızıllarağini Köyü'nün nüfusu Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren sürekli artış göstermiştir. Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında 1894 yılı kayıtlarına göre yaklaşık 200 olan nüfus Cumhuriyet Döneminde 1970 yılında en yüksek sayıya ulaşarak 500'ü geçmiştir. Bu dönemde Taşkale Vadisinin yamaçlarında kurulan köylerin en büyük sorunu heyelan ve kaya düşme tehdidi olmuştur. Bu konuda en büyük tehlide Kızıllarağini Köyü maruz kalmıştır. Bu tehditten dolayı 1967 ve 1973 yıllarında konuyla ilgili olarak Bakanlar Kurulu Kararları alınmış ve bu kararlar doğrultusunda, heyelan ve kaya düşmesi tehlikesine maruz kalan Kızıllarağini Köylülerinin başka yerlere nakli gündeme gelmiştir. Bu da köyün nüfusunun önemli oranda azalmasına hatta yaklaşık 100 kişi civarına düşmesine sebep olmuştur.

Bu çalışmada Kızıllarağini Köyünde yaşanan heyelan ve kaya düşme tehlikesine karşı alınan tedbirler Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığından elde edilen belgeler ışığında incelenmiştir. Heyelan tehlikesi ve alınan tedbirlerin sosyal, ekonomik ve kültürel sonuçları araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kızıllarağini Köyü, Taşkale Vadisi, Heyelan, Kaya düşmesi, Karaman.

KONYA TÜRK OCAĞI DERGİSİ OCAK'TA DİL ÜZERİNE TARTIŞMALAR

Doç. Dr. Mustafa ARIKAN

Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

marikan@selcuk.edu.tr

ÖZET

Özellikle on dokuzuncu yüzyılda önce Türklük Bilimi alanında ortaya çıkan çalışmalar, sonra Türklük duygu ve düşüncesinin edebiyata yansması ve nihayetinde siyasî yönüyle de temayüz eden Türk milliyetçiliği/Türkçülük fikrinin hem geliştiği hem de kendisini ifade ettiği önemli sahalardan birisi dil/Türkçe meselesidir. Türkçülük diğer bir deyişle bir Türkçecilik hareketidir.

Türk milliyetçiliği hareketinin önemli ve en uzun ömürlü kurumu Türk Ocaklarıdır. İkinci Meşrutiyet sonrasında bu yolda kurulan Türk Derneği, Türk Yurdu Cemiyeti gibi oluşumları 1912 yılında Türk Ocakları takip etmiştir. Türk Ocağı dergisi *Türk Yurdu*'nda ilk dönem (1912-1931) yer alan önemli konulardan birisi yine dil meselesidir.

Konya Türk Ocağı 1915 yılında kurulmuş ve 1917-1918 yıllarında Ahmet Necati (Atalay) Bey'in riyaset ve Vali Ahmet Muammer (Kardaş) Bey'in himayesinde 19 sayı Ocak dergisini çıkarmıştır. Derginin yazar kadrosu özellikle muallimlerden oluşmaktadır ve bu isimler şehrin eğitim ve kültür hayatının mümtaz isimleridir. Dergi kendi ifadesiyle bir “*ilim ve irfan inkılâbı açmak*” gayesini taşımaktadır. Türk tarihi ve kültürü, genel aktüel meselelerin yanı sıra Konya'ya dair araştırma yazıları; atasözleri, deyimler ve kelimelerin tespiti ve sözlüğünün oluşturulması şeklinde yer almaktadır. Dergi muhtevasını zengin ve ilgi çekici hale getiren hususlardan birisi yazar kadrosu içinden bazı isimlerin dilin sadeleşmesi hususunda yaptıkları tartışmalardır.

Ocak'ta dil tartışmalarında öne çıkan isimler; ocağın açılışına da önemli katkıda bulunmuş olan büyük dilci Ahmet Besim (Atalay) ve Naim Hazım (Onat) Beylerdir. Naim Hazım'ın Konya'da neşredilmekte olan Türk Sözü gazetesinde çıkan “*Lisanda Tasfiye*” başlıklı yazısına, Besim Atalay “*Rüzgârın Önüne Düşen Adam Yorulur*” ve “*Zavallı Dilimiz*” makaleleri ile mukabelede bulunur. Derginin 11. sayısında söz konusu üç yazının yanı sıra Namdar Rahmi (Karatay)'nin “*Lisanların Teşekkülü*” isimli makalesi de yayınlanır ve bir tarafta Besim Atalay diğer tarafta Naim Hazım ve Namdar Rahmi'nin saf tutacağı “*Dilde tasfiye mi sadeleşme mi?*” sorusuna cevap aranan bir tartışma süreci başlar. Bu tartışmalara bir müddet sonra Seydişehirli Zeki de dâhil olur. Derginin müteakip 12, 14-15. sayıları adı geçen yazarların konu ile ilgili diğer yazılarını muhtevidir. Besim Atalay'ın karşısında yer alan diğer isimler dil konusunda daha muhafazakârdırlar ve tasfiye yerine sadeleşme taraftarı fikirler ortaya koymaktadırlar. Bu durum, Türkçülük/Türkçecilik düşüncesinin

ortaya çıkardığı genel bir tartışma konusunun 1918 yılında Konya'daki yansımasıdır.

Konya Türk Ocağı dergisi *Ocak*'ta Türkçede tasfiye/sadeleşme konusunda seviyeli bir tartışmanın tarafı olan isimler, bir millî devlet şeklinde kurulan ve geliştirilmek istenen Türkiye Cumhuriyeti'nin dil politikalarının hayata geçiş sürecinde de karşımıza çıkmaktadırlar. Bu hususta en ilgi çekici isim, Ocak tartışmalarındaki muhafazakâr tavrı tamamen değişen Naim Hazım Onat olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Konya Türk Ocağı, *Ocak Dergisi*, *Dilde Sadeleşme*, *Besim Atalay*, *Naim Hazım Onat*

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ GARPÇILIK DÜŞÜNCESİNDE ALFABE MESELESİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. Erol YÜKSEL

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
erolyuksel@kmu.edu.tr

Sedat İNCE

Bilim Uzmanı
sedatince131@gmail.com

ÖZET

II. Abdülhamit'in meşrutiyet idaresini yeniden yürürlüğe koyduğu 23 Temmuz 1908 tarihi, siyasi ve toplumsal alanda birçok yeni yaklaşım ve farklı düşüncenin ortaya çıktığı/tartışıldığı bir dönemin başlangıcıdır. Basın ve siyasi hayatta meydana gelen özgür düşünce ortamı beraberinde farklı toplumsal değişim ve dönüşüm anlayışlarını da ortaya çıkarmıştır. Bunlardan kökleri Tanzimat'a kadar uzanan ve savunucularına herhangi bir ismin verilmediği Garpcılık düşüncesi, II. Meşrutiyet ile birlikte garplılaşma hareketi, Garpcılık veya Garpcılar olarak isimlendirilmiş ve bu dönemde kendine özel bir yer bulmuştur. Batıcılar olarak da bilinen ve *İctihad* mecmuası çevresinde toplanan bu aydın grubunda öne çıkan isimler Abdullah Cevdet, Celal Nuri, Kılıçzâde Hakkı, Rıza Tevfik, Baha Tevfik'dir. Aydınların daha çok medeniyetçilik doğrultusunda yaptığı tartışmalar içerisinde alfabe meselesi özellikle batıcı aydınların matbuattaki yazılarına, zaman zaman da kaleme aldıkları eserlerine yansımıştır. Burada batılılaşma doğrultusunda enine boyuna tartışılan birçok husus içerisinde Arap alfabesinin yerine Latin alfabesine geçiş dikkati çeken konulardan birisidir. Çalışmamızda Garpcılık düşüncesinde alfabe tartışmalarının matbuat ve basılı eserlere yansımaları mukayeseli olarak ele alınacaktır. Çalışma fikri çerçevede gerek Türk dilinin önemli merhalelerinden birisini oluşturan Harf inkılâbının daha iyi anlaşılması için Osmanlı döneminde de alfabe meselesinin tartışıldığını gerekse Osmanlı Devleti'nin son döneminde batıcı aydınların lisan meselesine bakış açılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Alfabe Meselesi, Garpcılık, İctihad Mecmuası, Latin Harfleri

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI YILLARINDA TÜRK YURDU DERGISİNDE TÜRK DİLİNE DAİR TARTIŞMALAR

Doktora Öğr. Özlem SEYHAN

Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Atatürk İlkeleri ve
İnkılap Tarihi Bilim Dalı akpinarr_ozlem@hotmail.com

ÖZET

Türk milliyetçiliğinin teşkilatlanmasında önemli bir role sahip olan *Türk Yurdu* dergisi, Türk Ocaklarından önce faaliyet göstermeye başlamış, Türk Ocağı'nın bir cemiyet olarak kurulmasında destek ve yardımlarını esirgememiştir. Derginin esas amacı çıkarıldığı günden itibaren Türk milletini yüceltmek ve Türklüğe hizmet etmektir. Çalışmalarına kültürel sahada başlayıp, ilmi araştırmalar yapılması için harekete geçen *Türk Yurdu* yazarları, dil, tarih, halk kültürü ve Türk birliği, gibi konularla ilgilenmiştir. Döneminin olaylarına kayıtsız kalmayan *Türk Yurdu* dergisi 1918 yılında işgaller nedeniyle yayına ara verene kadar Türk milliyetçilerinin sesi olmuş, 1924 yılından itibaren ise Cumhuriyetin ve yeniliklerin en önemli destekçisi ve uygulayıcısı haline gelmiştir. Öyle ki neredeyse bütün inkılaplar ilk olarak Türk Ocakları'nda ve *Türk Yurdu*'nda halka tanıtılmış, halkın sinema, tiyatro, konser gibi kültür sanat faaliyetleriyle tanışması Ocak ve Ocaklılar sayesinde gerçekleşmiştir. Ancak Türk Ocağı 1931 yılında kapatılınca dergi de yayına devam edememiştir. Buna rağmen Hasan Ferid Cansever'in çabalarıyla, *Türk Yurdu* 1942 yılında tekrar çıkarılmaya başlamıştır.

Çalışmanın konusunu *Türk Yurdu* dergisinin 1942-1943 yılları arasındaki Türkçe tartışmaları oluşturmaktadır. Öyle ki, İkinci Dünya Savaşı yıllarındaki Türkiye'deki kültürel ortamın kavranması ve milliyetçi kesimin düşüncelerinin anlaşılması açısından *Türk Yurdu* dergisi son derece aydınlatıcı bir kaynaktır. *Türk Yurdu* dergisinde dil üzerine pek çok tartışma yapılmıştır. Özellikle dilde sadeleşme ve bu sadeleşmenin hangi ölçüde yapılması gerektiği irdelenmiştir. Türkçe'nin ne boyutta ıslah edilebileceği, hangi tarz kelimelerin atılıp onların yerine alınacak olan kelimelerde ne gibi kuralların aranması gerektiği üzerinde durulmuştur. Dil tartışmaları sadece ıslah ve yeni terim kullanılmasıyla sınırlı kalmamış, bunun yanında bütün Türklerin ortak bir yazı dili kullanması gerektiği ifade edilip dil birliği çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca tarih boyunca kullanıla gelen Türkçe özel isimlerin, aile, soy ve şahıs adlarının kökenleri incelenerek Türklerin diğer boylarla olan akrabalık ilişkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Dede Korkut Hikâyelerinde adı geçen Türkçe isimlerden yararlanılarak, Türk boylarının ana yurdu ve tarih boyunca yaşadıkları bölgeler hakkında incelemeler yapılmıştır. Çalışmanın amacı ise Türk Ocaklarının kapalı olduğu dönemde faaliyetlerine devam etmeye çalışan *Türk Yurdu* dergisinin İkinci Dünya Savaşı yıllarında kültür, tarih, milliyetçilik bağlamında Türkçe dil

tartışmalarının önemini derinlemesine incelemek ve dilin, soy, kültür ve tarih birliğini sağlayan en önemli unsur olduğunu göstermektir.

Anahtar Kelimeler: Dil birliği, yenileşme, sadeleşme, ıstılahlar.

DEVİRİN İTİKADÎ TELAKKİLERİ İŞİĞİNDA YUNUS EMRE

Doç. Dr. Rıdvan ÖZDİNÇ

İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi-Kelam

ridvan.ozdinc@istanbul.edu.tr

ÖZET

Türk dünya görüşünün ve hayat telakkisinin mimarlarından Yunus Emre’nin tarihi rolü birçok cepheden incelenmiştir. Modernleşme ile başlayan süreçte gerek hayat görüşü gerek din telakkisi olarak Yunus’un geniş bir yelpazede ele alındığını görülür. Özellikle de Cumhuriyet’in ilanından sonra artarak devam eden bu incelemelerin mahiyetine dair bazı spekülasyonlar da yapılmaktadır. Özellikle Modernleşme devri şartlarındaki ideolojik ve siyasî kamplaşmaların bu incelemelere tesir ettiğine dair ortaya atılan iddialar da doğal olarak beraberinde hangi Yunus sorusunu getirmektedir.

Fuat Köprülü’nün *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* adlı eserinde ele aldığı üç isimden biri olan Yunus Emre etrafında oluşan kurucu unsur olma vasfı beraberinde birçok soruyu ve sorgulamayı getirmiştir. Yunus Emre için biçilen bu rol doğal olarak kendi ideolojik ve dini tutumunu benimsetmek isteyen kesimlerin bakış açısını yansıtmaktadır. Bu tanımlamalarda kitabî-şifahî İslam ayırımından batınî-zahirî ayırımına, geleneksel İslam’dan heterodoksiye, şeriatı evrensel hümanizme kadar birçok enstrümanın devreye girdiği ve birbiriyle hesaplaştığı müşahede edilmektedir.

Bu tebliğde, Yunus Emre’nin itikad dünyasına yine bu itikadın kendi zaviyesinden bakılması hedeflenmektedir. Yunus Emre’nin yaşadığı 13. ve 14. asır Anadolu coğrafyasının dinî-itikadî durumundan hareketle Yunus Emre’nin inanç dünyasının ele alınması, meselenin vuzuha kavuşturulması açısından elzemdir. Bu dönem İslam dünyasının itikadî birikiminden hareketle Anadolu’ya yansıyanlara bakmak, Yunus’un yetiştiği ortamı anlamak açısından önemlidir. Bu sebeple, Yunus Emre’nin sufi ve şair kimliğinin gerisinde yatan itikadî anlayışa odaklanılacaktır. Klasik ortodoksi ve heterodoksi ya da şifahî-kitabî kalıplarına indirgmeden ortaya çıkan çerçeve üzerinden Yunus Emre’nin itikadî anlayışının hangi itikadî/kelamî perspektife yerleştirilebileceğine dair çıkarımlarda bulunmak imkânı elde edilecektir. Bu tebliğle, ideolojik ve siyasî tanımlama ve kalıplaştırmaların uzağında, Yunus Emre’nin itikadî cephesinin aydınlatılacağı umuyoruz.

YUNUS EMRE’NİN ŞİİRLERİNDE KENDİSİ, ALLAH VE NESNELERLE MÜNASEBETİ

Doç. Dr. Vesile ALBAYRAK SAK

Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi

albayrak_vesile@hotmail.com

ÖZET

Nesne, belirli bir ağırlığı, maddesi, hacmi ve rengi olan her türlü cansız varlık, şey, eşya, obje anlamında tanımlanmaktadır. Eski Türkçede olumsuz cümlelerde hiçbir şey anlamını da karşılayan kavram felsefi anlamda ise öznenin dışında kalan her konu, şey, olarak ifade edilmektedir. Sûfi şair, âlemi, varlığı ve oluşu özne, nesne ayırımının yarattığı parçalanmışlık olarak görmez. Evrende tek bir varlığın bulunduğu, o tek varlığın dışındaki varlıkların ise onun yeryüzündeki yansıması olduğu görüşünü kabul eder. O tek varlık Allah’tır. Öteki varlıklar, görünen her şey ancak o tek varlık olan Allah’ın görünmesine, onun en iyi şekilde anlaşılıp bilinmesine hizmet ederler. Bu maksatla mutasavvıflar nesnelerin gözlerinden silinmesi için uğraş verir, kulun insan olarak taşıdığı sıfatları, huyları terk ederek olgunlaşmayı, giden kötü sıfatların ve ahlakın yerine Allah’ta mükemmel olarak bulunan İlahî sıfatların veya İlahî huyların almasına gayret sarf ederler. İslam mutasavvıflarının açıkladıkları nesneden uzaklaşma durumu kulun benliğinin kaybolması ile tevhidin gerçekleşmesidir. Yani Hakk’tan özge nesnenin gönülden atılmasıdır. Cisim, dems, istitar, fena gibi tasavvuf terimleriyle açıklanan bu durum nesnelerle ilgili olup, bunların aşılması kulun Allah’a ulaşması hedeflenir.

Çalışmamızda tasavvufun inceliklerini, varlığın birliği felsefesini şiirlerinde sadelik, derinlik ve samimiyetle hiçbir dar kalıp içerisine düşmeden dile getirerek ilahî aşkı terennüm eden, tasavvufu, insanı en iyi şekilde anlayan ve anlatan mutasavvıf bir şair olan Yunus Emre’nin divanında “nesne” kavramının nasıl ve hangi anlamlarda kullanıldığını, şairin nesneler mekânı olan dünyada nesnelerin dünyasını nasıl değerlendirip nasıl aştığını; onun Hakk, kendisi ve nesneler üçgenindeki münasebetini tasavvufi terimlerle ele almayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, tasavvuf, divan, nesne.

DİVAN, HALK VE TEKKE-TASAVVUF ŞAİRİ OLARAK YUNUS EMRE

Öğr. Gör. Dr. Önder YAŞAR

Millî Savunma Üniversitesi, Deniz Astsubay Meslek Yüksekokulu, Beşeri ve Sosyal Bilimler Bölümü
onderyasar13@gmail.com

ÖZET

Anadolu sahası Türk edebiyatının kuruluş devrinde yaşayan Yunus Emre, Türk sanat ve edebiyatına damga vurmuş önemli şairlerden biridir. Şair, şiirlerindeki sade üslubu ve anlaşılır Türkçesiyle günümüze kadar sevilerek okunmuştur. Yunus Emre'nin eserleri üzerine, etki ettiği edebiyat, sosyoloji, din bilimleri, sanat ve tarih gibi pek çok alanda incelemeler yapılmıştır. Şair, özellikle edebiyat sahasında bir Yunus Emre literatürü oluşturacak kadar çalışmaya konu olmuştur. Divan edebiyatı, halk edebiyatı ve tasavvuf edebiyatı araştırmacıları onu, kendi alanlarında şiir yazan bir şair olarak değerlendirmişlerdir. Onlara göre Yunus Emre hem divan hem halk hem de tasavvuf edebiyatı şairidir.

Türk edebiyatı aslında halk, divan, tekke edebiyatları arasında altında bir bütünlük arz eder. Yunus Emre, birliği temsil eden bu müstesna yapıyı eserlerine yansıtarak söz konusu üç edebî sahada da kabul görmüştür. Tekke müntesibi, âşık ve divan sahibi olarak kendine devrinin edebî, tarihî ve sosyal ortamında özel bir yer edinmiştir.

Bu bildiride Yunus Emre'nin şiirleri; divan, halk ve tasavvuf edebiyatının ortak yönleriyle ele alınacaktır. Şiirler, birtakım dil ve muhteva özellikleriyle her üç edebî saha açısından değerlendirilecektir. Bildirinin amacı, Yunus Emre'nin hangi edebî çevre içerisinde değerlendirilmesi gerektiği ya da hangi alanda eser vermiş bir şair olduğunu ortaya koymak değildir. Yapılacak inceleme neticesinde Yunus Emre'nin şiirlerinin bu kadar geniş kapsamlı anlaşılmasının ve değerlendirilmesinin temelinde yatan, Yunus Emre'nin bir sanatçı olarak duygu dünyasını ve düşünce yapısını oluşturan dil ve üslubun, motiflerin, mecazların ve kavramların neler olduğunu açıklığa kavuşturmadır.

Anahtar kelimeler: Divan Edebiyatı, Halk Edebiyatı, Tasavvuf Edebiyatı, Müşterek Unsurlar.

EBEDİYET YOLU “YUNUS EMRE”**Öğr. Gör. Talha SERT**

Yalova Üniversitesi

talha-sert@hotmail.com

ÖZET

Yunus Emre Hazretleri’nin hayatı, yaşadığı yıllar, yaptığı iş, eğitimi, bedensel yapısı gibi birçok özelliği net ve kesin değildir. Adeta bir detay olarak kalmıştır. Bunun yanında düşünceleri, inançları, felsefesi, hisleri, söyledikleri o kadar etkili ve belirgindir ki, aradan geçen onca zamana rağmen hala ne unutulmuş, ne değişmiş, ne de güncelliğini yitirmiştir. O’na maddi olarak ne ithaf edilirse edilsin, hepsini taşımış ve tamamı da rol model olabilecek bir yapıda üzerine oturmuştur. Adeta insanlık için genel bir örnek şahsiyettir. Kişi ne olursa olsun Yunus’ta tutulacak bir dal, yönelecek bir ışık, çıkacak bir yol bulabilmektedir.

Yunus’un ruhu, bedensiz yaşayan bir tebliğci, sesiz bir davetçi, görünmez bir rehberdir. Bu manada yaşamaya devam eden, her daim aktif, insanlığın sorunlarına çözüm getiren bir sığınak olarak yanımızdadır. Mevlâna Hazretlerinin buyurduğu; “Vefatımızdan sonra mezarımızı yeryüzünde aramayın, bizim mezarımız ariflerin gönülleridir.” cümlesi Yunus gibi gönül insanları içindir şüphesiz. O, ölümü öldürüp, bekaya açılan kapıların sırlarını adeta yaşayarak açan ve bunu hala anlatmaya, yaşatmaya devam eden bir şahsiyettir. Kişiliği et ve kemiğin ötesine geçiren, şahsiyet, karakter ve inancı müşahhas hale getirip tatbik edebilen ender bir örnektir. Yunus Emre Anadolu saflığını-basitliğini; sadakat, hoşgörü, dürüstlük, sevgi ve gayret gibi kavramlarla harmanlayarak muhteşem bir öz oluşturan, oluşturduğu bu özü de şiirleriyle adeta hem sanat hem hayat dersi haline getiren, dünya ile ahreti aynı âlem eden yüce bir sanatkârdır.

İnsanlık adına ruhsal manada anlayamadığımız ne varsa abartısız hepsine çok basit cevapları ve çözüm yolları olan Yunus Emre günümüz buhranlarının çıkış kaynağıdır. O’ndaki ölümle barışıklık, sonsuzluk algısı, dert ve tasalara karşı ıstıyak, yanlış veya eksikte ısrar etmeme, engin feraset yapısı gibi özellikleri önce görüp sonunda da yaşayabilmek nice dermansız dertleri sonlandıracak, nice cevapsız soruları cevaplayacak, nice çözümü olmayan problemlere çıkış sağlayacaktır. Bu yüzden Yunus’u sadece gözle değil gönülle okuyabilmek O’nda ölmeyeni idrak edebilmek, bizde olanla yüzleşme cesaretini gösterebilmek gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yunus, ölüm, İnsan, gönül, ruh

GÜNÜMÜZ TÜRK HİKÂYESİCİLİĞİNDE GELENEĞİN YANSIMASI OLARAK HIZIR KÜLTÜ

Doç. Dr. Canan SEVİNÇ

Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

canansevinc@hotmail.com

ÖZET

İslam-Türk inancı ile buna bağlı folklor ve halk inanışlarında önemli bir kültür olarak varlık gösteren Hızır (Hızır-İlyas), 2000’li yıllar Türk hikâyeciliğinde de gerek motif gerek imge olarak sürekliliğini korumaktadır.

Esasen Kur’an-ı Kerim’deki Hz. Musa ve Hızır Kıssası’na temellenen bu kültür; tasavvuf, folklor, halk inanışları ve edebiyatta da yüzyıllara yayılan etkileri vardır. İlahi terminoloji ile tasavvufta, daha çok, manevi bir kılavuz, mürşit olarak anılan; ancak halk inanışlarında, “Kul sıkışmayınca Hızır yetişmez.” atasözündeki gibi, zor zamanlarda imdada yetişen nurani ve ruhani bir zat olarak geçen Hızır, âbî hayat ile de ilişkilendirilir. Dolayısıyla salt dinî-tasavvufi metinlerde değil dinî ve din dışı edebiyatta da mazmun, motif, imge düzleminde çokça başvurulan bir kaynak olarak Hızır kültürü, modern Türk edebiyatında da şiir, hikâye, roman türlerinde yer yer başvurulan dinî / tarihî / mitolojik / efsanevi bir şahsiyettir. Nitekim Sezai Karakoç’un, “*Hızırla Kırk Saat*” (1967) başlıklı şiir kitabı ile Sema Kaygusuz’un, “*Yüzünde Bir Yer*” (2009) adlı romanı, bu bağlamda, ilk akla gelebilecek eserlerdendir.

2000’li yıllar hikâyeciliğinde ise edebiyatın içinden ve dışından kaynaklanan çeşitli sebeplerle, hikâyelerde, Hızır göndermelerine yer verildiği gözlemlenmektedir. Elif Genç’in, hikâye dalında TYB ödülü de alan “*Düşünsene Hızır Bendim*” (2018) adlı kitabı ile Ahmet Sarı’nın, “*Kendi İmdadına da Koşup Gelen Hızır*” (2019) adlı küçürek öyküler toplamında, esere bizzat isim olduğu gibi, Mukadder Gemici’nin “*Kar Makamı*” (2016) adlı kitabı ile Kadir Daniş’in, kapağında roman olduğu belirtilse de uzun hikâye olarak da okunabilecek, “*Serçelerin Ölümü*” (2019) adlı eserinde, bahsi geçen efsanevi kişiliğiyle hikâyelere damgasını vurur.

Bu çalışmada, günümüz Türk hikâyecilerinden seçilmiş bir örneklem üzerinden, geleneksel Hızır kültürünün devamlılığı ile bunun edebiyata has nedenleri bir arada tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hızır, Hızır-İlyas Kültü, Türk hikâyesi, öykü, gelenek.

HÜSEYİN RAHMI GÜRPINAR'IN DIRİLEN İSKELET ROMANINDA MİZAHİ DİL

Doç. Dr. Eylem DERELİ SALTİK

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
esaltik@ogu.edu.tr

ÖZET

Mizah, birey ve toplum birbirine bağlı önemli kavramlardır. Çünkü üçü de bir-birinin türevi olarak özelliklerini belirleyebilir. Bu ilişki ağında mizahın rolünü ve gücünü yerinde kullanmak toplumun doğru yönlendirilmesi bakımından oldukça önemlidir. Siyasetten edebiyata pek çok alan mizaha başvurarak topluma yön vermek iste(yebili)r. Edebi eserlerdeki mizahi dil eseri ilgi çekici kılabilceği gibi okur üzerinde de etkili olabilir. Mizah türleri ve kuramları mizahın bu işlevselliğinin en önemli belirleyenleridir. Toplum ya da birey kaynaklı veriler, mizahi dil ile kaleme alındığında mizah sadece eleştiri işlevi ile kalmayıp hedef aldığı kitle üzerinde olumlu/olumsuz sonuçlara da aracı olabilir.

Mizahi dili tercih eden sanatçı amacı ne olursa olsun mizahın temel gerekliliklerini yerine getirmelidir. Bir dünya görüşüne, eleştirel düşünme becerisine, mizah anlayışına, espri ve gözlem yeteneğine sahip olan sanatçı -eş zamanlı ya da art zamanlı- toplumu etkileyebilir. Sanatçının kültürel birikimi, dili kullanma becerisi tüm bu unsurlarla birleştiğinde mizah birden çok işlevi yerine getirecektir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar yaşadığı dönemin hareketli yapısı içinde toplumu gözlemlemiş, tespitlerine roman ve hikâyelerinde çokça yer vermiş yazarlardan biridir. Yanlış Batılılaşma, yozlaşma, eğitim, ekonomik sıkıntılar, batıl inançlar, evlilik, kadın-erkek ilişkisi vb. sorunları kaleme alan yazarın en önemli araçlarından biri mizahtır. Hüseyin Rahmi'nin mizah ile bir taraftan günlük yaşamın sorunlarına değindiği bir taraftan da geleneksel öğelere yer vererek mizahın kültürü yansıtmaya işlevini etkinleştirdiği görülür. Yarattığı mizahi karakterler de modern gelenek çatışmasını irdeleyen yazarın önemli argümanlarını oluşturur.

Dirilen İskelet Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın din-bilim karşıtlığı temasını işlediği eserlerinden biridir. Yazar, toplumun din ve bilim algısını her iki olguyu da yanlış tanımlayan karakterler üzerinden mizaha başvurarak anlatmak istemiştir. Çalışmanın amacı, edebiyatın halkı eğitmesi gerektiğini düşünen Hüseyin Rahmi'nin *Dirilen İskelet* isimli romanında mizahi dili nasıl kurguladığını ve mizahın eserin iletisi üzerindeki işlevini ortaya koymaktır. Bu amaçla eserdeki mizahi öğeler, mizah çeşitleri ve mizah kuramları esas alınarak yorumlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hüseyin Rahmi, *Dirilen İskelet*, mizah, mizahın işlevi, mizah

HALİT ZİYA UŞAKLIĞIL'IN HİKÂYELERİNDE SAVAŞ VE YANSIMALARI

Dr. Öğr. Üyesi Hanife ÖZER

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

hanifeoz@gmail.com

ÖZET

Savaş, tarih öncesi çağlardan günümüze dek süregelen ve ekonomik kâr elde etmek, politik egemenlik sağlamak veya askeri tahakküm uygulamak gibi gayelerle ortaya konulan ve büyük ölçüde şiddete dayanan bir olgudur. Çıkış sebepleri farklılar arz etmekle birlikte, bu olgunun en önemli özelliği sürecinin ağır şiddet içermesi, sonucunun da yıkıcı, hatta yok edici olmasıdır. Bütün bu özellikleriyle de savaş; toplumları, hatta insanlığın biriktirdiği ortak değerlerin yıkımına, yok olmasına sebep olan; bireylerin, toplumların belleklerinde uzun süreli, hatta kalıcı hasarlara yol açan topyekûn bir saldırdır. Savaşın gerek maddi gerekse manevi açıdan insanlığa yönelik bu denli yıkıcı etkisi, birçok bilim ya da sanat dalı gibi, yine insanı ve ona dair bütün meseleleri kendine mesele eden edebiyat da üzerinde önemle durduğu konulardan biridir. Başka bir ifadeyle esas kaynağı insan olan edebiyat; kendisine bağlı bütün alt türleriyle savaşı gerek cephe gerekse cephe gerisiyle “anlatmaya, göstermeye” çalışmıştır.

Savaş, içinden çıktığı toplumun tarih boyunca dâhil olduğu, olmak zorunda kaldığı savaşlara kayıtsız kalmayan, onları çeşitli yönleriyle eserlerine taşıyan Türk edebiyatçılarının ele aldıkları belli başlı konulardan biri olmuştur. Hatta “çağının ve toplumun sorunlarına kayıtsız kaldıkları” yönünde eleştirilen Halit Ziya Uşaklıgil de söz konusu olgu hakkında kafa yormuş, bu olguyu hikâye türünün imkânları içinde çeşitli boyutlarıyla anlatıya taşımıştır.

Bu bildiride de Halit Ziya Uşaklıgil'in hikâyeleri (*Alık Abdül, Hazin Bir Cuma, Yeni Gelinden ve Köşe Başında, Osman'ın Gazası, Türk Eri...*) savaş konusu çerçevesinde incelemeye tabi tutularak “savaşın kurguya nasıl taşındığı, bireyi, toplumu ve mekânı nasıl etkilediği, onlar üzerinde ne gibi tahribatlara yol açtığı” sorularına cevap aranmıştır.

NURTEN ERTUL'UN ROMANLARINDA KURMACA VE TARİH İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA KARAMANLILAR

Öğr. Gör. Dr. Umut DÜŞGÜN

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Rektörlük Türk Dili Bölümü

dusgunumut@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmada, gazeteci ve yazar Nurten Ertul'un; 2006 yılında kaleme aldığı *Kimlik* romanı ile birlikte (2018) *Karamanoğlu Beyi Nure Sofi* adlı eserleri odağında; Karamanlı kimliği, Karaman coğrafyasında Türkofon Hristiyan Karamanlıların yaşantıları ele alınacaktır. Tarihsel olayların gölgesinde gelişen bu eserlerin bilimsel araştırmaları kaynak göstererek ve tarihsel gerçeklerin izinde hazırlandığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda kurmaca ve tarih ilişkisi içinde Karaman olarak adlandırılan, geniş bir coğrafyayı kapsayan bölgede Karamanlılar olarak bilinen, Yunanistan ve başka ülkelere göç etmiş olan ve yalnızca Türkçe konuşan topluluğun yaşantısı, Müslüman Karamanlılar ile kurdukları ilişkiler, yaşam tarzları, inançları, sosyal ve ekonomik ilişkileri ele alınacaktır. *Kimlik* romanının kahramanı olan Jale Karaman'ın anıları, ailesinden kalan mektuplar ışığında ilerleyen eser tarih ve kökenler üzerine yoğunlaşır. Anadolu coğrafyasında, Kapadokya, iç Anadolu ve Karaman bölgesinde geçen olaylar üzerine kurgulanan eserde tarihsel Karamanlı kimliği birçok yönüyle sorgulanmaktadır.

Nurten Ertul'un *Karamanoğlu Beyi Nure Sofi* adlı son eseri ise İstanbul, Ermenek, Larende gibi yerlerde cereyan eden olaylar içerisinde tarihsel kişilere de yer verirken, Nure Sofi'nin günümüzde yaşadığı bir varsayımdan hareket eder. Tüm Anadolu Beyliklerinin önemli şahsiyetleri 80'li ve 90'lı yılların Türkiye'sinde yeniden hayat bulurlar. Bu eserde; Karamanlıların tarihi, kültürleri, töreleri, acıları, göçleri üzerine yoğunlaşır. Roman ele alınırken çok sayıda kaynak ve tarihi belge, makale ve kitap incelenmiş olmasıyla birlikte eser belgesel bir hüviyet de taşımaktadır.

Tarihsel, belgesel roman ve kişisel, resmi tarihin ekseninde gelişen tarih ve popüler kültür, kimlik, aidiyet, köken gibi sorgulamalar ışığında Nurten Ertul'un eserleri popüler bir bakışı sergilemesi açısından önemlidir. Yazarın diğer eserleriyle birlikte Anadolu'da etnik, kültürel ve inanç farklılıkları bağlamında eserlerinin yoğunlaşmış olması da ehemmiyetlidir. Bu manada gözden uzakta kalan bu eserlerin değerlendirilmesi bir gereklilik olarak durmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nurten Ertul, Tarihsel Roman, Kimlik, Nure Sofi, Karamanlılar.

H. ZEKÂİ YİĞİTLER'İN *ÖĞRETMENİM* ADLI ROMANINDA HALK BİLİMİ UNSURLARI

Arş. Gör. Rabia Gülistan OKUTAN

Uşak Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

gulistan.okutan@usak.edu.tr

ÖZET

Öğretmenim (1974), H. Zekâî Yiğitler'in ilkokul öğretmeni Keleş Öğretmen'e adadığı, ilkokul yıllarındaki anılarından hareketle yazdığı anı-roman türündeki eseridir. Yazar eğitimine önce Karaman'da Cumhuriyet İlkokulu'nda başladı. Ardından iki yıl Adana'da Ziya Gökalp İlkokulu'nda ve ailesinin Tarsus'a taşınmasıyla da 1953 yılında Tarsus 23 Nisan İlkokulu'nda tamamladı. Tarsus Lisesi orta kısmından (1956), Akşehir Erkek İlköğretmen Okulu'ndan (1959) ve ardından İstanbul-Çapa Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nden (1962) mezun oldu. Öğretmenlik mesleği yanında şiir, roman, çeviri ve senaryolar yazdı. Yazar, 2004 yılında Ankara'da vefat etti.

Öğretmenim (1974) romanı, yazarın çocukluk yıllarındaki anılarını konu etmesi dışında Karaman, Adana, Tarsus ve çevresine ait birçok halk unsurunu içermesi bakımından önemlidir.

Bu çalışmada Sedat Veyis Örnek'in oluşturduğu halk bilimi şemasından hareketle, H. Zekâî Yiğitler'in *Öğretmenim* isimli romanındaki halk bilimi unsurları tespit edilmeye çalışılmıştır. Eser incelendiğinde kasaba hayatı, konut tipleri, halkın ekonomisi, yöreye ait bitkiler, yöresel yemekler, çocukların oynadığı köşküç, atlama-patlama, kazıkkuduraklı gibi oyunlar, yılan şerbetleme adı verilen halk hekimliği ve yöreye ait birçok örf ve âdet örneklerine rastlanmıştır. Ayrıca halk edebiyatını oluşturan ağıt, türkü, masal, atasözü, deyim gibi türlere ait örneklerle birlikte Âşık Ali ve Âşık Kozanoğlu'ndan bahsedildiği görülmüş ve âşıklık geleneğinin izlerine rastlanmıştır. Yazarın bu romanı, yaşadığı Karaman ve çevresine ait halk kültürünü yansıtmaları ve geleceğe aktarmaları bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: H. Zekâî Yiğitler, *Öğretmenim*, roman, halk bilimi, Karaman.

ANADOLU KAYA RESİMLERİNDE TÜRK KÜLTÜRÜNDEN İZLER

Prof. Dr. Ahmet DALKIRAN

Selçuk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü
dalkiran30@hotmail.com

Öğr. Gör. Tekin BAYRAK

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, El Sanatları Bölümü
bayraktekin@hotmail.com

ÖZET

Yıllar boyunca geniş bir coğrafyada varlıklarını sürdüren Türk toplulukları yansutuları gereği günümüze kadar birçok kültürel öğeyi somut miras olarak bırakmıştır. Yazılı tarih öncesi ve daha sonrasındaki arkeolojik kaynakların araştırılması sonucu Türklerin ilk anayurdu olarak Altay dağları kabul edilmektedir. Ayrıca Asya Kıtasının tamamı, Orta Asya ve Avrupa'nın belli alanlarında Türklere ait somut miras unsurlarına fazlasıyla ulaşmak mümkündür. Gündelik hayatın yansımalarını, inançlarını, sosyo-ekonomik durumlarını, sanatsal, edebi vb. duygularını farklı materyaller üzerine nakşeden Türk kültürü aktarıcıları gelecek nesiller için miras niteliğinde sınırsız izler bırakmışlardır. Kayalar üzerine çizdikleri sembol ve resimler, mağara duvarlarına çizdikleri simgeler, kurganlar içinde bulunan sanatsal nesneler bu durumu ispatlar niteliktedir. Bu deliller içerisinde günümüze kadar ulaşanlar arasında en yaygın olanlardan birisi kayalar üzerine yapılan resimlerdir. Petroglif olarak isimlendirilen bu resimler geçmişe ait kültürel ve sanatsal öğelerin en net göstergeleridir. Boyama, kazıma ve dövme tekniği ile yapılan kaya üstü resimleri, simgesel ve üslupsal özellikler açısından Türk kültüründen izleri yansıtmaktadır. Hayvan figürlerinin, savaş sahnelerinin, av geleneklerinin, çeşitli damga ve sembollerin görüldüğü bu çizimlerin çözümlemeleri Türk kültürünün izleri olarak adlandırılan somut kültürel mirası ortaya koymaktadır. Günümüzde birçok bilim dalının delil olarak yararlandığı bu izler özellikle sanat alanının önemini artırmaktadır. Bu bağlamda yapılacak araştırmada Anadolu coğrafyasında birçok bölgede görülen kaya üstü resimleri incelenerek dünya üzerindeki farklı coğrafyalardaki örneklerle karşılaştırılarak benzer ve farklı yönleri ortaya konulmaya çalışılacaktır. Türk kültür tarihini yansıtan bu resimlere ait bulgu ve yorumlarla ilgili literatüre önemli katkılar sağlanması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Kültürü, Kaya Resmi, Anadolu.

SIİRT BATTANİYESİNİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI

Doç. Dr. Mustafa DİĞLER

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Resim Bölümü

001mustafadiğler@gmail.com

Öğr. Gör. Muhammed KESKİN

Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği

muhammed.keskin56@gmail.com

ÖZET

Türkiye zengin kültürel yapısı ile dikkat çeken bir ülkedir. Bu zengin kültürel yapı içerisinde geleneksel meslek, sanat ve zanaatların kendisine has bir yeri bulunmaktadır. Bir ülkenin geleneksel meslek, sanat ve zanaatları o ülkenin en önemli kültürel göstergeleridir. Ülkemiz özellikle geleneksel meslek, sanat ve zanaatların zenginliği ve canlılığı ile oldukça dikkat çeken ve uluslararası beğenin cazibe merkezi durumundadır. Köklü bir geçmişin ürünleri olan ve kültürümüzün en önemli yapı taşlarından olan geleneksel meslek ve zanaatlarımız sosyal ve endüstriyel gelişmeler ile birlikte küreselleşmenin de etkisi ile hızla kaybolmaya yüz tutmuş veya büyük değişime uğramıştır. Aynı zamanda hızlı bir kentleşme, endüstrileşme, iç göç ve toplumsal değişimlerin yaşandığı ülkemizde geleneksel meslekler ve zanaatların çalışma alanları oldukça daralmıştır. Asırlar boyu kullanılmakta olan hayvan kıllarından giysi, kilim ve battaniye her kültürde farklı işlenmiş, bir bakıma kültürlerin inanç sistemleri yaşam tarzı gibi olguların bir göstergesi olmuştur. Bu geleneksel dokuma sınıfına giren battaniyenin Siirt Battaniyesinin kökeni Anadolu Selçuklu Devletinden Osmanlı'ya oradan da günümüz Türkiye'sine uzun bir yol kat etmiş ve bu süreç içinde gerek form, gerek desen ve çizgi olarak birçok yeni özellik kazanmıştır. Bugün gerek yurt içinde ve gerekse yurt dışından gelen talep geleneksel Siirt Battaniyesinin ulaştığı mükemmelliğin bir göstergesidir. Günümüzde bu geleneği devam ettirebilmek gayretini gösteren Siirt bu zorlu mirası yıllar boyu sürdürebilmenin uğraşı içindedir. Siirt Battaniyesinin bugünü ve geleceği hala bir sorun teşkil etmektedir. Teknik açıdan imalat mamullerinin tanıtımı ve pazarlanması açısından birçok sorunu yaşayan Siirt Battaniyesi çoğu kez bir çıkmazın içinde sıkışmaktadır. Bu çalışmamızda gerekli tedbirler alınmadığı takdirde geleneksel meslekler ve zanaatlarımızdan olan Siirt battaniyeciliğinin yok olması ihtimali üzerinde duracağız ve çözüm önerileri üreteceğiz.

Anahtar Kelimeler: Dokuma, Siirt Battaniyesi, Zanaat, Geleneksel Meslek

MUT YÖRESİNDE KIRKITLİ DOKUMADAN YAPILAN AKSESUARLAR**Dr. Öğr. Üyesi Derya KONUK**

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi

*derya_atsatan@hotmail.com***ÖZET**

İlk insanlığın var olduğu günden günümüze kadar çıplak olarak yaratılan vücutları kapatma duygusu ile dünyaya gelen insanoğlu, hep bir arayış içerisine girmiştir. Bazen hayvan postlarından bazen ise sepet örücülüğünden esinlenerek günümüzdeki gelişen teknoloji ile artık hayal gücünü zorlar bir yere gelen dokuma sanatımız, kılık kıyafette ve onların tamamlayıcısı olmazsa olmaz aksesuarlarda da kullanılmaktadır. İnsanoğlu ilk çağlarda hayvan post yapılarından esinlenerek çözgü iplerinin ucuna ağırlık olması amacıyla taş bağlayarak başladığı dokuma sanatını zamanla sarma ve germe tezgahlarda üreterek ilerletmeye başlamıştır. Dokuma iki iplik sisteminin birbiri ile kesişmesinden ya da birbirine bağlanmasından oluşturulan yüzeye verilen isimdir. Dokumalar kirkitli ve kirkitsiz dokuma olarak ikiye ayrılmaktadır. Tülü, halı, kilim kirkitli dokuma grubuna girerken kumaş dokumalar ise kirkitsiz dokumalar grubunda yer almaktadır. Artık belirli bir doyuma ulaşan insanoğlu günümüzde geleneksel ürünlerimizi kullanarak moda kültürüne kazandırmak için gece gündüz çalışmaktadır. Bizlerde Mut yöresinde yaptığımız alan araştırması sırasında karşılaştık bu küçük atölye ile. Atölyede çanta, kemer, bileklik, saç tokası, kolye gibi aksesuarlar tamamen kirkitli el dokuması ile dokunmuş olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı aksesuarlar tamamen dokumadan elde edilirken bazıları ise kumaşların üzerine ablike edilerek yapılmaktadırlar. Çok orijinal, organik ve kullanışlı olmalarına rağmen kendilerine yeterince pazar payı bulamayan bu ürünleri literatüre kazandırmak, diğer tasarımcı arkadaşlara örnek olmak ve gelecek nesillere aktarabilmek çalışmamızın amacını oluşturmaktadır. Yapılan alan araştırmasında 50 adet çanta 25 adet kemer, 1 adet saç tokası, 35 adet bileklik olarak dokunmuş ürüne rastlanılmıştır. Desen tekrarına düşmemek adına çalışmamıza dokuma 4 adet çanta, 3 adet kemer, 5 adet bileklik, 2 adet kolye ve 1 adet saç tokası dahil edilmiştir. Aksesuarlar atölyede fotoğraflandırılmış olup, dokuyuculara sorular yöneltilerek ürünler hakkında bilgiler toplanmıştır. Oluşturulan gözlem fişlerinde dokumaların desenleri ve dokuma yöntemleri hakkında bilgiler verilmiştir. Yöreyle ait dokumalar genellikle yün ve çin ipeği kullanılarak dokunmuştur. Dokuma tekniği düz kilim dokumadır. Ürünlerin dokunması esnasında germe tezgâh kullanılmaktadır.

***Anahtar Kelimeler:** Dokuma, Tezgâh, Kirkitli Dokuma, Aksesuar, Çanta.*

TARİHSEL SÜREÇTE KARAMAN'A YERLEŞEN SARIKEÇİLİ YÖRÜKLERİNDE DOKUMA ÇUVALLAR

Öğr. Gör. Mustafa KONUK

KMÜ, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, El Sanatları Bölümü

mustafa-konukk@hotmail.com

Doç. Dr. Mustafa GENÇ

Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü

mustafagencart@gmail.com

ÖZET

İç Anadolu ve Akdeniz bölgesi arasında coğrafi sebeplerden dolayı yaşamlarını mevsimlere göre belli bir yerden başka bir yere göçerek değiştiren ve bu hayatı yaşama biçimi olarak benimsemiş insan grupları bulunmaktadır. Yaşam şartlarından dolayı yaşama şekilleri yer değiştirmeye dayanan topluluğa Yörük denilmektedir. Karaman bölgesinde Toros Dağlarının eteklerinden başlayarak, iç kesimler arasında, Silifke ve Mut yöresinde yaşayan insanların bir bölümü göçerek yaşamlarını sürdürmektedirler. Daha sonra devlet politikalarının Yörükleri iskâna zorlamasından dolayı Sarıkeçili Yörükleri Karaman merkeze hayvanlarını da satarak yerleşmek zorunda kalmışlardır. Bu yerleşim Sarıkeçili Yörük ailelerin istekleri dışında hatta zorunlu olarak yapılmıştır. Bu süreçte toplam 86 aile ilk etapta yerleştirilmişlerdir. Çok az aile bu iskân durumundan kendileri kışladıkları Mersin, Aydıncık tarafına göçüp yerleşerek bu kültürü sınırlı olarak da olsa yürütmeye çalışmaktadırlar. Göçme esnasında günlük hayatlarını kolaylaştırmak için dokuma eşyalarından yararlanmışlardır. Bunların en önemlileri hem taşınma esnasında hem de yerleştikten sonra eşyalarını muhafaza etmek için kullandıkları çuval dokumalarıdır. Yörük kültüründe göçer yaşamına uygun olarak üretilen dokuma eşyalarının tespit edilerek, analizlerinin yapılması ve kaybolmaya yüz tutmuş bu kültürel öğelerin fotoğraflarının çekilmesi kültürel açıdan önem taşımaktadır.

Bu anlamda Yörük hayatını benimseyen yerleşik ya da yarı göçebe toplumlarının, yüzyıllarca kültür birikimi ile oluşan geleneksel ekolojik bilgilerinin de ne kadar önemli ve günümüzde gerekli olduğu bir kez daha anlaşılmıştır. Bu çalışmamızda bu noktadan hareketle yola çıkarak Yörük dokuma çuvallarının önemine değinilmiş ve Karaman merkezde yaşayan Yörük ailelerinin dokumaları incelenerek örneklenmiştir. Sarıkeçili Yörüklerinin sahip olduğu dokuma kültürü geleneksel olarak ortaya konabilmesi amacıyla bilgi fişleri hazırlanarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerde dokumaların tarihsel süreçleri, kullanılan malzeme ve temin şekli ve yöresel adları kaynak kişilerden bilgi alınarak kayıt altına alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sarıkeçili Yörük, Kültür, Göç, Dokuma, Çuval.

TARİHSEL GELİŞİMİNDEN HAREKETLE TÜRK EBRUSUNDA TEKÂMÜL**Doktora Öğr. Uğur TAŞATAN**

Marmara Üniversitesi Türikiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Sanatı Anabilim Dalı

ugurtasatan@gmail.com

ÖZET

Tarihi bilinen en eski örneği 1496 yılına ait olan ebru, Orta Asya kökenli bir süsleme sanatıdır. İran ve Hindistan coğrafyalarında da örneklerine rastladığımız bu sanat, seyyahlar vasıtasıyla İstanbul'dan Batı'ya yayılmıştır. Ebrunun çeşitli coğrafyalarda yapıyor olması Türk ebrusu kavramını ortaya çıkarmıştır.

Hayatı ve eserleri hakkında detaylı bilgiye sahip olmadığımız Şebek isimli ebrucudan sonra Hatip Mehmed Efendi, eserleri günümüze ulaşabilmiş en eski ebrucumuzdur. İsmiyle anılan hatip ebrusunu çokça yapması sebebiyle sanat tarihine geçmiştir. Ürettiği eserler çeşitli koleksiyonlarda ve kütüphanelerde karşımıza çıkar. Ebruyu kimden öğrendiği ve kimlere öğrettiği konusunda ise elimizde yeterli veri yoktur.

Kabir kitabesinden 1846 yılında vefat ettiğini anladığımız Özbekler Tekkesi Şeyhi Sadık Efendi'nin de benzer şekilde ebruyu kimden öğrendiğine dair bilgimiz mevcut değildir. Kendisine ait olduğu düşünülen çok az eseri bulunan Sadık Efendi, sanatını oğlu İbrahim Edhem Efendi'ye aktararak Türk ebrusunun bugün yaşayan soy ağacını filizlendirmiştir. Ebruyu Edhem Efendi'den öğrenen Necmeddin Okyay, Necmeddin Okyay'dan öğrenen Mustafa Düzgünman ve Mustafa Düzgünman'dan öğrenen Alparslan Babaoğlu, Fuat Başar ve Sabri Mandıracı gibi sanatkârlar ise bu soyağacının gövdesini ve dallarını oluşturmuşlardır.

Bu bildirimizde Hatip Mehmed Efendi, Edhem Efendi, Necmeddin Okyay ve Mustafa Düzgünman'ın eserleri teknik, renk, işlevsellik ve üslup özellikleri bakımından karşılaştırılarak ele alınacaktır. Bu sayede hoca-talebe ilişkisinin özünde yatan meşk usulünden hareketle Türk ebrusunun tarihsel serüveni anlatılacaktır. Sonuçta Türk ebrusunun, ustaların ebruları taklit edilerek geliştiği, bu gelişimin sanatı yozlaştırmadan ve köklerinden koparmadan gerçekleştiği ve böylelikle tekâmül ederek gelecek kuşaklara aktarıldığı ortaya konacaktır.

Çalışmamızda Süleymaniye Kütüphanesi, Uğur - Çiçek Derman, Mehmet Çebi, Alparslan Babaoğlu, Sabri Mandıracı, Abdullah Karataş, Uğur - İsmail Taşatan Koleksiyonlarında bulunan eserlere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk ebrusu, tekâmül, üslup, hoca-talebe

YUNUS EMRE'Yİ BİR BİLGE OLARAK OKUMAK VE “HAYRANLIK KAVRAMI”

Prof. Dr. Aliye ÇINAR

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

ÖZET

Yunus Emre düşüncesinde “hayran olabilme” anahtar kavramdır. Zira Yunus’un hamlıktan pişmeye dönüşebilmesinde hayran olabilme kapasitesi temel bir ayrımdır. Dolayısıyla herkes hayran olamaz ve herkes dönüşemez. “Hak bir gönül verdi bana, Ha demeden hayran olur diyen Yunus” bu verginin de ayrıcalıklı insan profili oluşturduğunu ima eder. Hayranlık, Yunus düşüncesinde sadece gönül işi değil, idrak gücüyle de birlikte oluşum içinde olan bir kapasitedir. İdrak ve gönül birlikteliği bilgeliği oluşturmaktadır ki, burada hayranlık da bir buluşma ve yükseltme işlevi görmektedir. Biz bu konuyu Kınalızade Ali Efendi’nin adalet, hikmet kavramları ekseninde okuyacağız. Yunus’un öfkenin aklı küçülttüğünü söylemesi gibi, Kınalızade’ye göre de bir tür rezilet olarak karşımıza çıkar ki kişiliği küçültür. Böylece makalemizin kurgusu, felsefi antropoloji bağlamında oluşacaktır; böylece etik, psikoloji ve ontoloji irtibatı da sağlanmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, hayranlık, olma/pişme, bilgelik, adalet ve zülüm.

TOPLUMUN SORUNLARINA ÇÖZÜM GETİREN ŞAİR YUNUS EMRE**Dr. Öğr. Üyesi Emel NALÇACIGİL ÇOPUR**

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü

*emelcopur@akdeniz.edu.tr***ÖZET**

Yunus Emre, Anadolu'nun karışık döneminde insanları kardeşliğe, sevgiye, merhamete davet etmiş Türk edebiyatının olduğu kadar düşünce dünyasının da en önemli şair ve mütefekkiridir. Yunus Emre'nin fikirlerini veciz bir şekilde anlatımı, teşbih, istiare, tezat gibi edebî sanatlarla örülü ifadeleri ve son derece yalın Türkçe kullanımı şiirlerini eşsiz kılan başlıca üç temel özelliktir diyebiliriz. Nitekim Yunus Emre şiirlerinde tasavvufi açıdan duygularına yer vermesinin yanı sıra kendini bilmenin, insan-ı kâmil olmanın, Yüce Allah'a ulaşmanın yollarını anlatan mürşid aynı zamanda toplumun sıkıntılarını ve onların nelerden kaynaklandığını da dile getiren bir aydındır. Yunus Emre'nin çağları aşan şiirleri her dönemde insanlara rehber olacak niteliktedir. Bu sebeplerle büyük şairin eserleri günümüze dek pek çok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Ancak son derece arı bir Türkçe kullanan Yunus Emre'nin manzumelerinde farklı açılardan anlam derinliğinin incelenmesi; başta edebiyat bilimine ve diğer alan incelemelerine her dönem fayda sağlayacaktır. Dolayısıyla bu bildiride Yunus *Divanı*'nda zikredilen toplumun sıkıntıları ve o sıkıntılara çözüm önerileri incelenmiştir. Çalışma *Yunus Emre Divanı*'nın titizlikle tetkik edilmesi neticesinde belirlenen yirmi sekiz beyitten oluşmaktadır. Belirlenen bu şiirlerde Yunus Emre'nin gözünde toplumun temel sorununun kökeninde üst kesiminden başlayarak halkın İslâm'dan uzaklaşmasının en büyük sorun olarak belirtildiği gözlenmiştir. Bu bilgiden hareketle insanların fetva verecek yetkide olmasına rağmen yaşantılarıyla sözlerinin birbirine uymadığı, ölüm gerçeğinin göz ardı edildiği, helâl unsurlarla haram unsurların birbirine karıştığı ve toplumda gerçek manada mümin kişilerin az olduğu gibi konular temel sorunun alt tipinde tespit edilen hususlardır. Çalışma belirlenen şiirlerin tarafımızca yorumlanmasının ardından tasnif edilen konuların yüzdelik dilimlerini gösteren tablo ile tamamlanmıştır. Çalışma ile Yunus Emre'nin fikir dünyasına derinden vakıf olmak, bunları gelecek kuşaklara aktarmak, alan çalışmalarına katkı sağlamak ümit edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yunus Emre, Divan, İslâm, toplum, sorun.*

YUNUS EMRE ŞİİRLERİ VE İNSANIN RUHEN VE BEDENEN İYİLEŞMESİ

Doktora Öğr. Mustafa KÖSEOĞLU

Akdeniz Üniversitesi Felsefe Bölümü

ÖZET

Türk şiirinin ve düşünce dünyasının en başta gelen isimlerinden olan, sadece Türkiye’de ve Türk Kültüründe değil farklı milletlerden farklı inançlara sahip pek çok insanın duygu ve düşünce dünyasında saygın bir yere sahip olan ve evrensel bir değer olarak kabul edilen Yunus Emre’nin ortaya koyduğu fikirler günümüzde insanın içine düştüğü sıkıntıları aydınlatacak ve bu sıkıntılarından kurtulmasını sağlayacak niteliktedir. Onun, 13. yüzyılda ortaya koyduğu fikirler, günümüz insanı üzerinde canlılığını ve tazeliğini korumaktadır. Onun samimiyetin gücünü ve hassasiyetini hissettirdiği şiirleri bir o kadar zahmetsiz ve kalıcılık bırakacak şekilde anlaşıldığı kadar, insana verilen değeri de alenen ortaya koymaktadır. İnsan kendini tanımak ve özünü bilmek adına bir arayış içerisinde. Bu derin arayış ve dahası kendini gerçekleştirmeye yönelik özlem, insanoğlunun dünya üzerinde görüldüğü ilk zamanlardan günümüze kadar uzanan bir durumdur. İnsanoğlu kendi iç dünyasını yaşadığı doğa ile bütünleştirerek düşüncesi ile yönünü bulmaya ve iç huzura erişmeye çalışmaktadır. Yunus Emre’yi dinledikçe, anlayıp hissettikçe insanın içinde bulunduğu buhranlardan ve sıkıntılardan uzaklaşmak ve kendini ifade ederken bir rahatlama sağladığı muhakkaktır. Yunus Emre’nin şiirleri ve bu şiirlerde ifade ettiği düşünceler üzerinde şüphesiz çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmamızda, Yunus Emre şiirleri ve insanın ruhen ve buna bağlı olarak bedenen iyileşmesinin nasıl olabileceği, insanın hep dışarıda aradığı rahatlama amaçlı tedavinin aslında kendi içinde olduğunun ortaya konmasına yönelik bir görünürlük ortaya konulması amaçlanmıştır.

POZİTİF PSİKOLOJİ ÇERÇEVESİNDE YUNUS EMRE

Alparslan AKDOĞAN

Uzman Psikolojik Danışman, MEB

alparslan4202@gmail.com

Selahattin AVŞAROĞLU

Prof. Dr. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, *avsaroglu@erbakan.edu.tr*

Hasan YILMAZ

Prof. Dr. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, *hasanyilmaz@erbakan.edu.tr*

ÖZET

Psikoloji bilimi; temelde normal dışı davranışlara, ruh sağlığı bozukluklarına daha çok yoğunlaşmaktadır. Bu noktada temel uğraş alanları sorunlar ve normallikten uzaklaşan davranışlar olan psikoloji bilimi, bu davranışların sağaltımı için çareler aramaktadır. Oysa mutluluk, psikolojik iyi olma hali, affetme, umut, anlam arayışı, insanların yetenekleri gibi özellikleri göz ardı edilmektedir. Pozitif psikoloji; insanların güçsüz yanlarından ziyade olumlu özelliklerine, güçlü yönlerine ve erdemlerine enerjisini kanalize eden bir yaklaşımdır. Pozitif Psikoloji, psikolojinin odaklanmış olduğu geleneksel “hastalık” modelinden uzak olan “sağlık” modelini esas almaktadır (Doğan, 2014). Yalın bir ifade ile pozitif psikolojinin amacı; psikolojinin odağında bulunan, yalnızca hayattaki en kötü şeyleri onarmakla meşgul olmak değil aynı zamanda olumlu nitelikleri desteklemek ve inşa etmeye yönelik bir değişim için başlangıç yapmaktır (Csikszentmihalyi and Seligman, 2000).

Pozitif psikoloji, bireyin gelişimine katkıda bulunan koşullar ve süreçleri konu edinmektedir (Gable and Haidt, 2005). Pozitif psikolojinin bireysel ve toplumsal anlamda amaç edindiği bazı nitelikler vardır. Bu nitelikler: öznel iyi oluş, hoşnutsuzluk, geçmiş yaşantılara takılıp kalmayarak geçmişteki yaşantılardan doymuş bir memnuniyet hali, şu an içinde akış (bir işi yaparken zaman ve mekândan soyutlanıncasına o işe adapte olarak onunla meşgul olmak), mutluluk, gelecek için umut beslemek ve iyimser olmaktır. Pozitif psikoloji; bireysel anlamda, olumlu özelliklerle ilgilidir. Bunlar: aşk ve meslek kapasitesi, cesaret, kişilerarası iletişim becerisi, estetik duyarlılık, azim, affedicilik, özgünlük, geleceğe yönelik olma, maneviyat, yüksek yetenek ve bilgelik olarak sayılabilir. Grup düzeyinde ise, vatandaşlık erdemleri ve bireyleri daha iyi vatandaşlığa doğru yönlendiren kavramlarla ilgilidir. Bunlar: sorumluluk, özen, fedakârlık, nezaket, ılımlılık, hoşgörü ve iş ahlakı olarak sıralanabilir (Csikszentmihalyi and Seligman, 2000).

ABDALLIK VE ÂŞIKLIK GELENEĞİ İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA BİR GARİP ÂŞIK NEŞET ERTAŞ VE ŞİİR DÜNYASI

Dr. Öğr. Üyesi Erhan SOLMAZ

Uşak Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Güney-Doğu
Türk Lehçeleri, (Özbek-Uygur), *erhan.solmaz@usak.edu.tr*

ÖZET

XVI. yüzyılda Anadolu sahasında değişmeye başlayan sosyokültürel ortamla birlikte ozanlar da bir dönüşüme uğramış ve sistematik icralarıyla “âşık” ismini alan usta anlatıcılar ortaya çıkmıştır. İrticalen söz söyleme kabiliyetine sahip olan bu usta icracılar, köklerini Türk sözlü geleneğinden almakta ve aynı zamanda da yetiştikleri kültürel ortamın kodlarını gelecek kuşaklara aktarmaktadırlar. Geçmiş ile gelecek arasında kurulan bu kültürel köprünün mimarı olan âşıklar, çerçevesi belli olan bir geleneğin içerisinde yetişirler. Bu geleneğin oluşmasında da usta-çırak ilişkisi, rüya görme ve bade içme, saz çalma, mahlas alma gibi aşamalar vardır. Bu aşamaların her birinin tarihî kökeni ve değeri bulunmaktadır ve bu aşamalar geleneksel “anlatıcı kimliği”nin oluşmasının da aslî unsurlarıdır. Bu unsurların sistematik olarak bir araya gelmesiyle de âşıklık geleneği oluşmuştur ve bu gelenek, başlangıcı sayılan XVI. yüzyıldan günümüze kadar önemli temsilcilerle varlığını sürdürmüştür. Tarihî seyir içerisinde gelenek kendini güncellemiş, temsilcileri bu güncel ortam içerisinde eserlerini icra etmişlerdir. Bu bağlamda XX. yüzyılın önemli âşıklarından biri de Neşet Ertaş’tır. Neşet Ertaş kendi kültürel kimliğini tanımlarken abdal olduğunu ifade eder. Abdallar ise; XI. yüzyılda Anadolu Türk tarihinin inşasında etkili olan ve ağırlıklı olarak Orta Anadolu’da yaşayan bir Türkmen zümresidir. Merkezine insanı alan, hoşgörü, saygı, aşk gibi temel değer ve kavramlarla kendilerine ait bir yaşam felsefesine sahip olan bu Türkmen taifesi, Orta Asya’dan Anadolu’ya gelirken söz söyleme ve müzik yeteneklerini de beraber getirmiş bu derin felsefeyi ve geleneği ezginin koruyuculuğuyla günümüze kadar taşımışlardır. Bu çalışma kapsamında da âşıklık geleneği içerisinde Neşet Ertaş’ın yeri ve önemi üzerinde durulacaktır. Öncelikle âşıklık geleneği hakkında bilgi verilecek ardında da abdallık ve âşıklık arasındaki ilişkiden söz edilecektir. Abdal zümresinden gelen ve âşıklık geleneğinin XXI. yüzyıldaki temsilcisi konumundaki Neşet Ertaş’ın yetiştiği ortam, icrası, edebi dünyası hakkında bilgi verilecektir. Çalışmanın temel amacı; abdallık ile âşıklık geleneği arasındaki ilişkiyi göstererek, âşıklık geleneğinin günümüzde de varlığını sürdürdüğünü ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Abdal, âşık, gelenek, icra, aktarım.

TÜRKÜLERDEN KARAMAN'I OKUMAK

Dr. Öğr. Vahdi ÖZER

Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
vahdiozer70@gmail.com

ÖZET

Kültür, milleti millet yapan unsurların en başında gelir. Kültürleri kaybolup giden milletler kendilerini yozlaşmanın içerisinde bulabilmektedir. Yozlaşmanın ve kültürel değerlerin kaybolup gitmemesi adına yapılan çalışmaların başında Türk halk kültürü çalışmaları gelmektedir. Bu çalışmaların içerisinde ise anonim halk edebiyatı ile ilgili olanlar önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Anonim halk şiirindeki türlerin içerisinde ise türküler ilk sıralarda gelmektedir. Türküler, Türk milletinin duygu, düşünce ve hislerinin dizelere yansımış şekilleridir. Sözlü ve yazılı ürünlerimizin başında türküler gelmektedir. Türküler, hem ferdi konuları hem de toplumsal konuları ele almıştır. Türk milletinin yaşayan canlı hafızasıdır. Bundan dolayı bir milletin yaşayışını, karakterini, kültürünü, kendine has özelliklerini türküler en güzel şekilde ortaya koymaktadır. *Türküler insanoğlunun başına gelen olayları, bunun toplum içindeki iz ve akislerini, aşk, hasret, gurbet gibi yeryüzünün ortak duygularını, mert ve kahramanlık gibi millî karakteri, tarihî olayları konu alan bir kültür hazinesidir*” (Özbek, 1994, s. 63). Genellikle aşk, sevgi, hasret, ayrılık, seveda ve memleket sevgisi gibi temalar türkülerde en çok işlenen konuların başında gelmektedir.

Türkülerden Karaman'ı okumak adlı çalışmada, Karaman'ı anlatan türküler ışığında Karaman ilinin, bu ile ait türkülerde nasıl anlatıldığı, hangi özelliklerinin öne çıktığı ortaya konulacaktır. Ayrıca söz konusu türkülerin şekil, ezgi, işlev ve müzikal açılarından tahlil ve tasnifi yapılacaktır. Türküler, Karaman ile ilgili akademik ve amatör araştırmalar sonucunda hazırlanan çalışmalardan elde edilmiş metinler arasından seçilmiştir. Karaman'ın tarihî, coğrafyası, ekonomisi, sosyal ve etnik yapısı hakkında bilgi verilmek suretiyle çalışmanın anlaşılabilirliğine katkı sağlanacaktır.

Karaman türkülerinin içeriği incelendiği zaman türkülerin içerisinde Karaman'ın önemli tarihî ve dinî şahsiyetlerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu şahsiyetler içerisinde Karamanoğlu Mehmet Bey, Piri Reis, Yunus Emre, Âşık Kenzî'ye türkülerde rastlamaktayız. Karaman'ın dereleri, kuyuları, dağları, yolları öne çıkan tarım ve hayvancılık ürünleri yanında Karaman üzerine söylenen güzellikler de türkülerde yer almıştır.

İçerisinde Karaman adı geçen bu yöreye ait türkülerin ele alınacağı bu bildiriyle türkülerden hareketle şehrin toplumsal hafızadaki imajı da ortaya konulmuş olmaktadır.

TARİHSEL SÜREÇTE ARAKIYE KEÇE BAŞLIKLAR (YUNUS EMRE BAŞLIKLARI)

Doç. Naile Rengin OYMAN

Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü
renginoyman35@gmail.com

ÖZET

Başa giyilen başlıklar, onları süsleyen taşlar, tarihsel süreç içerisinde coğrafya, devletin otoritesi, ekonomik gücü ve birbirinden farklılık arz edecek pek çok unsura göre şekil alır. Arakiye, sözlük anlamıyla eskiden dervişlerin giydikleri ince külahtır. Arapça arak kelimesinden türetilmiş olup ter çeken başlık, terlik anlamına gelir. Yapımında keçe yünü ve bazen tiftik kullanılan arakiyenin yapılış tekniği Mevlevi sikkesine benzer.

“Arak”; Arapça “ter” demektir. “Arakiye” ise, teri alması için başa giyilen takkidir. Rengi genellikle kirli beyazdır. Koyun veya deve yününden yapılmıştır. Sikkeden kısadır. Yalnızca giyilebildiği gibi, fesin veya sikkenin altına da giyilir. Arakiye, önceleri herkes tarafından giyilirken, daha sonra sadece dervişlerin giydiği ve böylece bir derviş çeyizi olarak ün yapan bir tür takke olarak da tanınmıştır.

“Arakiye giymek”, hak ve liyakat konusudur. Tarikat ve dergâh da belli bir seviye ve mevkiye geliş sembolize eder. İfade ettiği nâzik ve nâzenin edebi, ahlâkî anlamların dolayı “Arakiye” de diğer Mevlevi kıyafetleri gibi, düzenlenen özel bir merasimle, Şeyh’in elinden giyilir. Buna “Arakiye Tekbirlleme” denilir. Dervişe önce “Arakiye” daha sonra, zamanı gelince de “Sikke” tekbirlenir.

Arakiye başa giyildiğinde, bir çeşit giyenin başını, başın içindeki aklı, ışığı, bilgiyi, ilmi, daha doğrusu kişi yola girdikten sonra mürşidi tarafından kişiye yüklenen manevi ilmi, ledünni ilmi (Allah bilgisine ve sırlarına ait, Hz. Muhammed’e Allah tarafından ihsan olunan bilgi, Hakikati Muhammediyye veya Hakikati Ali’ye varışın bilgisi) gibi, asli bir bakış açısını, görüyü tanımlar.

Konya Mevleviliğin gelişip büyüdüğü en önemli merkezdi. Bu bağlamda 1925 yılına kadar Konya’da yirmi kadar sikkeci esnafı varken, şapka kanunun çıkmasıyla esnaflar atölyelerini kapatmak durumunda kalmışlardır. Bu kanunlarla birlikte özellikle keçeden yapılan sikke, haydari, arakiye, tarikat taçları ve keçe külah üreten keçeci esnafı işyerlerini kapatmıştır.

Bu çalışmada, günümüzde Yunus Emre başlığı diye de bilinen keçeden yapılmış Arakiye’nin tarihçesi, felsefesi, çeşitleri ve yapılışı hakkında bilgiler verilecek örneklerle açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arakiye, keçe başlık, Yunus Emre başlığı, derviş çeyizi

NURİ İYEM RESİMLERİNDEKİ KOCA GÖZLÜ ANADOLU KADINLARI**Doç. Dr. Mustafa DİĞLER**

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Resim Bölümü

001mustafadiğler@gmail.com

ÖZET

Nuri İyem sanat anlayışını Anadolu halkına sanatı sevdirmek üzerine kurmuş sanatçılarımızdandır. O bu nedenle toplumun içinden çıkmış olan değerleri anlatmayı tercih etmiştir. İyem resimlerinde bakışları insanın derinliklerine işleyen kadınlar resmetti. O yaptığı resimlerinde yanık tenli, karakaşlı ve kara gözlü Anadolu kadınlarına yeniden bir anlam kazandırmış ressamlarımızdan ve toplumsal gerçekçiliğin önemli temsilcilerinden birisidir. Nuri İyem 'in resimlerinde ele alınan kişiler farklı olsalar da aynı gözler ile izleyiciye bakmaktadırlar. Bu resimlerin bazen renkleri farklıdır, bazen yüzlerdeki ifadeler değişmektedirler fakat izleyiciye bakan gözler hep aynıdır. İyem'in resimlerinde gördüğümüz kadınlar çoğunlukla Anadolu'nun köy yaşamı ile ilintilidir. O resimlerinde yer alan Anadolu kadınlarını bazen bir yemeni ile resmi izleyene hissettirir bazen de arka planda ele aldığı tarlalar ile bazen de resmine konu olan kadının gözlerine yerleştirdiği bir hüznle ele almaktan çekinmezdi. Ayrıca resimlerinde renkleri de, çizgileri de vurgulamaktan kaçınmamıştır. Nuri İyem resimlerinde Anadolu'nun ekmeğini topraktan çıkaran, emektar, aşklarının melankoliklerini içinde yaşamaya alışmış, kimi zaman suskun, kimi zaman nazlı Anadolu kadınlarını tüm gerçeklikleri ile resimlerinde saf yüreklilikle işlemiştir. Bu çalışmamızda Resimlerinde kullandığı kadın figürünün derdi ne idi? Kaşlarını hafifçe yukarı kaldırarak uzaklara dalan gözleri ile neyi hayal ediyordu? İyem 'in resimlerindeki bu koca gözlü Anadolu kadınları neye bakıyordu? Yapacağımız resim analizleri ile bu soruların cevaplarını arayacağız. O sanatında kendisine bazı şeyleri dert edinmiş ve edinmiş olduğu bu dertleri didik didik etmek sureti ile sorunun derinliklerine sanat yolu ile inmiş ve yaptığı her işte daha derinlere inebilmiş ressam kuşağı içerisinde kendine yer edinmiş bir sanatçıdır. İyem yapmış olduğu resimlerinde genellikle Anadolu kadını ve Anadolu'nun kırsal yaşamını gerçekçi bir üslupla ele almasını bilmiştir. Bu çalışmada literatür taraması yapıp resim analizleri ise gösterge bilim yöntemi ile incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Nuri İyem, Anadolu, Kadınlar, Gözler, Türk Resmi

OSMANLI YAZMA ESERLERİNDE HÂRUT VE MÂRUT TASVİRLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe TANRIVER CELASİN

Karamanoğlu Mehmetbey Üni. Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi/Geleneksel Türk Sanatları Bölümü
aysetanrivercelasin@kmu.edu.tr

ÖZET

Kur'an-ı Kerim'de adı geçen ve büyü ile ilişkilendirilen Hârut ve Mârut, İslâm dininin yanı sıra diğer dinlerde ve kadim kültürlerde karşımıza çıkan iki melektir. Bu araştırmanın konusu Osmanlı yazma eserleri kapsamında Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde bulunan Hârut ve Mârut tasvirleri ve taşıdıkları ikonografik değerlerdir. Araştırmanın giriş kısmında, Hârut ve Mârut hakkında bilgi verilmiş ve İslam dininin yanı sıra diğer dinlerde ve kadim kültürlerde bulunma biçimleri incelenmiştir. Konu iki ana başlıkta ele alınmış olup birinci kısımda Hârut ve Mârut tasvirlerinin ikonografik değerleri üzerinde durulmuş, ikinci kısımda ise Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde bulunan 10 adet yazma eserdeki Hârut ve Mârut tasvirleri incelenmiştir.

İnsanoğlundan daha itaatkâr olduğunu iddia eden melekler topluluğunun içinden temsilci olarak seçilen Hârut ve Mârut, nefis sahibi yetişkin iki erkek olarak insanların arasına gönderilirler. Zühre adında çok güzel bir kadınla tanışan Hârut ile Mârut, girdikleri nefis mücadelesini kaybederek zina yapmak, adam öldürmek gibi büyük günahlar işlerler. Günahlarının cezası olarak kıyamet gününe kadar ayaklarından bir kuyuya asılırlar. Rivâyete göre; yanlarına gelenlere eşlerin arasını bozacak ve onları boşanmalarını sağlayacak büyüü öğretmektedirler. İsrâiliyat kaynaklı bu kıssalar Acâibü'l-Mahlukât ve Fâlı Kur'an gibi yazmalarda tasvirlenmiş olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hârut, Mârut, Tasvir, Büyü

YEME İÇME MEKÂNLARININ DEKORASYONUNDA KULLANILAN GELENEKSEL KÜLTÜR ÜRÜNLERİNİN SIVAS ÖLÇEĞİNDE İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Neslihan Huri YİĞİT

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fak. Türk Halkbilimi Böl.

nhyigit@outlook.com

ÖZET

Küresel ekonominin ve modern yaşamın eliyle standartlaşan, tektürleşen ve sıradanlaşan yaşam, kentli insanın sıkılmasına; sürekli farklı arayışlarla hayatını renklendirmeye çabalamasına sebep olmaktadır. Her alanda ortaya çıkan bu tek türlü üretim ve tüketim çılgınlığı insanları monoton bir hayata hapsedmektedir. Bu noktada özel günlerde ve bayramlarda mağazaların vitrinlerinde gördüğümüz ufak tefek dekor değişimleri bile tüketiciyi cezbetmek için yeterlidir.

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nde en temelde yer alan fizyolojik ihtiyaçlara dâhil edilen yeme içme ihtiyacı; arkaik toplumlardan beri insanoğlunun avcılık, toplayıcılık, tarım üretimi şeklinde ilerleyen bir döngüye girmesine neden olmuştur. Makineleşmenin ve çalışan nüfusun artması neticesinde doğrudan sofrada tüketilmeye hazır paketlenmiş gıdalara, ayaküstü yenmeye hazır fastfoodlara ya da restoran yemeklerine rağbet artmıştır. Artan rağbet, rekabeti doğurmuş, en çok tüketiciye ulaşmak için reklam sektörünün canlanmasına kapı aralanmıştır. Bunun haricinde yeme içme mekânlarında yapılan bazı küçük dokunuşlarla da tercih edilme oranının artırılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda yeme-içme mekânlarının dekorasyonunda kullanılan malzemeler, mekâna hâkim renkler, ışık özellikleri, mobilyalar ve aksesuarlar mekân-kültür-kimlik ekseninde incelenmeye değerdir.

Biz bu çalışmamız kapsamında Sivas'ta yeme içme alanında yoğun olarak hizmet veren mekânların dekorasyonlarını inceleyerek geleneksel kültüre ait ürünlerin, objelerin ve etnografik eşyaların kullanımlarını irdeleyeceğiz. Bunların yanında mekânlarda kullanılan tablolar, resimler ve fotoğraf kareleri ile mekân adları da incelemeye dahil edilerek Türkçe kullanıma uygunlukları tespit edilecektir. Çalışma sahada derleme yöntemi ile oluşturulacaktır.

Anahtar kelimeler: Mekân, Gelenek, Kültür, Yeme İçme Mekânları.

KARAMAN İLİNDEKİ KARAMANOĞLU BEYLİĞİ'NE AİT CAMİLERDE BULUNAN MİHRAP YAZILARININ ESTETİK TAHLİLİ

Arş. Gör. Yunus Emre ÇELİK

Stileyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü
yemre.munafi@gmail.com

ÖZET

1261 senesinde tahta geçen Selçuklu Sultanı IV. Kılıçarslan tarafından Karaman Bey'e beylik verilmesi ile siyaset sahnesine çıkan Karamanoğlu Beyliği, XIII ve XV. yüzyıllar arasında geniş bir bölgeye hükmederek bölge siyaseti üzerinde etkili olmuştur. Bu süre içerisinde bulunduğu topraklar üzerinde birçok mimari eser vücuda getirmiştir. Her ne kadar büyük bir kısmı günümüze ulaşmamış olsa da döneme ait mimari eserlerden en çok dikkat çekenler cami ve mescitlerdir. Türk-İslam kültürünün önemli mimari eserleri olan cami ve mescitler, devrinin estetik gücünü en çok yansıtan yapılar olarak karşımıza çıkar. Cami ve mescitlerde mihraplar, Selçuklu ve Beylikler Dönemi'nde tezyin açısından ayrı bir öneme sahiptir. Karamanoğlu Beyliği'nde de bir istisna olmayıp mihraplar; çini, ahşap ve taş işçilikleriyle ön plana çıkmakla birlikte yazı tezyinini de bünyelerinde barındırmaktadır. Yazı, çoğunlukla mihraplarda alınlıkta ya da pervazlarda görülmektedir. Eserlerde dönemin yazı üslubunu barındıran tezyinat, kimi cami ve mescitlerde sonradan yapılmış onarım ve restorasyonlardan dolayı değişmiştir. Karamanoğlu Beyliği Devri'nde yapılan mimari eserlerin tezyinine dair akademik çalışmalarda hüsn-i hat tezyinatı fazla yer bulamamış ve detaylı bir anlatıma tabi tutulmamıştır. Bu da yazı sanatı açısından bir faslı karanlıkta bırakmaktadır. Çalışmamız bu noktaya ışık tutarak devrin üslubu, sonradan yapılan değişikliklerin durumu ve etkileri üzerine yoğunlaşarak Karaman ili sınırları içinde kalan cami ve mescitlerin mihrap yazılarını inceleme gayesini gütmektedir. İnceleme ve tahlil; kullanılan yazıların anatomik kaideleri ve tasarım ilkeleri üzerinden yapılmış; devrin üslup özellikleri gözetilerek yazıların estetik hususiyetleri araştırılmıştır. Mihrap yazılarının büyük kısmında dönemin üslup anlayışı görülmediğinden sonradan değişiklikler yapıldığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte yapılan değişikliklerde yazıların bir hattat tarafından yazılmadığı, harf bünyesi ve istif noktasında geleneksel usullere uymadığı görülmüştür. Devre ait yazılarda ise harflerin yaldızla boyandığı; tadilat sonucu yazı bütünlüğünün bozulduğu tespit edilen diğer hususlardandır.

Anahtar Kelimeler: Karaman, Mihrap Yazısı, Kitabe, Hat Sanatı

MEVLÂNA MÜZESİNDE YER ALAN KARAMAN HALILARININ İMGE SEMBOL BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Ahmet Hakan YILMAZ

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Resim Bölümü
ahmethyilmaz@kmu.edu.tr

ÖZET

Yüzyılların birikimi olan Türk milli kültürü, imge sembol bağlamında asil bir sanat eseri olarak diğer sanat kollarında olduğu gibi Türk el sanatlarında da hayat bulmuştur. El sanatlarının yaygın örnekleri olarak bilinen halılar üzerindeki motifler, renkler ve nakışlar ile dokunuşlarındaki eşsiz incelikleri yanında samimi ve sembolik ifadeleri dolayısıyla sanatseverlerin haklı ilgisini çekmektedir.

Günümüzde bir sanat kolu olarak kabul edilen “Halı” atalarımızın ana ve ilk yurtları olan Orta Asya’da, milattan önceki asırlarda başlattıkları, bütün gittikleri yerlere götürüp yaydıkları, sanat yönünden her geçen gün geliştirerek bugüne ulaştırdıkları milli sanatlarımızın bir şubesidir. Türklerin en güzel yaratmalarından biri olan “Halı”, dünya medeniyetine verilmiş olan güzel bir armağan olarak kabul edilir.

Halılar önceleri bir ihtiyaç maddesi iken, giderek süsleme özelliği de kazanarak, tekniğin imkânları içerisinde ve geleneksel oluşuyla toplumun kendine özgü sanat anlayışını yansıtan bir sanat eserine dönüşmüştür.

Türkiye’de sanat tarihinin, bir bilim dalı olarak ortaya çıktığı dönemlerde halk bilim araştırmaları ve derlemeler yapılmaya, etnografik malzemeler toplanmaya başlanmıştır. Ancak bu malzemeler salt biçimsel özellikleri göz önünde bulundurarak sınıflandırıldığından adeta bu eserin yaratıldığı ortam yok sayılmakta, biçim ve içerik arasında olabilecek simgesel bağlantılar kurulamamaktadır.

Sanatsal nesnelerin ortaya çıkış nedenleri ve ne amaçla kullanıldıkları, üreten ve kullananlar tarafından ona yüklenen anlamlar sanat eserine yeni bir yaklaşım doğuracaktır. Bu nedenle Karaman halılarında motiflerin biçimleri yanında imge sembol bağlamında incelenmesi ve kaynakların temellendirilmesi gerekmektedir. “Kültürel belirtiler” olarak ortaya çıkan olgularda, yaygın olarak kullanılan motiflerin sembol dilinde anlam yüklemeleri, efsane, inanış ve imgesel yaklaşımlarla mümkün olacaktır.

Bu bilgiler ışığında Karaman halıları incelendiğinde bu halıların, üzerinde taşındıkları motiflerle biçim ve içerik bakımından zengin bir sembol içeriği ile geleceğe uzanan sanat eserleri olarak tarihteki yerini alacaktır.

Anahtar Kelimeler: Karaman, Halı, İmge, Sembol, Sanat, Motif

KARAMAN'DA BİR GELENEKSEL TÜRK EVİ: TARTAN KONAĞI

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba LEVENT KASAP

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, levent.tugba@gmail.com

ÖZET

Tarih boyunca insanoğlu yaşamını geçirdiği mekânlarda kendinden ve yaşadığı toprakların kültüründen izler bırakmıştır. Türk evi de ait olduğu kültüre ilişkin birçok izi hem plan şeması olarak hem kullanılan malzemeler, mobilyalar, hem de mekân içinde oluşturulan çeşitli düzenlemelerle aktarabilen bir niteliğe sahip olmuştur. Türk Evini kullanıcısının yaşama biçimi şekillendirmektedir. Yaşamın ait olduğu kültür, coğrafya ve topografya Türk Evinin temel özelliklerini oluşturmaktadır. Türk Evi kullanıcısına kolaylık sağlayan, kullanım esnekliği sunan, kullanıcısının ekonomik özelliklerine göre şekillenebilen, ait olduğu topraklara yakın bölgede yer alan malzemelerle ve araçlarla inşa edilebilen özelliklere sahiptir. Bu özellikleri Türk Evini özgün, nitelikli ve estetik kılmaktadır. Türk evi kültürel izleri gelecek nesillere aktarabilecek ve tanıtabilecek niteliğe sahip olması bakımından önemlidir. Bir kültürel miras olarak tanımlanabilecek Türk Evi örneklerine Bursa, İstanbul, Antalya, Mardin, Trabzon, Kayseri, Burdur, Muğla gibi Anadolu'nun birçok yerinde rastlanabilmektedir. Günümüze kadar varlığını sürdüren ve ait olduğu kültürün izlerini yansıtan önemli yapılardan biri de İç Anadolu bölgesinde Karaman'da yer alan Tartan Konağı'dır. Tartan konağı Tartan ailesinin yaşamına tanıklık etmiş, mekân planlaması bakımından tipik bir Türk evi örneğidir. Tartan Konağı ile ilgili sınırlı çalışmaya ulaşılmış olmak bu çalışmanın gerekliliğini oluşturmaktadır. Bu araştırmanın amacı Tartan Konağı'nın Geleneksel Türk evi özellikleri bağlamında değerlendirmek, alan yazına kazandırmak ve böyle önemli bir değeri kayıt altına almaktır. Yerinde gözlem ve fotoğraflama yöntemi ile konağın plan şeması çıkarılmış, malzeme, aksesuar, mobilya, renk ve doku gibi mekân öğeleri bakımından Türk Evi özelliklerine göre değerlendirilmiştir. Bu çalışma Karaman ilinde yer alan Türk Evi özelliğine sahip konutların kayıt alınmasıyla ilgili örnek teşkil etmesi bakımından önem taşımaktadır ve bundan sonra Karaman ilinde yapılacak kayıt alma çalışmalarına ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Türk Evi, Karaman, Tartan Konağı, Kültürel Miras.

KARAMANOĞLU MİMARİ ESERLERİNDE HAYVAN SEMBOLİZMİ ÜZERİNE MİTOLOJİK BİR İNCELEME

Dr. Betül Serbest YILMAZ

Karatay Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü
betul.serbest@hotmail.com

ÖZET

Türkler dünyanın en eski milletlerinden birisi olarak yüzyıllar boyunca dünyanın dört bir tarafına dağılarak imparatorluklar kurmuşlar, bu nedenle birçok kültürü ve medeniyeti tanıyarak ve bunlarla etkileşim kurarak zengin bir kültürel birikime sahip olmuşlardır. Bu zengin kültürel birikimde çeşitli efsane ve mitolojik öğeler önemli bir yere sahiptir.

Mitolojiler ve milletlere ait bilgilere ulaşmada mimarının ve buna bağlı sanat eserlerinin yeri çok önemlidir. Karamanoğlu mimari eserlerinde de görülen mitolojik öğeler, birçok motifin yanında kullanılan hayvan figürleri ile de dikkat çekmektedir. Türk mitolojilerinde oldukça sık kullanılan hayvan imgesi ve buna bağlı gelişen sembolizm Karamanoğlu mimari eserlerinde değişik hayvan figürleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

İslamiyet öncesi mitolojik unsurlar barındıran hayvan figürlerinin, İslamiyet sonrası anlam değişikliğine uğrayarak yeniden kullanılmamaya başlanmasıyla kendi özgün yorumlarına kavuşmuştur.

Bu çalışmada Türk ve doğu mitolojilerinde yer alan hayvan figürleri anlamlarıyla araştırılmış, hayvan figürlerinin mimaride kullanımı, uygulamaları ve zaman içinde gösterdiği değişiklikler Karamanoğlu mimari eserleri üzerinden aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karaman, Mitoloji, Hayvan Figürü, İmge, Sembol, Sanat

OSMANLI HAPİSHANE MİMARİSİNDE MEKÂN TANIMLARI

Arş. Gör. Dr. Emre KOLAY

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü

ekolay@mku.edu.tr.

ÖZET

Tanzimat'ın ilanı sonrası değişim geçiren Osmanlı ceza sistemi, 1840, 1851, 1858 ve 1880 yıllarında düzenlenen nizamnameler ile Batı normları doğrultusunda temel şeklini almıştır. Bu düzenlemeler beraberinde zanlıların ve mahkûmların tutulacakları mekânların da yeniden tasarlanmasını gündeme getirir. Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı vilayetlerindeki hapishaneler hakkında detaylı raporlar merkeze ulaştırılır ve hapishanelerin mevcut koşulları hakkında bilgiler toplanır. Hapishanelerin fiziki şartlarındaki yetersizliklerin firar, salgın hastalık ve ahlaki problemlere yol açması göz önünde bulundurularak çeşitli talimatnameler ve tip projeler geliştirilir. Osmanlı arşivleri, hapishane projeleri konusunda oldukça çeşitli ve mimarlık tarihi açısından dikkat çekici dosyalara sahiptir. Dosyalar içerisinde bulunan farklı boyutlarda hazırlanmış bu projeler vaziyet planları, kat planları, kesitler, cephe çizimleri ve mimari elemanların çizimleri ile inşa edilmesi düşünülen hapishane binalarının mimari özellikleri hakkında yorum yapılabilmesine olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda, ceza kanunlarına paralel bir şekilde üzerine düşünülerek hazırlandığını söyleyebileceğimiz bu projelerde, hapishane içerisinde yer alan mekânların yerleşim düzeni ve işlevleri gibi mekân organizasyonları hakkında da detaylı bilgilere ulaşılmaktadır. Farklı plan tiplerinde ve farklı ölçeklerde hazırlanan söz konusu projelerin ne derece hayata geçirildiği tam olarak bilinemese de hapishane gibi sürekli yaşam merkezi olarak hizmet veren bir mekânın tüm detaylarıyla düşünüldükçe tasarlandığı görülmektedir. Yalnızca koğuşların ve helaların belirtildiği projeler olduğu gibi detaylı çizimlere rağmen hiçbir mekân tanımı olmayan projeler de mevcuttur. Bazı projelerde ise oldukça detaylı bilgiler verilmekte, yapının cephe, kat planları, vaziyet planları ve kesitleri sunulmakla birlikte tüm mekânların işlevleri de not edilmektedir. Gardiyan odaları, zabıt odaları, memur odaları, cinayet ve cünha koğuşları, tevkifhaneler ve nisa (kadın) koğuşları gibi mekânlar işlevi belirtilen birimlerden bir kısmıdır. Çalışmamız, hapishane projelerinde tanımlanan mekânların, işlevi doğrultusunda gelişen mimari organizasyonunu Osmanlı arşivlerinden elde ettiğimiz belgeler eşliğinde yorumlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hapishane Mimarisi, Osmanlı Mimarisi, Tanzimat, Mekân

DİVANÜ LUGAT-İT-TÜRK’TE TÜRK KÜLTÜRÜNÜN REFERANSLARI

Prof. Dr. Şahin FİLİZ

Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü
sfiliz@akdeniz.edu.tr

Doktora Öğr. Bakittizhamal IMANMOLDAEVA

Kazak Abay Milli Pedagoji Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Sosyo-Felsefi Disiplinler Bölümü

ÖZET

Bargsan’da doğan Ebu Abdillâh Sedidüddin Muhammed b. Muhammed b. Ali el-Kaşgarî (ö.1305), kısaca Kaşgarlı mahmud olarak tanınmaktadır. Ünlü eseri “Divanü Lûgat-it-Türk”ü, 1057-1072 yılları arasında Türk ve Arap illerinde dilsel malzemeler toplayarak Bağdat’ta 1072’de tamamlamıştır. “Türk dilinin Arapça ile yarışacak kudrette olduğu göstermek” ve “Türkçe’yi Araplara öğretmek” olmak üzere iki temel nedene bağlı olarak yazdığı Divan, şekil olarak Türkçenin belli başlı kurallarını, prensiplerini ve yapısını bütün açıklığı ve derinliği ile ortaya koymaktadır. Arapça ile yarışacak hatta ondan daha üstün olacak kadar sözcük, kural ve kullanım zenginliği olan Türk dili, Kaşgarlı Mahmud’un kendi döneminde ve sonrasında böyle bir dil bilgisi vukufiyetiyle ele alınmış değildir. Ancak Divan’ın şekilden öte daha önemli özelliği, içeriğidir. Türk dili Divan’da içerik olarak tüm zenginliği ve ifade gücü ile ortaya çıkar. Dil-düşünce ilişkisi, sözcüklerin şeyleri yani olgu ve olayları temsili ile kurulur. Bu temsil, Wittgenstein ‘ın dar anlamda *sözcük-şey ya da sözcük-olgu* arasında kurduğu ilişkinin ilerisindedir. Kaşgarlı Mahmud, Türkçe her bir sözcüğü, herhangi bir tekil şeyi ya da olguyu birebir temsil etmesi ile sınırlandırmaz. Tek bir nesne ya da olguyu gösteren bir sözcüğün bile gerisinde Türk kültürünün maddi ya da manevi ögesine işaret eden mutlaka bir “hikâyesi” vardır. Buna göre her sözcük, kendi hikâyesiyle vardır ve dile salt temsili bir gösterge olarak bakmaz; ardından sürüklediği kültürel bir anlamı da katar. Türkçede sözcükler, olgusal olsun olmasın, işaret ettiği şeylerin anlamlarıyla organik bir bağlantı içindedir. Bu yüzden yabancı sözcükleri kolay kabul etmez. Çünkü başka bir dilden gelen herhangi bir sözcük, ardındaki hikâyesi ile birlikte taşınmamışsa, sadece “gösteren-gösterilen” mekânına hapsolür. Kaşgarlı Mahmud, Divan’ında Türkçenin sadece dilsel prensiplerine değil, belki daha çok, dil-anlam ilişkisindeki doğallığa vurgu yaptığı için, bütün Divan boyunca Türk kültürünün büyük ölçüde Türk diliyle taşınıp yaşatıldığı gerçeğini, bugünün adıyla, dil felsefesine konu olabilecek yetkinlikte ortaya koymaktadır. Kaşgarlı için Türk dili, Türk kültürünün kendisidir.

Anahtar Kelimeler: Kaşgarlı Mahmud, Divan, Türkçe, Dil, Kültür, Felsefe.

TÜRKÇE SÖZLÜK'TE HASTALIK ADLARI

Doç. Dr. Okan Celal GÜNGÖR

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm
okancelgungor@hotmail.com

ÖZET

Ad, Türkçe Sözlük'te, bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam; adlandırma ise somut veya soyut varlıkları veya nesneleri isimlendirme olarak tanımlanmaktadır. İnsanoğlu çevresiyle olan ilişkisinin doğal bir sonucu olarak varoluşundan bu yana anlamak, algılamak, anlabilmek ve birbirinden ayırabilmek için çevresinde gördüğü veya hayal edebildiği her şeyi ad verme ihtiyacı duyar.

Hastalık, organizmada birtakım değişikliklerin ortaya çıkmasıyla sağlığın bozulması durumu olarak tanımlanmaktadır. İnsan biyolojik yönden bir organizma olduğu için her canlı gibi doğar, büyür ve ölür. Bu süreçte de çeşitli hastalıklarla karşılaşması tabiidir. Hatta hastalıkların tarihinin insanoğlunun tarihiyle başladığını söylemek yanlış olmaz. İnsanoğlunun yakalandığı hastalıklar ise zamana, çevresel koşullara ve daha farklı sebeplere bağlı olarak süreç içinde değişmiş, çeşitlenmiş ve başkalaşmıştır. Hastalıkların değişimine ve çeşitlenmesine paralel olarak hastalık kavramına ve hastalıklara verilen adlar da değişim göstermiştir. Örneğin sağlıklı olmama, sağlığın bozulması durumu için önceki dönemlerde *çor*, *dert*, *illet*, *maraz*, *sayruluk*, *sökelik* gibi kelimeler yaygın olarak kullanılırken bugün aynı durum daha çok hastalık kelimesiyle karşılanmaktadır.

İnsanoğlu başlangıçta, hastalıkları doğaüstü güçlerle, doğa olaylarıyla ilişkilendirerek hastalıklara çözüm üretmeye çalışsa da hastalıkların varlığı ve bunlara tedavi yöntemlerinin bulunma çabası zamanla teknolojik gelişmelere paralel olarak modern tıbbın doğuşuna zemin hazırlamıştır. Tıp, hastalıkları iyileştirmek, hafifletmek veya önlemek amacıyla başvuru teknik ve bilimsel çalışmaların tümü olarak tanımlanmaktadır. Her bilim alanının kendine özgü terimleri olduğu gibi, tıbbın da organ adlarından ilaç isimlerine, hastalıkların tedavisinde kullanılan araç-gereçlerden hastalık adlarına kadar çok geniş bir yelpazede kendine özgü terimleri vardır. Bu çalışmada, tıp terminolojisi içinde önemli bir yer tutan hastalık adları ele alınacaktır. Çalışmada kaynak olarak TDK'nin Türkçe Sözlük'ü esas alınacak öncelikle, Türkçe Sözlük'te geçen hastalık adları taranarak fişlenecek, tespit edilen terimler hem kavramsal açıdan hem de yapı ve köken açısından işlenecektir.

KIRGIZ TÜRKÇESİ KUZEY AĞIZ GRUBU İLE ALTAY TÜRKÇESİ GÜNEY AĞIZ GRUBUNUN KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Öğretim Üyesi Fatih ÇELİK

Erciyes Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,

fatih.celik@erciyes.edu.tr

ÖZET

Kırgızların binli yılların başından itibaren Yenisey'den Tanrı dağlarına göçmüş olmaları, Kırgız ve Altay Türkçeleri arasında dil özellikleri bakımından ortak yönlerinin olması, Eski Türkçeden ortak söz varlığının ağırlıkta olması vd. sebeplerden dolayı her iki lehçe birbiriyle benzerlik göstermektedir. Bu çalışmada Kırgız Türkçesi Kuzey grubu ağızları ile Altay Türkçesi Güney grubu ağızlarını karşılaştırarak her iki lehçenin arasındaki tarihî bağların ortaya konması amaçlanmıştır.

Bir dilin ya da lehçenin tarihte izlediği yolu, geçmişten bugüne gelişimini ve başka dil veya lehçelerle olan bağlarını ortaya koymak için uygulanan yöntemlerden biri de tarihî karşılaştırma yöntemidir. Bu yöntem ile ağızlar üzerine yapılacak olan karşılaştırma şüphesiz geçmişin saklı izini bulabilmek adına önemlidir. Ağızlar dillerin tarihî dönemlerini kendi içerisinde saklayarak bir dilin ya da lehçenin çıkış kaynağından günümüze kadar kurduğu bağları, bulunduğu coğrafyaları araştırmacıya gösterir.

Kırgız Türkçesi ağızlarının tasnifleri üzerine farklı fikirler olsa da genel kabul gören görüş şu şekildedir; Kuzey grubu, Güneydoğu grubu, Güneybatı (İçkilik) grubu olmak üzere üç ana grubu ayrılır. Kuzey grubu içerisine Talas, Çüy-Tyan-Şan, Isık-Köl, Sınır ağızları girer. Güneydoğu grubu kendi içerisinde Doğu ağızları ve Kuzeybatı ağızları olarak ikiye ayrılır bunların içerisine de Oş, Calal-Abat ve Kara-Üngür suyunun batı taraflarında kullanılan ağızlar girer. Güneybatı (İçkilik) grubu içerisine Batken, Kadamcay, Leylek, Nookat bölgeleri ağızları girer.

Çalışmanın diğer kolunu oluşturan Altay Türkçesi ise Güney ve Kuzey grubu olarak ikiye ayrılır. Güney grubu içerisine Altay-kiji, Telengit ve Teleüt ağızları; Kuzey grubu içerisine Kumandı-kiji, Tuba-kiji ve Çalkandı-kiji ağızları girer. Çalışmada Kırgız Türkçesinin Kuzey grubu ağızları ile Altay Türkçesinin Güney grubu ağızları karşılaştırmalı gramer yöntemiyle ele alınmıştır. Karşılaştırma fonetik, morfolojik ve leksik unsurlar bakımından yapılmıştır. Çalışma ağırlıklı olarak Kırgız Türkçesi Kuzey grubu ağızları ile Altay Türkçesi Güney grubu ağızlarının karşılaştırılması temelinde oluşturulsa da bunların yanı sıra diğer ağızlardan da pekiştirme amacıyla örnekler verilmiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda ele alınan Kırgız Türkçesi Kuzey grubu ağızları ile Altay Türkçesi Güney grubu ağızlarının diğer ağızlara göre birbirine daha yakın olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kırgız Türkçesi, Altay Türkçesi, ağız, fonetik, morfoloji, leksik.

KUTADGU BİLİĞ'DE VAKT-İ SUBH

Dr. Hülya UZUNTAŞ

Trakya Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

hulyauzuntas@trakya.edu.tr

ÖZET

Kutadgu Bilig, Balasagunlu Yusuf tarafından Karahanlı Türkçesiyle 1069-1070 yılları arasında mesnevi nazım şekliyle yazılmış ve Karahanlı hükümdarı Tavgaç Buğra Han'a sunulmuştur. Yusuf'un söz ustalığını takdir eden hükümdar ona "Has Hacib" unvanını verir.

Kutadgu Bilig'in biri Uygur harfli ikisi Arap harfli olmak üzere bugün bilinen üç nüshası vardır. Bunlardan Uygur harfli Herat (Viyana) nüshası ortaya çıkan ilk nüsha olmakla birlikte en zayıf nüsha, en son bulunan Arap harfli Fergana (Nemangan) nüshası ise en yetkin nüsha olarak değerlendirilir. Arap harfli bir diğer nüsha da Mısır (Kahire) nüshasıdır. Reşid Rahmeti Arat her üç nüshayı karşılaştırarak eserin tenkitli metin neşrini hazırlamıştır.

Alegorik bir eser olan Kutadgu Bilig'de dört ana karakter (Kün Togdı, Ay Tol-dı, Ögdülmiş, Odgurmuş) üzerinden iki cihanda "mutlu olma bilgisi" verilir. Yusuf Has Hacib bu bilgileri verirken birtakım kavramlar arasında benzerlik ilgisi de kurarak anlatmak istediklerini okurun veya dinleyicinin zihninde canlandırır. Yusuf'un söz ustalığı sabah/gündüz ve akşam/gece tasvirlerinin yapıldığı beyitlerde de açıkça görülür. Çalışmamızda, Kutadgu Bilig'de sabah vaktinin tasvir edildiği beyitler, Reşid Rahmeti Arat'ın hazırladığı tenkitli metin neşrinden istifade edilerek değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yusuf Has Hacib, Karahanlı Türkçesi, Kutadgu Bilig, Vakt-i Subh.

ARZULAYAN ÖZNEYİ ARZULANAN NESNESİNE GÖTÜREN “AŞK”: CEMÂLÎ’NİN HÜMÂ VÜ HÜMÂYÛN MESNEVÎSİNDE AŞK METAFORU

Dr. Sedanur DİNÇER ARSLAN

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü,

sedanur6106@gmail.com

ÖZET

Bireyi kuşatması, kutsaması, yüceltmesi, derinleştirmesi, değiştirmesi, dönüştürmesi kısacası insanî hususiyetlerle donanmasını sağlayan evrensel duyguların en yücesi aşktır. Aşkın etkin ve etkili gücü, sanatı besleyen güçlü bir kaynak olmasını sağlar. Edebiyatın da temel dinamiğini oluşturan aşk, klasik Türk edebiyatının ana izleğini teşkil eder. Aşkın mana ve ahenk yönünden zengin çağrışım ve ilhamlara açık olması, her gönülde farklı tesirler uyandırması klasik sanatkârların bu konuya meyletme gerekçeleri olarak gösterilebilir.

Şiir ağırlıklı klasik Türk edebiyatında aşk konusunun en çok işlendiği nazım şekilleri gazel ve mesnevîlerdir. Gazel ve mesnevîlere aşk; beşerî ve mecazî, müşahhas ve mücerret tüm boyutlarıyla tezahür eder. Aşk konulu mesnevîler içerisinde değerlendirebileceğimiz 15. yüzyılın Karamanlı klasik şairlerinden Cemâlî’nin *Gülşen-i Uşşâk* olarak da bilinen *Hümâ vü Hümâyûn* adlı mesnevîsi; masalsı ögeler, dinî-tasavvufî mahiyette nasihatlerden oluşan didaktik manzumeler içermesine rağmen beşerî aşkın işlendiği bir mesnevîdir.

Cemâlî’nin *Hümâ vü Hümâyûn*’unda aşk, öznenin nesnesine olan şiddetli bir arzu olup aynı zamanda özneyi nesnesine kavuşması için yola sevk eden dolayımlayıcıdır. Özne ve nesne arasındaki dolayımlayıcının varlığı, René Girard’ın *Romantik Yalan ve Romansal Hakikat* adlı eserindeki üçgen arzu modelini anımsatır. Girard, eserinde roman türlerini iki şekilde tasnif eder. Özne ile nesne arasında dolayımlayıcısız, düz bir münasebet varsa eseri “romantik yalan”, özne ve nesne arasındaki münasebeti ortaya çıkaran bir dolayımlayıcının varlığı söz konusuysa eseri “romansal hakikat” olarak değerlendirir.

Mesnevî, roman türünün klasik Türk edebiyatındaki karşılığıdır. Dolayısıyla *Hümâ vü Hümâyûn* mesnevîsindeki aşk izleği de Girard’ın eserinde sunduğu üçgen arzu modeline göre değerlendirilmeye müsaittir. Mesnevîde işlenen temel aşk ilişkisi mesnevînin başkişisi Hümâ ve Hümâyûn arasındadır. Bunun haricinde Bihzâd-Azerefrûz, Şemse-Hümâ, Fihri-Şemse, Ferâhnâk-Perîzâd gibi kişiler arasında da aşk ilişkileri mevcuttur. Girard’ın sunduğu inceleme modeli esas alınarak mesnevîdeki aşk izleği değerlendirilecek ve sonuçlar tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aşk, üçgen arzu modeli, dolayımlayıcı, özne, nesne.

21. YÜZYILDA TÜRK HALK BİLİMİ ARAŞTIRMALARINDA YENİ YÖNELİMLER: TESPİTLER VE ÖNERİLER

Mustafa DUMAN

Uşak Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

mustafa.duman@usak.edu.tr

ÖZET

Hakikat ötesi çağ, dijital kültür, post-hümanizm ve sanal gerçeklik gibi anahtar kelimelerin birlikte çokça anıldığı 21. yüzyılda teknolojiye bağlı olarak gelişen ve hızlı bir şekilde değişen-dönüşen insan üretim ve tüketim anlayışı bireyin yaşam biçiminde dramatik değişiklikler meydana getirmiştir. Böylesi bir dönemde, araştırma alanı kültür olan halk bilimi disiplini de halk bilgisi ürünlerini tahlil etmede faydalandığı araç-gereç ve yöntemleri değiştirme-dönüştürme eğiliminde olmuştur. Ancak, bu eğilim bazı noktalarda yetersiz kalmakta ve yeni kültürel aktarım ortamlarındaki halk bilgisi öğelerinin tahlilinde yöntem sorunları ortaya çıkmaktadır. Halk bilimi araştırmalarının 21. yüzyıldaki durumunu değerlendirmeyi amaçlayan bu bildiri yeni yönelimler ve araştırma yöntemlerini ele alarak halk bilimi çalışmalarının güncel durumunu tespit etme ve yeni konu önerileri sunma amacına sahiptir. Bildiride; çağımızda halk biliminin kimi ve neyi araştırdığı/ araştırması gerektiği, “gelenek” kavramının günümüzde neyi ifade ettiği, evrensel folklor anlayışı ve üzerine çalışma yapılması gereken güncel konular hakkında tartışmalar yürütülmüştür. Bunun için, Batı’daki folklor araştırmaları ile Türk halk bilimi araştırmalarının tarihi seyri kısaca karşılaştırılmış ve halk bilimi çalışmalarının “konusu”, “yöntemi”, “alan türü” ve “aktarım ortamı”, tarihi süreçteki değişimleri gözetilerek sınıflandırılmıştır. Ayrıca, 21. yüzyılda “halk” ve “gelenek” kavramlarının neyi ifade ettiği üzerinde durularak, bir halk bilimcinin bu kavramlar karşısındaki konumu belirlenmeye çalışılmıştır. 21. yüzyıldaki halk bilimi çalışmalarını bütüncül olarak değerlendirmesi ve yeni öneriler sunması bakımından özgün bir değere sahip olan bu çalışma, halk bilimi araştırmacıları için yeni bakış açıları sunacak mahiyettedir.

Anahtar kelimeler: Halk, gelenek, halk bilimi çalışmaları, bibliyografya

HAYVAN TEMALİ KARAMAN ATASÖZLERİNDE İNSAN-DOĞA İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Doktora Öğr. Miyase GÜZEL

Konya NEÜ, Türk Dili ve Edebiyatı

miyase.guzel@hotmail.com

ÖZET

Kadim bir geçmişi olan Türk milleti, kendisini doğanın bir parçası kabul etmiş ve yaşamını doğanın değişim ve gelişim özelliklerini dikkate alarak yaşamını devam ettirmiştir. Doğanın doğal akış çizgisinde bulunan hayvanlar ile iç içe yaşayarak, onları inanış ve düşünüş sistemlerine dâhil etmiştir. Hayvan konulu mitler, efsaneler, masallar, atasözleri ve deyimler oluşturarak hayvanların fiziksel ve davranış özelliklerini bu anlatılara konu etmiştir. Hayvanların uzuvları ve tepkileri bu anlatılarda insanlara özgü davranışlar ile ilişkilendirilmiştir. Halk edebiyatının alt kümesi olan atasözleri, geniş bir konu yelpazesine sahiptir. Hayvan konulu atasözlerinde ismi geçen hayvanlar bazen kişileştirme yöntemi ile bazen de doğrudan gerçek bir canlı olarak insanları uyarıcı ve öğretici sözler olarak kullanılmıştır. Bu hayvanlar aktarılmak istenen düşüncenin simgesel kahramanları olmuştur.

Türkiye’de 1932-1951 yılları arasında aktif bir şekilde faaliyet gösteren halkevleri, edebiyat-folklor alanına yeni soluk getirmeyi başarmıştır. Evler ve evlerdeki üyeler aracılığıyla amatör derleme çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar aracılığıyla birçok halk edebiyatı ve folklor ürünleri kayıt altına alınabilmiş ve bugüne kadar gelmiştir. Derleme çalışmalarına katılan bir isim de öğretmenlik yaptığı dönemde aynı zamanda halkevi başkanlığını yürüten Karaman Halkevi başkanı Şükrü Çiloğlu olmuştur. Çiloğlu, derleme-toplama faaliyetlerinin yoğun bir şekilde yapıldığı dönemde -1942 yılında- Karaman’da hayvan konulu atasözlerini derlemiştir. Konya dergisinde yayımlanan bu çalışmasında elde ettiği atasözlerini hayvanlara göre sınıflandırmıştır.

Hazırlanan bu tebliğde Karaman muhitinde derlenen, burada bahsi geçen hayvan temalı atasözlerinde insanların doğa ile hayvanlarla olan ilişkilerinin tasvir gücü ve düşüncelerini aktarma kabiliyeti hakkında bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Atasözü, Karaman Halkevi, Şükrü Çiloğlu, Hayvan, Tema.

BEBEK KORKUSU ALMA GELENEĞİ: MALATYA ÖRNEĞİ

Uzm. Ali OKUMUŞ

Millî Eğitim Bakanlığı Bilim Uzmanı, Millî Eğitim Bakanlığı
aokumus19@hotmail.com

ÖZET

İnsanlar, içinde doğdukları ve büyüdüğüleri ortamdan uzak tutulamazlar. Bu ortam, onlar henüz dünyaya gelmeden ataları tarafından onlara hazırlanmıştır. Her topluluğun kendine ait kültürel kodları bulunur ve bu kodlarla yeni nesille eski nesil arasında bir bağlantı kurulur. Bu kültürel kodlarla donatılmış bağlantıya, gelenek adı verilmektedir. Türklerin de İslamiyet'ten önce geliştirdiği ve İslamiyet'le birlikte değişime uğrayarak devam ettirdiği pek çok geleneği bulunmaktadır. Eski inanç sistemi ile İslamiyet'in iç içe geçtiğini gördüğümüz geleneklerin çoğu, toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir parçasını oluşturmaktadır. Bu gelenekler, ilginç olmakla birlikte, dinî birtakım kurallarla çeliştiğinde veya akla-mantığa yatmadığı durumlarda batıl inanç ve hurafe olarak isimlendirilmişlerdir. Fakat bu gelenekler, temellerini binlerce yıllık Türk kültüründen almaktadır. Belki binlerce kez uygulanma ve test aşamasından başarıyla geçerek bu günlere gelmişlerdir. Dolayısıyla Türk mitolojisinden de izler taşıyan gelenekler, sağlam temeller üzerine inşa edilmiştir. Eski yaşantıdan izler taşıyan halk kültürümüzdeki bir gelenek ise adına “Ocaklık geleneği” dediğimiz gelenektir. Halk hekimliği olarak da bilinen ve birinden diğerine el vererek geçtiğine inanılan bu gelenek, halk sağlığını korumayı amaçlamıştır. Bugün modern tıbbın kabul etmediği fakat halk arasında yaygın olarak gördüğümüz birtakım uygulamaların sonucunda hastalıklar tedavi edilmektedir. Halk hekimliği ve beraberinde gelişen Ocaklık geleneğinin, günümüzde pek çok yörede etkisini göstermekte olduğu bilinmektedir. Buradan hareketle çalışmamızda, Ocaklık geleneği içinde kendisine yer edinmiş olan yeni doğan bebeklerdeki korkuyu yok etmeye dayalı uygulamalara göz atacağız. Malatya ilinden bazı kaynak kişilerle görüşmeler sağlayarak bebeklerin korkusunu giderme için yapılan ritüeller hakkında bilgiler topladık. Kaynak kişilerin verdiği bilgiler doğrultusunda yapılan uygulamalar hakkında birtakım analizler yaparak uygulamaların neler oldukları ve nasıl gerçekleştirildiğinden bahsedilecektir. Malatya yöresinde hem geçmişte hem günümüzde uygulanan bebek korkusunu alma geleneğiyle ilgili süreç içerisindeki değişimler incelenecek ve bu uygulamanın bugün geldiği nokta gözler önüne serilmeye çalışılacaktır. Ayrıca Ocaklık geleneği içerisinde el verme silsilesi ile devam eden bu uygulamanın mitolojik kökenlerine inilmeye çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Türk kültürü, Ocaklık, Halk hekimliği, Mitoloji.

SAHA TÜRKLERİNİN KAYBOLAN RÜZGÂR ÇALGILARI

Prof. Dr. Feyzan GÖHER

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı, Müzikoloji Bölümü
feyzan_gohar@yahoo.com

ÖZET

Türk dünyasının farklı bölgelerinde, binlerce yıldır çok çeşitli çalgılar yapılmıştır. Bunların bir kısmı geliştirilmiş ve çeşitlenmiştir. Bir kısmı ise kendilerine duyulan ihtiyacın bitmesi, daha gelişmiş bir başka çalgının yerini tutması, çeşitli nedenlerle yapımcılarının ortadan yok olması gibi nedenlerle üretilmez olmuş ve unutulmuşlardır. Kuzey Sibiryâ Türklerinden olan Saha (Yakut) Türklerinin müziği, bilhassa Çar Aleksey Mihayloviç Romanov (1629 -1676) döneminde ciddi tahribata uğramıştır. Sovyet Rusya döneminde de Saha çalgılarının pek çoğu kaybolma aşamasına gelmiştir. Günümüzde Saha Yeri'nde geleneksel çalgıların yapımını bilen sadece üç kişi kalmıştır. Bununla birlikte müzik ve kültür uyanışçaları, geleneklerini canlı tutmaya çalışmaktadırlar.

Saha Yeri'nin günümüzde tamamen kaybolan ancak yazılı metin ve tariflerden yola çıkarak varlıklarından haberdar olduğumuz enstrüman gruplarından “rüzgâr çalgıları”nı tanıtmak, bu araştırmanın temel amacıdır. Literatür taraması ile birlikte Saha Yeri'nde gerçekleştirdiğimiz alan araştırmalarından elde edilen verilerden de yararlanılan bu çalışmada, ses üretimi açısından “melez” sınıfına sokabileceğimiz rüzgâr sireni (tial duoraan), rüzgâr tünelleri (duoraannıt) gibi çalgılarla birlikte, bazı dcaga tipleri incelenmiştir. Çalışmada yer verilen çalgılar organolojik (çalgı bilimsel) olarak oldukça ilginçtirler. Çünkü çalgıların bir kısmının hem tüm yapıları titreşerek ses veren (kenditınlak/idiofonik), hem de hava aracılığı ile ses verenler (havatınlak/aerofonik); bir kısmının ise sadece hava tınlak çalgı olduğu ifade edilebilir. Hatta bu ilginç çalgıların bazıları ise hem hava ile ses veren, hem de üzerinde bulunan zarın titreşmesi ile ses veren (göntınlak/membrafonik) çalgılar olarak nitelendirilebilir. Tariflerden yola çıkılarak hazırlanmış enstrüman çizimlerini de içeren çalışmada, çalgıların kullanılış amaçları da yorumlanmıştır.

BEYŞEHİR (KONYA) YER ADLARINDA KULLANILAN COĞRAFYA TERİMLERİ

Doç. Dr. Mustafa ARSLAN

Selçuk Üniversitesi, Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü,
muarslan@selcuk.edu.tr

ÖZET

Beyşehir, Konya'nın batı-güneybatısında, Akdeniz Bölgesi'nde yer alan ve çok farklı yüzey şekillerini barındıran bir ilçedir. Beyşehir'in 67 mahallesi vardır ve bunların 55 tanesi ilçe merkezi dışındadır. Beyşehir nüfus yapısı itibarı ile Anadolu genelinde olduğu gibi, Oğuz Boylarının yerleştiği bir coğrafyadır. 1142 yılından beri Türklerin yaşadığını bildiğimiz bu bölgenin yer adları 2003-2004 yılları arasında yazar tarafından derlenmiştir. Bu çalışma ile toplamda 2769 adet yer adı kayıt altına alınmıştır. Bu adlar incelendiğinde Beyşehir halkının 2769 yer adından yaklaşık 800 tanesinde coğrafi oluşumları ön plana çıkarmayı tercih ettiği görülmüştür. 800 coğrafi oluşumu anlatmak için kullanılan terim sayısı da 107'dir. Bunlar arasında doğal olarak herkesin bildiği dağ, tepe, dere, ova ve yayla gibi terimler yer almaktadır. Ülkemizin en büyük tatlısu gölü de ilçede yer aldığından bu coğrafi terimlere su ile ilgili olan pınar, ada, ırmak, dere, düden, göl ve deniz gibi kelimeler de eklenebilir. Bu kelimelerin yanında, ancak derleme yapılarak elde edilebilecek olan aylan, cipilden, garim, gömülgen, soğla ve zıypıncak gibi birçok terimin de gündelik yaşamda varlığını sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Güncel Türkçe Sözlükte anlamlarını bulamayacağımız bu terimler Türkçe'nin ne kadar zengin bir dil olduğunu da göstermektedir. Genellikle yaşlı kişilerden derlenen yer adları arasından çıkarılan bu coğrafi terimler bu çalışmada iki ana gruba ayrılmıştır. Bunlardan ilki Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte anlamı verilenlerdir. Çalışmanın asıl konusunu oluşturan grup ise bu sözlükte yer almayan, ancak birçok Türk Dil Kurumu Derleme Sözlüğünde bulunabilen kelimelerdir. Bu kelimelerin yörede ne anlama geldiği, hangi özelliğe sahip yerlerin adı olarak kullanıldıkları bu bölümde açıklanacaktır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise anlamı Derleme Sözlüğünde bulunmayan bazı terimler ile oluşturulmuş yer adlarının tanıtımı yapılacaktır. Bu çalışmanın en büyük amacı da Türkçe'nin dar bir coğrafyada ve sadece bir konuda ne kadar fazla kelime varlığına sahip olduğunu ve Anadolu insanının dilimizi ve coğrafyamızı ne kadar iyi bildiğini göstermektir.

Anahtar Kelimeler: Beyşehir, Türkçe, Yer Adları, Coğrafya Terimleri

KUŞ İSİMLERİNDE YÖRESEL FARKLILIKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ: BEYŞEHİR'İN KUŞLARI

Arş. Gör. Osman Nurullah BERK

Selçuk Üniversitesi Beyşehir Ali Akkanat İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü

osman.berk@selcuk.edu.tr

Mustafa ARSLAN

Doç. Dr. Selçuk Üniversitesi Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü,

muarslan@selcuk.edu.tr

ÖZET

Kuşlar, özgürlüğü temsil etmesinin yanı sıra tarih boyunca birçok simgesel değere de sahip olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Türk kültürüne baktığımız zaman, her Oğuz boyunun ongun bir kuşu bulunurken çift başlı kartal da Selçuklulara simge olmuştur. Sembol olarak kullanılan yırtıcı kuşların dışında, ebaıl, leylek, kumru, turna vb. diğer kuş türleri de dini ve milli kültürde önemli bir yere sahiptir. Fakat kuşların isimlendirilmesinde ölçün olmadığı için yöreden yöreye farklılıklar görülmektedir. Bu çeşitlilik Anadolu coğrafyasının büyüklüğü ve kuş türlerinin farklılığı ile açıklanabilir. Türkiye'nin en büyük tatlısu gölüne sahip olan Beyşehir ve çevresi gerek su kuşları gerekse diğer kuş türleri açısından oldukça zengindir. Ülkemizde belgelenen 493 adet kuş türünün yaklaşık yarısı Beyşehir coğrafyasında da görülebilmektedir. Tüm Kuzey yarım kürede eş anlı olarak gerçekleştirilen ve Kış Ortası Su Kuşu Sayımları olarak adlandırılan envanter çalışmasının Beyşehir Gölü ayağında literatürdeki kuş isimleri ile yerel halkın kullandığı kuş isimlerinin farklı olduğu yazarlar tarafından tespit edilmiştir. Bu farklılık kuşlarla ilgili yapılan çalışmalarda birtakım belirsizlikler oluşturmaktadır. Örneğin, bilimsel adı gece balıkçılı olan (*Nycticorax nycticorax*) kuş türü Beyşehir ve çevresinde ötüşünden ve yuva yaptığı ağaçtan dolayı *Fak Kuşu* veya *Söğüt Fak Kuşu* olarak bilinmektedir. Bir diğeri de yörede Toklu olarak anılan, literatürde ise Tahtalı (*Columba palumbus*) olarak geçen güvercindir. Bu farklıların tespit edilebilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla balıkçılar, eski ve faal avcılar, milli park görevlileri ve ormancılar ile kuş görselleri üzerinden çalışmalar yürütülmüştür. Çalışma sonucunda elde edilen verilerden, kuş isimlerinin Beyşehir coğrafyasında bile yöreler arasında farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kuş İsimleri, Beyşehir, Yöresel İsimler

TÜRK YEMEK KÜLTÜRÜNDE YENİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN ETKİSİ

Yüksek Lisans Öğr. Eda YILDIZ

Trabzon Üniversitesi

edayldzz34@gmail.com

Prof. Dr. Şule Yüksek ÖZMEN

Trabzon Üniversitesi

suleyozturk@gmail.com

ÖZET

Yemek sadece biyolojimizin getirdiği bir eylem değil aynı zamanda kültürel bir olgudur (Beşirli, 2010, s. 159). Türkler var oldukları zamanda beri yemeğe çok önem vermişlerdir. Yemek sosyal hayatın önemli bir parçası olmuş, Türk idareciler öncelik olarak milletini aç ve çıplak bırakmamayı ilke edinmişlerdir (Talas, 2005, s. 275). Bu nedenle Türkler tarih sahnesinde var olduğu andan itibaren yeme-içme kültürüne önem vermişlerdir ve bu da günümüzde zengin bir Türk mutfak kültürüne sahip olunmasına ön ayak olmuştur. Tarih boyunca göçlerle ve coğrafi konumla birlikte elde edilen zengin yiyecek ve içecek kaynaklarının bolluğu sayesinde, Türk mutfağı bugün dünyanın sayılı zengin mutfakları arasında yer almıştır (Talas, 2005, s. 276).

Türk yemek kültürü kulaktan kulağa, dilden dile bir şekilde günümüze kadar varlığını devam ettirmiş ve katlanarak zenginleşmiştir. Fakat yeni iletişim teknolojileriyle birlikte yemek kültüründe de birtakım değişiklikler yaşanmaya başlamıştır. Günümüzde Türk mutfağındaki alışkanlıklar ve toplumsal yönelimler değişip dönüşmeye başlamıştır.

Bu çalışmada yeni iletişim teknolojilerinin etkisiyle beraber Türk yemek kültüründe ne gibi değişiklikler olduğu İstarsam üzerinde incelenecektir. Geçmişte büyüklerimizin deneyim ve aktarımlarıyla ya da yemek kitapları aracılığıyla nesilden nesile iletilen yemek kültürünün, günümüzde sosyal medyanın da işin içine girmesiyle beraber yayılma alanı değişiklikler göstermiştir. Yemek kültürü, sosyal medya ile nasıl değiştiği, yayılma alanının nereye gittiği, dünya mutfağı ile etkileşiminin nasıl olduğu; bu çalışmada ortaya konmuştur. Çalışma göstermektedir ki, sosyal medya hem geleneksel yemek kültürünün yeni nesle aktarılmasını sağlamakta hem de küresel etkileşimle yeni unsurların bu mutfağa dâhil olmasına etki etmektedir. Çalışmanın bir diğer sonucu da sosyal medyanın yerel-bölgesel düzeyde kalan Türk yemek kültürü unsurlarının tüm Anadolu coğrafyasına yayılmasına katkı sağlamaktır.

Anahtar Kelime: Yeni İletişim Teknolojileri, Yemek Kültürü, Türk Yemek Kültürü, Sosyal Medya

